

קונטרס

הבינוני

פרשת
תזריע - מצורע
תשפ"ג

שנה ה'
חוברת ל'
גליון 250

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת השיעורים או החוברות באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

יום חמישי פרשת שמיני כ"ב ניסן תשפ"ג

ה הדעת של פסח מלווה את האדם בכל ימות השנה .....

קושיא שאין עליה תשובה | קושיא שיש עליה תשובה | שואפים כוחות להמשך | להתלמד מותר | ימים טובים לישראל | מפתח של ארמון בידו | יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה | ליהודים היתה אורה ושמחה | אסרו חג בעבותים | פליאה דעת ממני | רוח דעת ויראת ה' | בפי אויל חוטר גאווה | כי קולך ערב ומראך נאווה | תפילה לתשובה ותשובה לתפילה | מה בין חכם לטיפש | מה בין גאותן לבעל בטחון | מה בין בעלי רוח הקודש לאנשים פשוטים | רוח הקודש מועילה לשני הצדדים | ורוח הקודש אומרת | תפילה בעלת קול ערב

יום ראשון פרשת תז"מ כ"ה ניסן תשפ"ג

ט עבודת האדם מצדיק ועד איש פשוט במלחמת היצר .....

למה צדיקים נמשלים בעולם הזה? | בהתבטל הרצונות תתרומם הנפש | לא בשעתא חדא | הכישלונות בונים את האדם | צדיק מה פעל | אור שיש לו שייכות לרע | מלחמת דוד עם קליפת האומות | בחינת צדיק ורע לו | נשמת ה'קדושת לוי' | כל הגדול מחבירו | ריבוי הזמן אינו סיבה ליאוש | שבירות הלב באה עם העלייה | בוש אני ונכלם

יום שני פרשת תז"מ כ"ו ניסן תשפ"ג

כד החובה וההזדמנות להיות מתלמידי רבי עקיבא .....

מפני שלא נהגו כבוד זה לזה | שם רבם עליהם | דרך ארץ קדמה לתורה | בלי יסוד אין בנין | כל הקודם זוכה | עולם הפוך ראיתי | אוי להם לבריות מעלבונה של תורה | שורש פורה ראש ולענה | תירוץ אחד לכמה קושיות | אותי עזבו לחצוב להם בורות נשברים | אחרי ה' אלוקים תלכו | זה א-לי ואנוהו | תורתו של רבי שמעון | תן דעתך על מדותיך

יום שלישי פרשת תזריע מצורע - א' אייר ה'תשפ"ג

לג האיסור להתכבד בקלון אחרים, מהותו וענשו .....

ואהבת לרעך כמוך | המתכבד בקלון חבירו כיצד? | סגולה לאריכות ימים | בראש השנה יכתבון | התחרות בישיבה - חוסו נא על נפשכם | דרשנים המתכבדים בקלון חבריהם | אוי ויי - העון הזה מרקד בנו | ההשוואה לאחרים היא רעה חולה | כשבעל תפילה מפוטר תופס את הבעל תפילה בטעות | אין לו חלק לעולם הבא | הגהינום של בעל נפש חסרה | נפש שבעה אינה זקוקה להתכבד בקלון אחרים | נאה דורש ונאה מקיים | עצה טובה קא משמע לך

יום שלישי פרשת תזריע מצורע - כ"ז ניסן ה'תש"פ

מ איבוד הזכויות של המספר לשון הרע ולהיפך .....

חמול על זכויותיך | אילו היו יודעים... | אל תתן את פיך לחטיא את בשרך | היכן הצדק? | זכה נטל חלקו וחלק חברו | מחברת הכללות | הכל לפי ההתחברות לכלל ישראל | חיבור כנגד ניתוק | והובא אל הכהן | תשורה מתוך קירוב לבבות

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת מצורע תשפ"א

מה תכלית ההליכה אל הרופא .....

זאת תהיה תורת המצורע | עיניו על דרכי איש | יפשפש במעשיו | השתדלות בעלת תכלית | יחוד משפיע ומקבל

מדור הילולא דצדיקיא

יום רביעי פרשת אמור ג' אייר תשפ"ב

מט הרה"ק רבי ישעיה מקערעסטיר זיע"א .....

למען תספר לדור אחרון | גדולים צדיקים במיתתן | תורה היא ולתלמוד היא צריכה | אחרי ה' אלוקיכם תלכו | תלמידו של הלל הזקן | ברכה למעלה מדרך הטבע | חסד בלי חשבונות | ברכה למי שראוי לברכה | את הנפש אשר עשו בחרן | לא רבי אנכי | אשרי משכיל אל דל | לא רעב ללחם ולא צמא למים | ומבשרך אל תתעלם

יום חמישי פרשת שמיני כ"ב ניסן תשפ"ג

הדעת של פסח מלווה את האדם בכל ימות השנה

אשר נשאר תקועות מלפני יו"ט. והשאלה גם כאן היא נשאלת: מה התועלת?

שואפים כוחות להמשך

אכן אפשר לתת לזה תשובה פשוטה מאוד כפי שנבאר: הנה **יש שני אופנים עיקריים שבהם רשאי האדם** - מצד חכמת חיים - **לעזוב את כל בעיותיו ולדחותן** לעת אחרת. **האחד הוא** כאשר הוא מסתכל בשעון ורואה שהשעה מאוחרת וכל העולם כבר גם את שנתו. מיישר הוא את גבו ואומר: "טוב! נעצור כאן. מחר בלי נדר נמשיך מאיפה שעצרנו". שואל אותו חבירו: "מה נראה לך? אתה חושב שעד מחר הבעיה תיפתר מאליה?". אך כולם מבינים שהצדק אתו, כי **עכשיו הוא כבר עיף ומוחו פועל בעצלתיים**. מחר הקב"ה יעביר שינה מעיניו ותנומה מעפעפיו ויקום בריא ורענן, ואף **מוחו יהיה רענן, ויוכל לטפל בבעיה בצורה הרבה יותר טובה**.

הן תראה כן גם בענין לימוד התורה, שההוגה בתלמודו בלילה כשעיניו נדבקות, כל דבר לוקח לו זמן רב להבין, וגם לאחר שהבין, לא הבין את הדבר לאשורו. לעומת כן, כשהאדם קם באשמורת הבוקר לאחר שינת הלילה, מוחו פתוח לרווחה, ולומד אז ברבע שעה מה שהיה לומד בלילה במשך שעה שלימה. וכן תראה לגבי העובד שעות רבות בלי אכילה, שיש שהוא מרגיש מוכרח לקחת פסק זמן ולאכול משהו, וכיון שהוא עושה כן, הוא מקבל כוחות חדשים, והנה הוא יכול להמשיך לבנות את הסוכה ביתר שאת וביתר עז.

קושיא שאין עליה תשובה

יש קושיא ידועה: היוצאים לנופש, מה תועלת יש להם? בעיות החיים הרי אינן נעלמות על-ידי הסחת הדעת, ואדרבה, בדרך כלל הן רק מחמירות או ונערמות זו על גבי זו, ובשוב בעליהן, הן מסתערות עליהם בשצף קצף, ויש שיגלו אז בעליהן שכבר ניתקו להם את החשמל והמים וכדומה, וכדי בזיון וקצף.

לאמיתו של דבר אין לשאלה זו תשובה המניחה את הדעת, ואכן פעמים הרבה יש לה ליציאה לנופש יותר הפסד מתועלת, והדבר היחיד שהיא נותנת לאדם, הוא קצת מרגוע לנפש לזמן קצר בלבד.

קושיא שיש עליה תשובה

אף כשאנו מדברים בענין הימים טובים שהקב"ה נתן לנו, אשר הכל עוצר אז מלכת, ושבוע שבועיים לפנייהם כבר אי אפשר לדבר עם בני האדם באופן הרגיל, כי הכל כבר מתחיל אז להידחות. "אם ירצה ה' אחרי יו"ט... בלי נדר אחרי יו"ט נדבר..." הנה האדם מוצא את עצמו עומד אחרי יו"ט והכל מפחיד כל-כך. כל הבעיות נשארו כפי שהיו ואולי אף פשו והתרבו. הבחור שזקוק לשיבה חדשה כי התקבלה פתקא מן הישיבה שלקראת הזמן החדש דלתות הישיבה נעולות בפניו, החובות שמחכות לפירעון, וכן הלאה כל קשוי ואתגרי היום יום. האדם מרגיש מכה כל-כך חזקה. עד עכשיו היה מרוםם כל-כך, הרבה מעל כל עניני הגשם, והנה הוא צריך לחזור ולהיפגש עם העולם הזה ועם כל בעיותיו

נשמה שמגיעה ממקום טוב ונעים. היא כבר היתה בעולם הזה יותר מדי זמן, וכיון שהגיעה הלילה, חזרה לעולם הבא, ועכשיו כשהיא שבה לעולם הזה, היא באה עם כוחות נפלאים. ובכן, כל זה נעשה במידה טובה מרובה **בימים הטובים, או האדם מקרב את נשמתו לשורשה** הגם שהוא בהקיצ.

ומצד שני **הימים טובים מלמדים לאדם לימודים חדשים ונפלאים** הנחוצים לו לחייו. **הקב"ה מאיר אז בנשמת האדם ידיעות חדשות והבנות חדשות בתורה.** הן תראה שחוץ מהידיעות שהאדם מקבל במוחו על-ידי המצוות שהוא מקיים ועל ידי עיצומם של הימים, עוד הוא עובר קורס נפלא בן כמה פרקים. כגון כיצד לנקות כתמים מהנשמה, אשר את זה הוא לומד בעת ההכנות ליו"ט. ואח"כ בליל הסדר, כיצד יוצאים מתחת הקליפה. ובעת סיפור יציאת מצרים, מהי ההבנה ביציאת מצרים, מה משמעותו של יהודי שיכול לחזור בתשובה ולצאת מכל מצריו. וכן בשביעי של פסח הוא לומד דברים נפלאים ועצומים.

מפתח של ארמון בידו

עכשיו לאחר יו"ט, זמן הוא שיחזור האדם אל בעיותיו, אבל **עכשיו הוא חוזר אליהם בכוחות אחרים לגמרי.** משל למה הדבר דומה, למי שרוצה להיכנס לארמון והשער נעול. הוא מנסה בכה ומנסה בכה, דוחף בחזקה, מתקשר לכל מי שיש לו הוה אמינא שיכול לעזור, ושום דבר אינו מועיל. משרואה שאינו מצליח לפתוח את השער, הוא מתחיל לשוב על עקבותיו. פוגש בו חבירו, אומר לו: "אתה חושב שאם תלך ותשוב כעבור שעה, בינתיים השער ייפתח מאליזו!". השיב לו: "לא כך, אלא הולך אני להביא את המפתח. חשבתי שאצליח

להתלמד מותר

ההאופן השני שבו האדם רשאי לדרות הוא כאשר **הוא רוצה לעצור ולהתלמד איך לעשות את מה שהוא עושה באופן יותר נכון.** כמו שתראה כן לפעמים בבעל עסק שנעלם לכמה ימים מבית העסק שלו, וכשמבררים לגביו, מגלים שנסע לאיזה קורס שבו הוא לומד מבעלי נסיון עצות מעצות שונות איך לשפר ולייעל את העסק שלו, כמו גם מאלו טעויות להימנע. הנה אף בזה כולם מבינים שכדאי הוא הדבר, והגם שעכשיו במשך יומיים אין העסק מתנהל כבימים כתיקונם, הלא בתומם ישוב בעל העסק כשהוא מלא וגדוש בעצות ובכוחות מחודשים ויוביל את העסק למקום נפלא.

דרך אגב, לפעמים זהו ההיתר להוציא לפעמים את המלמדים לנופש בן כמה ימים ולהביא תחתיהם ממלאי מקום, על אף שברור לכל שבאותם ימים יהיה 'ששון ושמחה' בכיתות הלימודים, כי אם הם מקבלים שם חיזוק ומתלמדים איך להתנהג עם התלמידים ואיך ללמד אותם באופן יותר נכון, הלא זה בבחינת סותר על מנת לבנות, וכבר אמרו **חז"ל** (מנחות צט, א) "פעמים שביטולה זוהי קיומה"...

ימים טובים לישראל

הימים טובים יש להם את שתי המעלות. מצד אחד הם **מוסיפים לאדם כוחות מחודשים ודעת חדשה** בדומה לשינת הלילה. והאמת שהם מועילים מצד זה הרבה יותר משינת הלילה, כי הנה לאחר שהאדם ישן בלילה, מדוע הוא מרגיש רענן וכאלו נולד מחדש? הלא זה מפני שבשינתו, נשמתו שבה לבית אביה. גופו מוטל אז כחצי מת, ונשמתו עולה למקום עליון. ובבוקר בקומו משנתו, הוא מקבל

קול כזה אומר הקב"ה: כי קולך ערב. זוהי התפילה הנאה והעריבה ביותר, כי היא באה מבטחון מוחלט בהקב"ה. ואף האדם כשנמצא במצב כזה, מבין שזהו מצב טוב ונפלא. אם כן כמה טוב שדחה את ענייני לאחרי יו"ט. לפני יו"ט חשב שיוכל להסתדר לבד. הוא יעשה ויפעל וישובב ויתקשר. עכשיו שהוא כבר נמצא אחרי יו"ט, הוא מבין שבאמת אין לו דרך, ואומר הוא לעצמו: אדרבה! נשארתי יהודי ואף נעשיתי יהודי יותר אמיתי במהלך חג הפסח. נשמתי יצתה שוב מתחת הקליפה, וכיון שעבר עלי שביעי של פסח, נתקיים בי מה שנאמר "זועקתם שמעת על ים סוף". הן לכאורה יפלא, מה זה זועקתם שמעת על ים סוף? הרי הקב"ה אמר למשה "מה תצעק אלי. אין עכשיו הזמן לעמוד ולצעוק. דבר אל בני ישראל ויסעו!". אך התשובה היא שלאחר שבני ישראל צעקו אל ה', כמו שפירש רש"י שם על השמייעני את קולך - שהכוונה ללשון הפסוק ויצעקו בני ישראל אל ה', אמר להם הקב"ה: "מעתה אין לכם יותר מה לעשות, כי אם להמשיך בדרך הליכתכם. הצעקה ראויה היתה, אבל עכשיו מה אתם ממשיכים לצעוק? סעו לדרככם."

"אבל איני יודע איך איוושעו!!!"

עשה מה שמוטל עליך, ואל תנסה להבין איך זה יביא לך את ישועתך. כה תאמר: "אני קופץ למים... איך תבוא מזה הישועה? איני יודע. אבל אם הקב"ה אמר לקפוץ למים, אני קופץ למים, והוא כבר יביא את הישועה בדרכו."

ליהודים היתה אורה ושמחה

כשהאדם חוזר אל בעיותיו עם הבנה זו, כולו מלא אורה ושמחה. הוא בוטח בה' באמת ונהנה מכך שהוא שרוי במצוקה שאין לה פתרון, ועל זה הוא נותן הודיה,

לפתוח את השער בלי מפתח, ועכשיו שאני רואה שאיני יכול, אני הולך להביא את המפתח..."

אחרי יו"ט מגיע האדם עם מפתחות בידו. זה לא שמעכשיו לא יהיו לו הרגלים ויצר הרע. לא ולא! בוודאי ימשיך האדם לעמוד בפני הרגלים ויצר שיכשילוהו ויחסמו בפניו את שער הכניסה לארמון המלך, אבל עכשיו כבר יהיה לו מפתחות ביד. **בימים טובים שעברו עלינו לטובה עד כה, לימדנו הקב"ה עצות כדת מה לעשות לאחר כל כשלון.** העולם הזה נשאר רובו רע גם אחריהם. הבעיות נשארו כבתחילה ואולי אף ניתוספו עליהן בעיות חדשות, אבל עכשיו האדם כבר יודע איך לטפל בהן. איזה אור!

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה

בשיר השירים נאמר (ב, יד): "יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמייעיני את קולך כי קולך ערב ומראיך נאוה". והביא רש"י מהמדרש: זה נאמר על אותה שעה שרדף פרעה אחריהם והשיגם חונים על הים ואין מקום לנוס לפניהם מפני הים ולא להפנות מפני חיות רעות. למה היו דומין באותה שעה? ליונה שבורחת מפני הנץ ונכנסה לנקיקי הסלעים והיה הנחש נושף בה. תיכנס לפנים, הרי הנחש. תצא לחוץ, הרי הנץ. אמר לה הקב"ה: **הראיני את מראיך, את כשרון פעולתך, למי את פונה בעת צרה.**

הקב"ה אומר לכנסת ישראל: היודעת מה אהבתי אצלך יותר מהכל?! **אהבתי את קולך באותה שעה שדיברת אלי.** השמייעיני את קולך. איזה קול? **אותו קול שבוקע מנפש של אדם כשאינו יודע לשית עצות בנפשו ואינו רואה שום דרך לפנות בה. בכל מקום שיפנה, יצא חבול ושובר.** על

פליאה דעת ממני

והנה כשמדברים בענין הבנת התורה, יש לנו יסוד גדול, שאין האדם יכול לומר: "דבר זה כבר ידעתי", כי **בכל ענין בתורה יש מדרגות רבות של הבנה**. ואין הכוונה להיקשים ולפלפולים של גג על גג, אלא **להחדרת ההבנה בלב בבהירות עצומה** עד שירגיש האדם כאילו הוא יכול למששה בידיו. הן תראה פעמים הרבה שפסוק אחד מפסוקי התורה מצליח ביום מן הימים לשנות את האדם. האדם כבר ראה את הפסוק קודם לכן אלף פעמים, אבל אף פעם לא קלט אותו בבהירות כזו שזה ישנה אותו, ורק הקב"ה נותן דעת זו לאדם באופן שהידיעה תתיישב בלבו, תתחבר אליו ותשנהו.

עד כה היתה ההבנה רחוקה ממנו ועכשיו היא התחברה אליו. אפשר לראות זאת בדברים רבים וכדאי מאוד להבין זאת היטב. אפשר לראות זאת למשל בין אב לבנו. האב חושב שהוא מכיר את בנו, שהרי הוא גדל אצלו בבית. אך יום אחד מתגלה לו מתוך התנהגות בנו איזו תכונה מסוימת שיש לו. לא! התנהגות בנו אינה חדשה. תמיד היא עמדה מול עיניו. אבל אף פעם לא הבין אותה לעומק. עכשיו הוא מבין אותה, עכשיו הוא קולט על מה היא מיוסדת. וכיון שהוא מבין, באופן ממילא הוא מתחיל לחשוב עליו אחרת ולטפל בו אחרת. מה קרה שעכשיו הוא מבין? אינו יודע. והתשובה היא שעכשיו הקב"ה הכניס לו את הידיעה במוח בבהירות כזו שהיא תתיישב על לבו.

אנו מבקשים מהקב"ה בתחנונים שיפתח את לבנו בתורתו, כי אנו מבינים שהוא זה שצריך לעשותו. האדם יכול להעתיק שמועה, ספרי חסידות, גמרא, הלכה, ואפילו למסור שיעורים, אין זה

כי הוא מבין שדווקא מצב כזה מביא את האדם לענוה אמיתית ולבטחון אמיתי. "זהו המצב הטוב ביותר של האדם. הבה ואצא ברקידה". האדם מוצא את עצמו בבוקרו של אסרו חג כשהוא צריך לחזור ולהתעסק בטרדות הפרנסה ובפרעון החובות וכן הלאה, אומרים לו: אל תחזור אליהם בגישה של העולם הזה, כי את זה יכול היית לעשות לפני יו"ט גם כן. **גש אליהם עם ההבנה החדשה שקיבלת ביו"ט. עצור לפני שאתה בא לטפל בבעיות המונחות לפניך ושא תפילה חמה להשי"ת, מתוך אמונה תמימה שרק הוא יכול לעזור לך.**

אסרו חג בעבותים

זוהי העבודה של אחרי יו"ט. אסרו חג בעבותים. תקשר את היו"ט בחבלים. למה? לבעיותיך. **קח את היו"ט והכנס אותו לתוך בעיותיך.** הקב"ה מבדיל בין קודש לחול, כי אילו היה האדם מגיע עם הבעיות של ימות החול לתוך הקודש, לא היה יכול להכניס את היו"ט מרוב טרדותיו. אומר לו הקב"ה לאדם: "את היו"ט אני מבדיל מימות החול. אבל עכשיו שאתה חוזר אל ימות החול, רצוני שתיקח את היו"ט ותמשיכנו לתוך החול, ומעכשיו תעשה את הברורים שאני נותן לך באופן אחר לגמרי".

הקב"ה הרי נותן לכל אחד בירורים שהוא צריך לנשמתו. האחד יש לו לסדר ענינים של שלום בית בשביל תיקון נשמתו, השני יש לו לסדר ענינים חינוך הילדים, השלישי ענינים של ממון, הרביעי ענינים של מאכלים. כך יש לו לכל אחד את הברורים שלו לפי תיקון נשמתו, ואם פיקח הוא, הרי הוא עושה אותם עם ההבנה של יו"ט. ולא סתם הבנה היא, אלא **כח מיוחד שנשמתו קיבלה, בהירות נפלאה, בדומה למי שישן ואכל והתאזר בכוחות חדשים.**

בכל ברכה מברכות שמונה עשרה מעין הברכה: "אם היה משכח תלמודו מאריך בחונן הדעת". ומכאן שהזיכרון הוא תוצאה של עומק ההבנה. הן כך תראה במי שקרה לו איזה אסון או דבר קשה שמתירי טראומה בנפש שהדבר עומד מול עיניו שנים רבות. כשהאדם מבין דבר לעומק, הוא זוכרו. אכן אחת מהסיבות שהשכחה כל-כך שולטת עלינו עד שהכל נעשה אצלנו בבחינת "הין ולא רופאי בידיה", היא מפני שתמיד זה היה אצלנו רק מן השפה ולחוץ. זה אף פעם לא חדר לעומק.

בפי אויל חוטר גאווה

יו"ט נותן כח לאדם שהדברים שכבר שמע, יחדרו אצלו לעומק. האדם טוען: "כבר שמעתי שתפילה מועילה, כבר התפללתי, אני כבר אחרי. יש לך אולי עצה חדשה בשבילי?". הוא שואל כך: "איך אפשר להבין תורה?". אומרים לו: "עושים כעצת **חז"ל**" (גדה ע, ב), מרבים בשיבה ומבקשים רחמים ממי שהחכמה שלו". חוזר הוא וטוען: "כבר התפללתי. בינתיים ללא הועיל". מסכן! תשובה כזו מעידה על מדה גדולה של סכלות. שהרי הוא כאומר: "מה שיש להם לחז"ל למכור אני יודע כבר. תן לי משהו אחר. איזה קבר חדש, איזו סגולה חדשה..." כשאתה מבין שזה מה שהוא מתכוון לומר, אתה ממילא מבין מדוע לא נושע עד כה, כי מעולם לא הבין כוונת מאמרם ז"ל "יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו". הוא לא הבין שכאשר הוא מבקש על רוחניות, עליו להרגיש בבחינת "יונתי בחגוי הסלע".

הרי הסיבה שהיהודי צריך לעבור את חג הפסח היא כדי שייגיע לחג השבועות. כך היה בשעתו, כידוע שכל מה שעברו במצרים וביציאת מצרים היה כדי להגיע לקבלת התורה, וכך הוא בכל שנה ושנה.

מוכיח כלל וכלל שהבין את הכתוב בכל אותן השמועות. **דעת היא מתנת הקב"ה וניתנת לאדם רק כשעולה רצון מאת הבורא ורק כשהאדם מתבטל הרבה,** ואל הביטול מגיע האדם על-ידי תפילה ועל ידי תשובה ועל ידי יגיעה. שלושת אלה, ככל שהאדם מוסיף בהן, הוא זוכה ליותר דעת, ואין גבול להבנה שהאדם יכול לקבל.

הנה כך היה באורים ותומים. האותיות האירו, אבל לא כל אחד ידע את צירופן. רק הכהן גדול הראוי לזה, כשהקב"ה נתן לו את הדעת הנכונה, ידע את צירופן. כעין זה האדם רואה את אותיות התורה, אבל רק כשהקב"ה נותן לו דעת, הוא מבין את משמעותן היטב.

רוח דעת ויראת ה'

ביו"ט, בפרט ביו"ט פסח, האדם מתחבר למדת הדעת, ועכשיו הוא יכול להבין תורה, בעיקר למה שנוגע להתנהגותו ולעבודת ה' שלו, וכן הוא יכול להבין עכשיו משמעותה של יציאת מצרים. כל מה שכבר שמע בעבר, הכל מקבל אצלו עכשיו הבנה חדשה ומתיישבת על לבו. בחינת רוח הקודש היא. כמו שכתב רש"י (כי תשא לא, א) אצל בצלאל שדעת פירושה רוח הקודש. וכשהאדם קולט את הידיעות באופן זה, הוא מרגיש קרבה גדולה להקב"ה. הוא קולט שהדברים שהוא מדבר עליהן, אינם רחוקים ממנו.

ובכן, עלינו לדעת בעמדנו לאחר יו"ט, שכל אחד מאתנו קיבל דעת. אין זה אומר שהדלת פתוחה, אלא שקיבלנו מפתח לפתוח אותה. מעתה כשנלמד ברכינות, יהיה לנו יותר סייעתא דשמיא להבין בבהירות את מה שכבר למדנו אלף פעמים.

הנה רש"י כתב במסכת עבודה זרה (ח), על הא דאיתא שרשאי האדם להאריך

אינו עולם הפקר ונכשלת כי לא היה לך סייעתא דשמיא (כפי הנראה מפני שלא ביקשת אתמול כראוי לסייעתא דשמיא), **ותסלק ממך את החטא מתוך הבנה שהוא זה שפוגם את תפילותיך, ואז תפתח את פיך לבקש, כי אז יהיה קולך ערב מאחר שמראך נאוו.**

כשהאדם חוזר בתשובה לפני שהוא מתפלל, תפילתו מקבלת פנים אחרות לגמרי. והאמת שגם תפילת שמונה עשרה בנויה באופן זה, וכמו שאמרו חז"ל (ע"ז ז, ב): "לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל". האדם אינו יכול לבוא לבקש סתם ככה. זה חוצפה. רק **לאחר שהכיר בשבחו של מקום ובגדולתו ומצד שני בקט ערכו והתמלא בהרהורי תשובה וחרטה והגיע לביטול והכנעה, רק אז הוא יכול לעבור אל הברכות האמצעיות.**

את כל זה למד האדם במהלך חג הפסח, כי כך הורוהו - לנקות את החמץ בטרם בואו לאכול את המצה. הן הולך אתה לבקש לפני אכילת מצה חננו מאתך דעה, דע לך שאינך יכול לעשות זאת לפני שתנקה את עוונותיך. לא תשחט על חמץ דם זבחי. אתה צריך תחילה לחזור בתשובה, ואע"פ שאינך יודע איך תוכל מחר להצליח שלא להכשל עוד, מכל מקום אתה מתחרט בחרטה עמוקה ואמיתית, ואז אתה יכול לבוא לבקש על הדעת. ואף עכשיו שכבר חלף עבר החג, עדיין אתה יכול לעשות כסדר הזה. **כל אימת שתהיה במצוקה, תחזור בתשובה ותסור מן הרע, ואז תבקש מהקב"ה באופן של 'יונתי בחגוי הסלע' לחון אותך בדעת, ותהיה בטוח שישמע את קולך כי קולך ערב ומראך נאוו.**

תפילה לתשובה ותשובה לתפילה

אמנם כן, בוודאי צריך האדם לייחד קודם לכן תפילה שיזכה לחזור בתשובה.

מתחילים בליל הסדר, ואח"כ עובדים את עבודת הספירה כדי לעלות שוב ממדרגה למדרגה עד לקבלת התורה. וכיון שהכל הוא כדי להגיע אל ההבנה בתורה, לכן **מלמדים את האדם שיתפלל מתוך בחינת "יונתי בחגוי הסלע"**, שתהיה תפילתו תפילה כזו שנאמר עליה "השמייעני את קולך, כי קולך ערב", היינו שתהיה כצעקת בני ישראל בעמדם על הים מוקפים מכל עבר. אם מתפלל האדם מתוך הרגשה שהכל טוב ויפה - "אני מבין טוב מאוד את התורה... אם ירצה הקב"ה ליתן לי עוד - יתן לי, ואם לאו - גם טוב", סימן הוא שלא למד כלום בשביעי של פסח.

כי קולך ערב ומראך נאוו

זאת ועוד, הנה **באלשיך הק'** (שושנת העמקים ב, יג-יד) כתב בטעם שבתחילת הפסוק הקדים המראה לקול, "הראיני את מראיך השמייעני את קולך", ובסופו הקדים הקול למראה, "כי קולך ערב ומראך נאוו", וזה לשונו: "כי כל איש ישראל יש לו צלם אלוקים על פניו, כי אם שבהעוותו, משנה פניו. אמנם בשוב רשע מרשעתו, ישוב מראהו הטוב, ויתקן צלם אלוקים על פניו כאשר טרם יחטא. וזה יאמר **הראיני תחלה את מראיך האמיתי לאיש הישראלי על ידי תשובה, ואחר כן השמייעני את קולך ובקשי הצלה ממני, כי הלא קולך ערב לפני כאשר מראך נאוו אך לא טרם תקנך מראך**".

אכן כן, **עזות פנים היא לבקש מבלי לחזור תחילה בתשובה.** האדם בא לבקש: "רצוני להבין את התורה". למה איענה לך ורק לפני רגעים אחדים דיברת לשון הרע, התלוצצת, הסתכלת במקום שאין צריך, חשבת מה שאין צריך, כעסת? **חזור בתשובה תחילה, והיינו שתבין שהעולם**

"והמכשלה הזאת תחת ידיך" - "אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן". זוהי המציאות. מדי פעם אנו עושים טעויות. אנו מתביישים כל פעם שאנו עושים טעות ומתחרטים עליהם, ויחד עם כן אנו נהנים להכיר שאנו חיים בעולם שמדי פעם עושים בו טעויות, כי כך אנו מגיעים קצת לענוה. אם האדם לא היה טועה, הרי היה מרגיש עוד יותר נפוח. אכן, מי שסבור שאינו עושה טעויות הוא חולה נפש.

מה בין גאותן לבעל בטחון

אולם על פי תורה יש לכך הבנה יותר עמוקה, ואחרי יו"ט אנו צריכים להסתכל על זה בהבנה זו. מאחר שאין גבול להבנה שבכל דבר, נמצא **שלאחר שהאדם זוכה להבנה יותר טובה במשמעות התפילה וברוב קטנותו ושפלותו, הוא הולך עם זה ומתפלל שוב.** ואע"פ שכבר עשה כן אתמול, מאחר שמדובר בדבר אמיתי, בחכמתו של הקב"ה, הרי אינו בעל גבול, כך שבכל יום ביחס לאתמול, הוא במדרגה אחת לגמרי. בכל יום ירגיש האדם - "אתמול התפללתי כגוי, היום אני מתפלל כיהודי". וכן ירגיש בענין ההשתדלות - "ההשתדלות של היום ביחס להשתדלות של אתמול, אחרת היא לגמרי. אתמול עשיתי אותה מתוך הרגשת כוחי ועוצם ידי, והיום אני עושה אותה מתוך ידיעה שזוהי רצון ה', ומה ואיך תהיינה התוצאות? כפי שהקב"ה רוצה".

בעל ה'כוחי ועוצם ידי' (אשר כולנו היינו כאלה לפני חג הפסח, באופן יחסי) יש לו מבט כזה: "אני זה שעושה את זה, ואם כן רשימה ארוכה של דברים יש לי שאותם אני הולך לנסות. הדבר הראשון אינו מועיל? בסדר,

הן תמיד הוא כך. בתחילה מתפלל האדם שיוכל לחזור בתשובה, ולאחר שהוא באמת חוזר בתשובה, אז הוא מבקש את בקשותיו. כפי שתראה שאומרים תהלים קודם התפילה כדי שנוכל להתפלל, ולפני שאומרים תהלים, אומרים יהי רצון שמזמורי התהלים ימחקו את העוונות. כך הוא הסדר. והרי זה כאותו יסוד שאמרו **הצדיקים*** בענין מאמר חז"ל (שבת קיח, ב) "אלמלי משמרים ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים". מדוע צריך שתי שבתות? כי תחילה צריך לשמור שבת אחת כהלכתה כדי שימות החול יהיו כהוגן, וכשימות החול יהיו כהוגן, או אז תהיה השבת הבאה, שבת של גאולה.

מה בין חכם לטיפש

הטעות הגדולה ביותר שהאדם יכול לעשות היא כשהוא חוזר לטפל בבעיה באותו מהלך שלא הועיל לו מקודם. כשמדובר בתורה, כשמדובר באמת, כשמדובר בתשובה, **צריך לגשת לכל דבר עם ההבנה החדשה. לא עם הישנה שלא הוכיחה את עצמה.**

הנה העולם האומרים שהגדרת הטיפש היא שהוא חוזר על אותו מעשה ומצפה לתוצאות אחרות. ויש לבחון זאת כעת בהשקפתה של תורה. מצד אחד יש באמרה זו מן האמת. אם עשית מעשה זה פעם אחת ולא הועיל לך, מדוע תעשנו שוב? למד מטעויותיך! וכפי שאומרים העולם בענין החילוק בין החכם והטיפש. שניהם עושים טעויות, אלא שהחכם עושה כל פעם טעות אחרת, והטיפש חוזר תמיד על אותן טעויות. ככה זה. כולם עושים טעויות, אבל החכם לומד מטעויותיו. וכבר אמרו חז"ל (גיטין מג, א) על הפסוק (ישעיה ג, ו)

א. ראה לדוגמא 'באר מים חיים' תחילת פרשת קדושים.

נגמר, אני לא עושה אותו יותר. אל הדבר הבא. גם זה אינו מועיל? טוב, אני מוריד אותו מהשולחן. יותר אני לא עושה אותו. אני עובר אל הדבר השלישי..."

אך **היהודי האמיתי** (וכולנו הרי נעשינו יהודים אמיתיים במשך חג הפסח), **חוזר ועושה אותו דבר שעשה לראשונה, כל שהוא יודע שהוא דבר נכון מצד עצמו ואינו טעות בעלמא**, אך **הפעם הוא עושה אותו בנישה אחרת**. אומר הוא: "לכך לא הועיל לי בתחילה, משום שלא עשיתיו בגישה הנכונה, והלא אין גבול למושג זה שנקרא בשם 'גישה נכונה'. כשעשיתיו טרם היה לי הדעת של ליל הסדר, ולכן היה לי קצת הרגשה של כוחי ועוצם ידי. **עכשיו אנשנו שוב, אבל עכשיו עם הדעת החדשה שקיבלתי בליל הסדר**".

וכבר הבאנו בשיעורנו עשרות פעמים מדברי **רבי אברהם בן הרמב"ם** ומדברי **ה'חזון איש'**, שזהו רק במי שיש לו רוח הקודש, כי האדם הפשוט שאינו יודע מה צריך להיות עם נשמתו ולאן הקב"ה מוביל אותו, אינו מכריח את הקב"ה לשנות בשבילו את ההנהגה, לא על-ידי פטיש ולא על-ידי תפילה ולא על-ידי בטחון ואף לא על-ידי תהלים. אין הוא משתמש בשום כלי בעבור כך. כי אך טפשות היא לעשות כן. אם אינך יודע מה צריך להתרחש עם נשמתך, אם אינך מבין מה טוב לך ומה אינו טוב, אם אינך מבין אפילו מה צריך לקרות בעוד רגע אחד, מדוע אתה צועק? למה אתה מעורר מהומה? להתפלל אתה בוודאי צריך, כי אולי הקב"ה באמת רוצה שבתפילותיך תמשיך את השפע. אבל תתפלל מתוך הכנעה בידיעה שמחוסר ידיעה אתה מחויב להתפלל ולמסור את התוצאות בידי ה'. רק הצדיקים בעלי רוח הקודש שידעו בבהירות מה צריכה להיות התוצאה, כשראו שהתוצאה מתאחרת לבוא, ידעו לומר שזה מפני שהם צריכים להתחזק בעבודתם שלא ללכת שולל אחרי

זהו המהלך שבו האדם חוזר ועושה את מה שעשה בתחילה, וכך הוא לומד וכך הוא מתפלל. "הרי התפללתי כבר כל-כך הרבה על זה!". הוא טוען. נכון שהתפללת כבר הרבה, אבל אינה דומה תפילתך לפני המצה לתפילתך אחרי המצה. עכשיו תפתח את פיך ותאמר: "רבונו של עולם! יודע אני שאתה מנהיג את העולם, ושאתה עושה בירורים עם בני האדם ועמי. איני יודע בדיוק למה אני זקוק לאותם בירורים כי איני יודע מה היה אתי בגלגוליי הקודמים. ובכן, **מתפלל אני לפניך שתתן לי שפע, ויחד עם כן אבקש ממך שהטוב בעיניך תעשה עמדי. הטוב בעיניך עשה, ואומר אני זאת עם הדעת החדשה שנתת לי**".

מה בין בעלי רוח הקודש לאנשים פשוטים

הנה בענין הבטחון מצאנו אצל הצדיקים שידעו לבטוח בעת צרה ומצוקה שתהיה תוצאה מסוימת, וכשלא באה אותה תוצאה,

ברוח קדשו שהקב"ה רוצה שיתנגד ולכן קם התנפל לפני ה' ארבעים יום וארבעים לילה בתפילות ותחנונים שיסלח לבניו ואף מסר את נפשו בעבורם באמרו "מחני נא מספרך אשר כתבת". וכן היה אצל רבי שמעון בר יוחאי שכאשר ראה שהמלאך הולך בשליחותו של מקום להחריב את העולם, פקד עליו לחזור למשלחו ולומר לו שאני אוסר עליך לקיים את שליחותך, והקב"ה שמח שמחה גדולה כשראה שהצדיק מבטל את גזירתו. וכן היה אצל מרדכי ואסתר. הגזירה כבר היתה חתומה, אבל הם ידעו ברוח קדשם שבשביל התכלית צריך לבטל את הגזירה.

הצדיקים הללו מתחזקים בבטחון שתבוא התוצאה המסוימת כשיודעים שהיא זו שצריכה לבוא, ובאותה מדה הם מלאי שמחה כשיודעים שאין תוצאה זו צריכה לבוא.

ולעומת אותם צדיקים בעלי רוח הקודש, ישנם האנשים הפשוטים כערכנו. האדם הפשוט אין לו שום מושג. אומר הוא: "איני יודע אם כן, איני יודע אם לאו. דבר אחד אני יודע, שלהקב"ה יש מהלכים שונים וכל המהלכים הם סיבות לטוב, ואני רק צריך לעבוד אותו וכך אתקרב אליו". מתפלל הוא אל ה' כי זהו רצונו, אבל אינו שובר סלעים ומפרק הרים, כי אין לו שום ידיעה לגבי התוצאה הרצויה.

רוח הקודש אומרת

אך יש עוד מהלך אמצעי והוא כאשר אין לו לאדם רוח הקודש גלויה, אך יש לו מה שנקרא בפי הצדיקים 'הרגשה קדושה'. כגון כשהאדם מרגיש שתפילתו שגורה בפיו או שאינה שגורה בפיו. אין הוא יודע בבירור, אבל הוא יודע שהקב"ה מובילו לאן שצריך ויש לו את ההרגשה כאילו היה יודע

מראית עיני הבשר, ורק לדבר עם הקב"ה ולהוסיף לבטוח בו, כי כך יכניעו את הקליפה ויבקעו את המחיצה והתוצאה בוא תבוא.

רוח הקודש מועילה לשני הצדדים

ברם עלינו לדעת שאותה רוח הקודש פועלת גם בכיוון השני. נניח שהאדם שרוי בצרה גדולה, ומתוך מצוקתו הוא נוסע לרבי שמעון במירון ואומר שם את כל ספר התהלים בהשתפכות הנפש וחוזר בתשובה שלמה, והנה נפתחו לו השמים ויראה מראות אלוקים, ובתוך הדברים הוא רואה לאיזו תכלית הגיע לעולם ומה הוא צריך בשביל תיקון נפשו, ומיד הוא מבין שאין טוב לו שישתנה מצבו מכפי שהוא עכשיו. ולמשל, חשון בנים הוא, וכעת אומרים לו: אם ייוולדו לך בנים רק יתארך הזמן עד שתבוא לתיקונך. כבר יש לך בנים מגלגולים קודמים, וכבר זכית לכל המעלות, ועכשיו לא באת אלא לתקן דבר אחד. אתה עומד כבר על הגבול, בפתחו של גן עדן.

הנה גילוי זה ברוח הקודש משרה על האדם רוגע נפלא, ומביאו לידי רוממות הנפש וקרבת אלוקים. ובכן, אותם צדיקים רוח הקודש הועילה להם לשני הצדדים. מצד אחד היו תמימי דרך, היינו שהיו שלמים לגמרי עם הקב"ה כשלא הביא להם את התוצאה המיוחלת, כי ראו ברוח קדשם שזהו הטוב ביותר בשבילם וחיו עם זה. "כך בדיוק צריך להיות בשביל טובתי, ואם כן אשיש ואשמח בה' אלוקי". ומצד שני כשראו ברוח הקודש שאותה תוצאה צריכה לבוא, צריכים היו להוסיף ולהתחזק הרבה בעבודת הבטחון כדי להכניע את הקליפה.

כך היה אצל משה רבינו כשהקב"ה אמר לו לאחר חטא העגל: "הרף ממני ואשמידם ואמחה את שמם מתחת השמים", כי ידע

ואין בו שום התנגדות לכך הגם שאינו יודע בדיוק מה הם הביירוים. מתנה היא שהקב"ה נתן לנו ביום טוב. עבוד עם זה. אמור מזמורי תהלים והתפלל לה' שתרגיש זאת בשעת הצורך, וגש לכל דבר מתוך הבנה זו.

תפילה בעלת קול ערב

זה מה שהאדם מבין כשיש לו דעת ורוח הקודש. הוא מבין אותם דברים שכבר שמע קודם לכן, כי עכשיו הם מתיישבים בלבו היטב. ועכשיו כשהוא מתפלל, כל-כך ערב לו, כי קולה של תפילה זו ערב אצל הקב"ה. אם האדם ברוגז כשהוא מתפלל וכל הזמן נושך את שפתיו, דברים הרבה יש לומר על תפילתו, אבל לומר שקולה ערב אי אפשר. **ערבות מיוחדת יש כשהקול יוצא מתוך לב נכנע.** כשבני ישראל עמדו על הים, חסומים היו מכל עבר, ואעפ"כ ידעו שהקב"ה מוביל אותם באיזה מסלול, שהרי עכשיו יצאו ממצרים בניסים גלויים. ואע"פ שהרגישו אבודים לגמרי, ידעו בתוך תוכם שממתין להם משהו יותר טוב.

כשהיהודי מוצא את עצמו אחרי יו"ט אפוף בצרתו, אומרים לו: **הלא יודע אתה שהיתה לך זה עתה יציאת מצרים, ואם כן גם אתה יודע בתוך תוכך שהקב"ה מוביל אותך למקום יותר טוב.** אתה שבור קצת מכך שזה מגיע בצורה כזו, אבל אתה יודע שבסוף תזכה לקריעת ים סוף. אכן כן, דע לך שאחרי יציאת מצרים, בדרך לקבלת התורה, אך טבעי הוא שיזדמנו בפניך כל מיני פרשיות. וזכור תזכור שהקב"ה נתן לך את ההבנה הנכונה ואת הכלים הדרושים כדי שתצליח לעבור את הפרשיות האלה בשלום ולהגיע לקבלת התורה.

בבהירות מה צריך להיות ומה הטעם. משל לדבר: כששומעים שנגסר שידוך, תמיד נראה אחד (בעל שכל ילדתי) קופץ ואומר: "כבר ידעתי מקודם". וכנגדו נראה אחד שאומר: "איני יכול לומר שידעתי מקודם, אבל הבנתי שמדובר בשידוך מתאים והיתה לי הרגשה שזה יבוא לידי גמר..."

הדעת, הלא היא רוח הקודש, שהיהודי מקבל באכילת המצה, צריכה לחזק אצלו את שמחת "על חיינו המסורים בידך". כשהקב"ה מביא תוצאה שונה מזו המיוחלת, יהודי ירא שמים עונה ואומר: "זה מתאים. כנראה אני עדיין צריך לעבור כאן איזה תיקון. הקב"ה הרי יודע מה הוא עושה ובוודאי הוא מוביל את הענין לטובה". הוא לא צריך להיות אחד כזה שידע לומר: "כבר ידעתי קודם שזו תהיה התוצאה". לא, הוא לא ידע. **אבל הוא מרגיש כי חיוו מסורים בידו של הקב"ה, ולכן אינו נבהל.**

וכבר הבאנו בעבר מעשה באותו צדיק שכאשר חסיד אחד תינה בפניו את צרתו שהוא סובל ממדת הכעס, שלח חסיד אחר להכעיסו, וכיון שידע הלה שהוא בא בשליחותו של הרבי, לא כעס. התכוון הצדיק להוכיח לו שכאשר יידע ויאמין בכל עת שכל מה שנעשה לו הוא בשליחותו של מקום, לא יבוא אף פעם לידי כעס.

כשהאדם קם בבוקר באסרו חג ורואה שנזדמן לו נסיון חדש, הוא מחייך תחת שפמו, ואומר: "בסדר! יעזור ה' שאוכל להתמודד עם זה יפה, אבל זה מתאים". הוא לא מאבד את עשתונותיו ואינו מתחיל לדבר בשגעונו: "איך יכול להיות? אני? רבוננו של עולם! בוודאי נתחלף לך בין איוב לאיוב. אתה לא זוכר? אני הרי זה שאמר כל שיר השירים וכל ספר התהלים..." הוא מבין שהקב"ה מוביל אותו במסלול מסוים

יום ראשון פרשת תז"מ כ"ה ניסן תשפ"ג

עבודת האדם מצדיק ועד איש פשוט במלחמת היצר

במשנת הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זיע"א

בהתבטל הרצונות תתרום הנפש

אולם ב'עץ יוסף'^א על ה'עין יעקב' פירש באופן יותר עמוק. הוא מבאר שהנפש המשכלת הרוצה רק בטוב זוהי האילן שעומד במקום טהרה. **הצדיק מהותו ונשמתו עומדת במקום טהרה, אלא שיש תאוות שמתעוררות מחמת הכרח צרכי הגוף.** כשהקב"ה הוריד את הנשמה לעולם הזה, הוצרך להכניסה בגוף, והגוף מושך לדברים בלתי טהורים. אפילו גופו של צדיק, כפי שהוא מגיע בתחילה, הוא מושך מחמת תכונותיו להבלי העולם הזה, וזהו נופו נוטה למקום טומאה. על זה אמרו חז"ל **שהיסורים שהקב"ה מביא על הצדיק,** קוצצים את נופו והוא נשאר לעמוד כולו במקום טהרה, היינו **שיסורי הגוף מבטלים את תאוותיו.** הקשיים שפוקדים אותו, כל שהוא מנצל אותם נכונה, יכולים להכניעו שלא להיות בעל גאווה גדול כל-כך, ושלא להיות בעל תאוה גדול כל-כך, ואט אט הגוף שכל כך השתובב, הולך וקטן עד שהוא מתבטל לגמרי לנשמה, והצדיק מוצא את עצמו במקום שכולו טהור. הוא כותב שם בלשונו: **הרצונות החזקים לנשמות מתבטלים ובהתבטלם תתרום הנפש.** ואצל הרשעים הוא להיפך. מאחר שפגמו כל-כך, נפשם נשחת, ולכן הקב"ה נותן להם קצת טובה בעולם הזה בעבור מעט המצוות שקיימו, והרי הם יורדים לטמיון.

למה צדיקים נמשלים בעולם הזה?

בדברי חיים על התורה (פרשת תזריע) הוא מביא **ממסכת קידושין** (מ, ב): אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: למה צדיקים נמשלים בעולם הזה? לאילן שכולו עומד במקום טהרה ונופו נוטה למקום טומאה, נקצץ נופו - כולו עומד במקום טהרה, כך הקב"ה מביא יסורים על צדיקים בעולם הזה, כדי שיירשו העולם הבא, שנאמר (איוב ח, ז): והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד; ולמה רשעים דומים בעולם הזה? לאילן שכולו עומד במקום טומאה ונופו נוטה למקום טהרה, נקצץ נופו - כולו עומד במקום טומאה, כך הקב"ה משפיע להן טובה לרשעים בעולם הזה, כדי לטורדן ולהורישן למדרגה התחתונה, שנאמר (משלי יד, יב): יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות.

לפי הפשטות הדברים עולים על מי שיש לו יסורים, והלא זהו אחת מהתשובות לקושיית צדיק ורע לו, שהקב"ה פורע מן הצדיק בעולם הזה עבור חטאיו הספורים כדי שיבוא צח ונקי לעולם הבא. ואצל הרשע הוא להיפך. הקב"ה משלם לו שכרו בעולם הזה עבור מעט מעשים הטובים שלו, כי אין ראוי לו לקבל עבורם שכר בעולם הבא.

א. להגה"צ ר' חנוך זונדל ב"ר יוסף זצ"ל מ"מ בעיר ביאליסטאק, חיבר עץ יוסף וענף יוסף פירוש יפה על 'עין יעקב' על הרבה מדרשים ועל התפילות בין שאר חיבוריו הרבים.

שביום האתמול היו בעלי עבירה ממש, וכך היו משנים ומשתנים ללא הרף. חשוב מאוד לשנן את היסוד ולזכור אותו, כי הדבר יכול לעזור לנו לצאת מהטעות כאילו ישנם אנשים שנולדו יראים ושלמים, צדיקים בעלי מדרגה, וכנגדם ישנם אנשים פשוטים שנגזר דינם להתייטר בכף הקלע כל ימי חייהם. כבר דיברנו על יסוד זה הרבה, אך כעת הזמן גרמא לראות מהצדיקים עצמם איך הם מתבטאים בענין זה, ולהבין שמדובר בטעות מוחלטת במהותו של העולם הזה. מהותו של העולם הזה היא להבחין כל הזמן בטעויות ולתקן, וכפי שהביא ה'דברי חיים' שזהו הפירוש כל השונה הלכות, שהוא משנה ומתקן בכל עת.

השאלה ששואלים את האדם היא: "מה אתה עושה עם כישלונותיך?". לא "האם יש לך כישלונות?". זה שיש לו לאדם כישלונות, זה דבר פשוט, שהרי הוא חי בעולם הזה. הירא שמים בניגוד למי שאינו ירא שמים, יודע איך להתקדם על ידי כישלונותיו. לאחר כל כשלון הוא מתיישב להתבונן: "למה נכשלתי?", ומגיע למסקנה. "חשבת שאתה אדחוף חזק, זה יעזור לי, וראיתי שלא". הדברים האלה בונים את האדם עוד ועוד. עוד לפני שאנו מביאים את דברי הצדיקים, אנו צריכים להבין שדבר זה נוגע לנו בכל יום ויום. כפי שכל אחד מבין שעלם צעיר בן י"ג י"ד, לא יתכן בעולם שתהיה לו אותה הבנה של יהודי מבוגר בן חמישים שישים. ואפילו יתבונן הרבה, לא יגיע לאותה הבנה. והסיבה פשוטה, כי הבנתו של האדם המבוגר, בנויה ממסקנות רבות שנצטברו בלבו שלב אחרי שלב. כל פעם קיבל הבנה חדשה ושלא את הקודמת, עד שהגיע לאן שהוא נמצא היום, ואי אפשר לדלג על כל השלבים האלה. כך יבין האיש המתבגר שאם לא יתחיל ללמוד מטעויותיו ולהבין באמצעותם מה שצריך

לא בשעתא חדא

ההנוגע לדין שהצדיקים בבואם לעולם הזה, עדיין נופם נוטה למקום טובא. גופם מושך להבלי העולם הזה, אבל הם מזככים אותו יותר ויותר, עד שהם מבטלים לגמרי את רצונותיהם.

מבאר ה'דברי חיים' ביסודם של דברים, שהאדם מורכב מגוף ונשמה, והקב"ה רוצה שילמד את תורתו עד שיגבר שכלו על הגשמיות, והגשמיות תתאים את עצמה אל הרוחניות ולא להיפך. ומוסיף הוא בלשונו: הנה לא בשעתא חדא מתקן הצדיק זאת, רק מעט בכל יום, ולזה הגם שהצדיק אינו נכשל בעבירות ממש, עם כל זה גם בדברי הרשות יש חילוק, מתחילתו היה עדיין דיבורו ואכילתו שלא בקדושה ובטהרה, וכן יתר דברי הרשות, כי לא ימלט שמיד בהיוולדו יהיה מזוכך באלה, וכשגדל בצדקו, אז היום יום מחדש הילוכו בקדושה ושומר עצמו אפילו מדבר הרשות, ומכמה דברים שבתחילה לא היה נחשב בעיניו עבירה, כשנתקדש בקדושה הוא מבין שגם זה לא טוב ומרחיק עצמו מכל תאוות וחומריות ומדברים בטלים.

ועוד שם: וכדרך שאמרו צדיקי הדור (ה'קדושת לוי' בחוקותי) בביאור הבריייתא כל השונה הלכות בכל יום, היינו שמשנה הליכות בקודש בכל יום ומרבה להטיב. עיי"ש שמפרש על פי זה הפסוק אשה כי תזרע וילדה זכר.

הכישלונות בונים את האדם

כעת נבוא להרחיב בס"ד ביסוד זה אשר הוא שייך הרבה לנשמת ה'דברי חיים' בעל ההילולא כפי שתחזינה עינינו. ובכן, אף הצדיקים היו מעידים על עצמם כמה היתה מלחמתם גדולה, ושכל יום הבינו באמת

אור שיש לו שייכות לרע

אכן הקב"ה עושה כן עם הצדיקים הרבה מאוד, כפי שהצדיקים עצמם מעידים. וזה מה שאנו צריכים להבין. הקב"ה נותן להם טעימה, אור שיש לו שייכות אל הרע. הם זקוקים לכך, כי בלעדיו לא יוכלו להוציא את האנשים הפשוטים מן הרע. אכן כן, כשרצו בני דורו של ה'דברי חיים' לראות דוגמא של עובד ה' ביגיעה, נסעו אליו לחזות בעבודתו. יש צדיקים נסתרים בכמה אופנים אשר אי אפשר לעלות בסודם, אך ה'דברי חיים' היה דוגמא לצדיק שאפשר ללמוד מעבודתו, ולכן היו הצדיקים הגדולים נוסעים אליו מכל עבר ומסתופפים בצלו, כי ראו אצלו עבודה של מסירות נפש במשך עשרים וארבע שעות ביום. מסירות נפש להתמדת התורה, מסירות נפש לגמילות חסדים, ומסירות נפש לדקדוק המצוות והמנהגים.

משמשו בקודש הגאון **רבי רפאל צימעטבוים** זצ"ל, אשר היה בעצמו ירא ה' ות"ח ויחד עם כן בעל מדה גדושה של תמימות, הדפיס לאחר הסתלקותו ספר בשם 'דרכי חיים' ובו עובדות וסיפורים מרבו הקדוש אשר הוא עצמו היה עד להם, והצדיקים היו מחבבים הרבה את הספר. הרה"ק **רבי יואל מסאטמאר** זיע"א היה אומר: "אוהב אני את הספר דרכי חיים, כי אפשר לראות מכל שורה שבו שמחברו לא הוסיף כלום מדיליה". וכן היה אומר הרה"ק **רבי יהודה מדז'יקוב** זיע"א שהוא אוהב ספר זה מהאי טעמא, כי מחברו לא עיבד את הסיפורים ולא הוסיף להם מראי מקומות, אלא סיפר דברים כהווייתן כפי שנחרטו בזכרונו. והנה מחבר זה מקדים לפני כל סיפור שמביא, ומלמד את הקורא איזו מדה טובה הוא יכול ללמוד ממנו. אך עכ"פ הוא לא נולד עם מדרגותיו, אלא

להבין, לא יוכל לעלות משלב לשלב, אלא יישאר כילד בן י"ד. אולי יתחיל לבצבץ מבין שערותיו שערות לבנות, אבל בפנים יהיה כילד בן י"ד.

צדיק מה פעל

סוף דבר: המלחמות שיש לו לאדם, העליות והירידות, הן המה מהותו של העולם הזה. אמנם הדבר ברור שאין לנו שום מושג בקדושתו של ה'דברי חיים', כידוע שהצדיקים הגדולים בעלי רוח הקודש נסעו אליו להסתופף בצל קדושתו. ה'תפארת שלמה' עזב את כל החסידים לקראת חג השבועות ונסע אליו, וכן ה'קדושת יו"ט' עשה את עיקר ימיו אצלו, וכן הרבה צדיקים גדולים בדורו, מתבטלים היו אליו ונכנעים לפני הדר גאון עוזו וקדושתו. אך הוא עצמו מדבר על כך שמדובר בעבודה בעלת יגיעה. עוד שינוי ועוד שינוי ועוד שינוי. כשאנו שומעים סיפורים עליו, נדמה לנו שמיומו הראשון ועד יומו האחרון, היה באותה מדרגה. אך הוא מעיד על עצמו שמהותו היתה משתנית מיום ליום.

וכבר הבאנו כמה וכמה פעמים מה שסיפר הרה"ק **רבי יעקב מפשעווארסק** זיע"א, ונדפס בספר **י"ג אורות**, שה'דברי חיים' העיד על עצמו שנולד במדת הקמצנות. קמצן נורא היה אלא שעבד והתייגע להפוך עצמו לבעל צדקה, והגיע למדרגה כזו שלא הליץ בביתו פרוטה שלא ניתנה לצדקה. וכן מובא שם בשמו שה'דברי חיים' היפך בכוחו את כל בני עירו. כולם שם היו קמצנים והוא הפך אותם לנדיבי עם המפזרים את כספם לצדקה. הן ודאי אם עשה זאת עם עצמו, יכול היה לעשותו עם אחרים. אילו היה נולד ככה, לא היתה לו שייכות עם האנשים הפשוטים.

חטא, וכפי שכתב **האה"ח הק'** (פרשת ויחי) על מה שאמרו **חז"ל** (יומא כב, ב) שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו, כי דוד יצר קשה היה לו. על זה מבאר רבי צדוק שכאשר נלחם עם יצרו הקשה שהוא כח דאומות העולם וניצחו, ניצח את הגויים בפועל.

הנה יכולים אנו לראות בני אדם שיש להם חיים יותר רגועים. הן ודאי שלכל אחד יש נסיונות, ולכל אחד יש בירורים שהוא צריך לברר, אך בכל זאת הדבר גלוי לעין שאין מסלול חיו של זה כמסלול חיו של זה. יש שחיהם יותר רגועים ויש שחיהם יותר סוערים. דוד המלך היו לו חיים סוערים, חיי מלחמה. נלחם היה עם אומות העולם שסובבו את לבו ובו בזמן נלחם היה עם אומות העולם הבאים להלחם עם ישראל, והמלחמה האחת סייעה לשניה. רוצה לומר, בין כשנלחם עם יצרו, נלחם עם קליפת אומות העולם, ובין כשנלחם עם אומות העולם, נלחם באותה קליפה, עד שנוצחה.

והנה כל אחד מבין שבשביל להלחם באומות העולם, צריך האדם שתהיה לו איזו שייכות אליהן. כי הנה אם ירצה האדם להלחם לדוגמא באיזה אויב, אם יהיה תמים ולא יבין בתכסיסי מלחמה, יהיה נצחונו אבוד מראש. יאמרו לו: "פלוני מרמה אותך. אתה חותם על הדפים שהוא מגיש לך ואינך מבין שהוא מרמה אותך פעם אחר פעם ומפשיט אותך מנכסין", והוא ישיב: "לא, לא יתכן... התורה הרי אומרת שאסור לגנוב... לא יתכן שהוא מרמה אותי. הוא הרי יהודי. אני רואה. יש לו זקן ופיאות..." מי שנמצא בְּבֹעָה מחשבתית כזו, אין לו סיכוי לנצח. לעומת כן, אם רואה אתה אחד שיודע לקיים הפסוק עם עיקש תתפתל, אתה יכול להסיק מזה שהוא מבין היטב בפינתולי העיקש.

הגיע אליהן על-ידי גייעה רבה וכישלונות ועל ידי תיקון טעויות.

ה'דברי חיים' עצמו אמר בענין בניו הצעירים ובניו הגדולים (כידוע שהיו לו בנים שנולדו לו לעת זקנותו ונעקדו על קידוש ה' בשנות הזעם הי"ד, והיו לו בנים שנולדו לו בצעירותו, וידועים הם בשמותם הרה"ק משינאווא והרה"ק מגארליץ זיע"א, ועשרות שנים הבדיל ביניהם) שהצעירים צריכים לכבד את הגדולים כמו שאמרו **חז"ל** את לרבות אחיך הגדול, אך הגדולים צריכים לכבד את הצעירים כי הצעירים נולדו לי בזקנותי כשהייתי כבר במדרגה אחרת לגמרי. הנה זוהי מהותו של צדיק. והדבר צריך תלמוד.

מלחמת דוד עם קליפת האומות

הנה הגה"ק **רבי צדוק הכהן מלובלין** זיע"א (ליקוטי מאמרים עמ' ע) כתב כדברים האלה: הן בספר תהלים והן בספר שמואל אנו רואים שחיו של דוד המלך היו אפופי מלחמה מתחילתם לסופם, מצד אחד היה נמלט היה על חיו משאל ומאבסלום בנו, ומצד שני היה מלך ישראל וניהל מלחמות גדולות עם האויבים שכיני ישראל. איש מלחמה היה כל ימיו. אך ודאי מלחמתו לא היתה כמלחמות הגויים, רק מצד מלחמתו שבגופו עם היצר שהוא כח דאומות העולם, ומצד זה נלחם גם כן בפועל עם הגויים, וניצח כולם כמו שאמר (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי שהרגו ליצר (ע"ז ד, ב).

דוד המלך ערך מלחמה כנגד יצרו שמשך אותו לחטאים כמו שהפסוקים מספרים, וכמו שמדרשי **חז"ל** מספרים. ושוב, ברור ופשוט שאין לנו שום השגה בחטאיו של דוד מלכא משיחא, אבל התורה מספרת לנו מה שאנו צריכים לדעת לפי ערכנו שדוד המלך מלחמות גדולות היו לו עם יצרו, ולכן הוצרך להיות אצלו ענין של

טוב, כי הלא אח עשו ליעקב כתיב (מלאכי א, ב), פירוש שבתחילה בעת בריאתו היו אחים ממש שוה בטבע לעשו אחיו שיצא אדמוני כולו כאדרת שער בחינת הדין החזק. גם כי שמו מעיד עליו, שקרא שמו יעקב על שם העקב בחינת עקביים הרומזים לדברים שלמטה, כדרך רוח הבהמה היורדת היא למטה. ונקרא יעקב הקטן כי בריאתו היה בבחינת קטנות, ואך כי היפך עצמו מהיפוך אל היפך ממש בכל השלימות, עד שנעשה כבריות של מעלה ממש, ואז היה בו כח לעמוד נגד מלאך אשר בשמים, כי נעשה גופו וחומריו כצורה.

ואפשר שזהו פירוש שאמר יעקב על לבן "אחיו אני ברמאות". איך הבין את לבן? מפני שאח היה לעשו והיתה לו שייכות לכך.

עוד האריך בזה **רבי צדוק בדברי סופרים** (או"ה) בענין שמשון אשר יעקב אבינו צפה ברוח קדשו ואמר (ויחי מט, טז): דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל, ואמר **חז"ל** (מדרש רבה ויחי) ששפט את ישראל כיחידו של עולם. שמשון היה בחינת משיח, אבל צריך היה להלחם עם הפלשתים ובשביל זה הוא הגיע לעולם, וכדי להלחם בהם, מוכרח היה שתהיה לו שייכות עם הרע. **ובחינושי הרי"ם** איתא ג"כ בענין לשונות הפסוקים ולשון המשנה שהלך אחרי עיניו (סוטה ט, ב), שזהו מפני שצריך היה שתהיה לו מעט שייכות, כי צריך היה להכנס אל מערכות הפלשתים ולהלחם בהם ולהוציא מהם את ניצוצות הקדושה.

אין לנו השגה בכל אלה, אך עכ"פ לענין הנקודה אנו רואים זאת אצל יעקב אבינו ואצל דוד המלך ואצל שמשון הגיבור. ואם כי ה'דברי חיים' אינו מדבר כל-כך בענין הרע והעבירה, אבל הוא מדבר על המושג

זהו הכלל, אין האדם יכול להבין בשום דבר מבלי שתהיה לו שייכות אליו. ביתר ביאור: אין האדם יכול להלחם עם אויבו ולנצחו מבלי שיחשוב מה הוא זומם לעשות ויקדימו בצעד אחד. ואיך יידע מה אויבו זומם לעשות? התשובה היא כי אף הוא עצמו יש לו בפנים ממין אויבו, ולכן הוא יכול לחשוב מה הוא עצמו היה זומם ולהבין מזה מה אויבו זומם.

מושג כזה היה אף אצל דוד המלך. ושוב צריך לסייג את דברינו, ולהזהיר שוב לבל נעלה בדעתנו ולו לרגע אחד שדוד המלך נכשל כפי שאנו נכשלים, אבל הפירוש הוא שהיתה לו שייכות לחטא והיתה לו מלחמה. זהו שכתב רבי צדוק שדוד המלך ניהל מלחמה כנגד קליפת אומות העולם שבלבו ובד בבד לחם עם אומות העולם שכיני ישראל, כי זה היה תפקידו באשר היתה לו שייכות עם הרע.

בחינת צדיק ורע לו

ובסידורו של שבת (שורש השישי ענף ג' עלה י"א) כתב שדוד המלך היה בחינת צדיק ורע לו, היינו שהיתה לו שייכות לרע ולא היה מופשט ממנה. ובלשונו: "זה היה בחינת אדונינו דוד המלך ע"ה שנאמר בו (ש"א טז, יב) אדמוני וטוב רואי, להורות שהוא נברא בבחינת צדיק ורע לו, כי אדום הוא מרמז לבחינת הדם שבנפש האדם שבא מכוחות החזקים ונמשך אחר מזג הרעות". אכן זו היתה עבודתו של דוד המלך. ולאן הגיע? הגיע למדרגת לבי חלל בקרבי אשר אין לנו השגה בה.

עוד הוא כותב (שם עלה י"י) שגם יעקב אבינו היה בבחינה זו, וזה לשונו: ויתכן לומר כי יעקב בבריאת מזגי גופו היה בבחינת צדיק ורע לו, והיה נולד בטבע לא

תמיד מלחמת הדת. מדרגותיו לא הגיעו לו בקלות, כי אם על-ידי מלחמה גדולה מנעוריו ועד יומו האחרון.

כל הגדול מחבירו

הלימוד שיש לנו מזה כפי שהצדיקים מסבירים לנו הוא שנתרגל לחיות באופן זה. **כשרואה אדם שיש לו מלחמות גדולות, יראה את הכח הטמון בו.** יבין שיש בו משהו גדול. אחרת לא היה מוצא את עצמו במלחמה קשה כל-כך. הנה כשרואה אדם בעיניו מאות אנשים נדחפים ליד איזו דלת, מיד הוא מבין שמחלקים שם משהו, והוא הולך ג"כ להידחק שם. אף כאן **כשהוא רואה שהקליפה עומדת על עומדה והוא צריך להלחם בכל כוחו לעקור את מדותיו ולשנותן לטובה, עליו להבין שכוחות גדולים טמונים בו,** ושבוודאי נאמר עליו "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" (סוכה נב, א).

אכן אנשים רבים מתייאשים ואינם מוציאים מזה חיוזק למעשה באופן שישתנו חייהם, וזאת מפני שאין להם את הדרך לעבור אל הצד השני. "אומר אתה לי שאם יש לי יצר גדול, סימן הוא שאני יכול להגיע רחוק מאוד. נו, הלא ניסיתי כבר ונכשלתי. פעם, פעמיים, חמישים פעם, מאה פעם. מה יהיה התכלית? סתם לנסות שוב כמו איזה כסיל?! אם לא הולך, אני צריך להשלים עם המצב. לא כך? אהיה כמו המון העם. הכל טוב... פעם מצוה, פעם עבירה. פעם נכשלים, פעם מתחזקים, פעם מסיחים את הדעת, וחוזר חלילה."

ריבוי הזמן אינו סיבה ליאוש

יסוד הדבר הוא **שכל מכשול צריך טיפול, כלומר, צריך להכניס בו תורה.** ואיך

שהצדיק מבין בכל יום שאתמול לא עבד מספיק, והוא נלחם ביצרו ועולה ומתעלה מיום ליום.

נשמת ה'קדושת לוי'

הנה **בחמדה גנוזה²** הביא שה'דברי חיים' אמר פעם על עצמו שיש לו נשמת ה'קדושת לוי' זיע"א (כן מסופר שכאשר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א ראה את ה'דברי חיים' בילדותו, אמר: "ילד זה יגדל לרב מבאדיטשוב". כמו כן ידוע שה'דברי חיים' היה מדבר בכל יו"ט מענין עבודתו של ה'קדושת לוי') וה'קדושת לוי' יש לו נשמת רבי עקיבא. ואמר שמסיבה זו היו אנשים גדולים שעזבו את ה'קדושת לוי', כי לא רצו שיארע להם מה שאירע לתלמידי רבי עקיבא. וכששמע הרה"ק מפאריסוב את הדברים יוצאים מפי ה'דברי חיים', הפסיק אף הוא לנסוע אליו מהאי טעמא, מאחר שהעיד על עצמו שיש לו נשמת ה'קדושת לוי' אשר היתה לו נשמת רבי עקיבא. ברם ה'דברי חיים' עצמו אמר פעם שבעבודתו הצליח לבטל גזירת תלמידי רבי עקיבא לגביו.

והנה רבי עקיבא הלא ידוע שהיה בבחינת צדיק ורע לו כידוע שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל, ועוד סיפרו לנו **חז"ל** (כתובות סב, ב) שבארבעים שנותיו הראשונות היה עם הארץ של ממש, עד כדי כך שהיה אומר אז: "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור". אכן כן, מלחמה גדולה היתה נטושה שם. ובסוף רבי עקיבא נעשה רבי עקיבא אשר אין לנו השגה בגדלותו, ואיתא **במדרשים** (פרשת חוקת) שזכה להשיג מה שמשא רבינו לא זכה.

ובכן, אף ה'דברי חיים' היה איש מלחמה נפלא. כל עבודתו היתה באופן זה. מסירות נפשו והתלהבותו. ובר מן דין היה לוחם

ב. עובדות ושיחות קודש שנרשמו ע"י הרה"ק רבי סיני מז'מיגרד זי"ע בנו של הרה"ק מגארליץ זי"ע.

אדם זה אומר: איני יודע, כבר עשיתי הכל ושום דבר לא עזר". בכל כשלונו בני אדם מדברים בסגנון זה. "אל תתחיל עם המומחים. כבר ניסיתי, כבר בזבזתי בשבילים כמה אלפי דולר. עזוב את כל החברה האלה. לא רוצה לשמוע מהם". ובכן, **דע לך שעכשיו אתה כבר הרבה יותר קרוב אל האמת, כי אתה יודע כבר מה לא. כל פעם שאתה לומד מה לא, אתה מתקרב אל האמת,** כל עוד אתה מתאזר בשמחה להמשיך הלאה ולא ליפול בזרועות היאוש.

בשידוכים, עם כל הצעה שעולה ויורדת, נהוג לומר: "כבר התקרבונו בעוד אחד אל השידוך הנכון". אנו חושבים שמדובר באיזו סגולה המופיעה באיזה ספר נדיר. ולמען האמת מדובר במציאות הן על פי חכמת חיים והן על פי חכמת התורה. האדם אינו סבור כך, כי אינו מבין איך מתוך מיליון בני אדם הוא מתקרב אל השידוך האמיתי על-ידי שתי ההצעות שעלו וירדו. אך על-פי האמת האמיתית, האדם מוכרח לברר, היינו לברר אוכל מתוך פסולת. זהו מהותו של העולם הזה. האדם מתחיל והוא מוצא עוד פסולת ועוד פסולת, ועוד שקר, ועוד הבלים, והרי הוא הולך ומתקרב לאט. מצאת כבר אבן קטנה יקרה, אבל היא עדיין דבוקה בעפר. לך ושפף אותה. לא, עוד לא סיימת את המלאכה, עוד לא... הילד מתיימש באמצע המלאכה ואומר: "איך לי כח. כמה אפשר לעבוד?". אך האדם בר הדעת אומר: "אתה קולט היכן אתה כבר עומד?".

כל פעם שהאדם שואל ותמה: "איך הגעתי לטעות כזאת?". אנו עונים לו: הגעת אליה, כי אתה נמצא בעולם הזה, וכפי הנראה גם מחמת העבירות שבידך ומחמת סיבות אחרות. אבל אדרבה, **עכשיו אתה מתקדם ומתקרב דווקא מחמת כישלונך.**

מכניסים בו תורה? **על-ידי שלומדים היטב את מהות המכשול,** ושורש דבר זה נעוץ במצות התשובה אשר אחד מחלקיה הוא החרטה. **אין האדם יכול להתחרט באמת רק לאחר שהוא מנסה להבין היכן טעה.** "בהתחלה הכל היה נראה על הצד היותר טוב, אבל בהמשך שם כפי הנראה טעיתי". הוא בודק אם באמת היתה שם טעות. הוא מדבר על כך עם אנשים חכמים ובודק בספרים, ומנסה לראות איך ומה הוא יכול לשנות. ואת הכל הוא עושה בשמחה, שהרי זכה ללמוד משהו. והגם שבפעם הבאה עדיין יעמוד מספיק רחוק, כי לא תינק עדיין את כל הטעויות שלו, אבל הוא מתקדם ובסוף יגיע גבוה מאוד. והרי זה כיסוד האמור אצל משה רבינו שהתפלל תרט"ו תפילות. היסוד הוא שיש מספר לטעויות שיש לו לאדם. ברגע שהאדם לומד אותן, אע"פ שיש לו חמש עשרה טעויות אחרות, מכל מקום הוא מתקדם אל האמת. הוא עצמו אינו מבחין בזה, כי הוא כל פעם שהוא נכשל, הוא אומר לעצמו: "מסקנא אחת יש לי, שלא הועלת לי כלום". אבל אינו אמת.

הדבר מזכיר את הסיפור עם מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל שתלמיד אחד אמר לו פעם: "כל-כך מתייאישים... מחכים אנו לגאולה כל-כך הרבה שנים, כמעט שני אלפים שנה, ועדיין לא נושענו..." נענה לו רבו: "אדרבה! אם כבר עברו כל-כך הרבה שנים, השמחה עולה עד לשמים, שהרי נמצאים אנו קרובים כל-כך אל הגאולה". ואכן החשבון פשוט מאוד, כי אחרי שהקב"ה הבטיח לנו על-ידי נביאו שיגאלנו בבוא עת קץ, מה לנו להיבהל מריבוי השנים? אם האדם נבהל מריבוי השנים, סימן הוא שאינו מבין איך כל יום מקרב את מה שאנו אומרים שלוש פעמים ביום "ומביא גואל לבני בניהם".

שבירות הלב באה עם העלייה

בוש אני ונכלם

האדם יוצא להתרים את נדיבי העם לראשונה בחייו. משום מה משוכנע הוא שהוא מכיר עשיר פלוני ותהלוכותיו, והנה על הפעם הראשונה שהוא נפגש עמו, הוא מניח לו על השולחן הצעה נכבדה. שלוש מיליון דולר תמורת התנוססות שמו המפורש על הבנין מבחוץ". בטוח הוא שהעשיר מיד יתרצה ויקבל את ההצעה בזרועות פתוחות, ולמעשה, העשיר רושם לו המחאה על סך מאה ושמונים דולר, מחייך אליו ומאחל לו הצלחה. האיש מאבד את עשתונותיו ומתחיל לצעוק על העשיר. צעקתו כמובן אינה נזקפת לזכותו והנה הוא מוצא את עצמו עומד בחוץ בוש ונכלם. כעבור שנים, כשהוא כבר נמצא עמוק באומנותו ומכיר כבר היטב את כל רזיה ומשעוליה, כל פעם שהוא נזכר במעשה זו, הוא נשטף בזיעה מרוב בושה בהבינו שעשה אז חמש עשרה טעויות.

כך הצדיק רואה את התנהגותו של יום האתמול ולכן יש לו שברון לב אמיתי, ושברון לב זה הוא כלי נפלא, כי עכשיו הוא 'מתפלל' אמיתי וענו אמיתי. כשהשבת נכנסת, הוא מתבייש ממנה באופן ממילא. יש לו בושה טבעית. הוא אינו זקוק לעבירות חמורות שחייבים עליהן כריתות כדי שגיע לשיברון לב אמיתי, וכיון שכן, השכינה שורה עליו.

אם האדם לא היה נכשל בחטא, אלא היה דומה למלאך, לא היה מגיע לכלום, ולא זהו מהותו של העולם הזה. וכאמור, **אנו למדים מזה לדין באשר אנו מתמודדים עם עבירות אמיתיות** וחמורות ומנסים בכל כוחנו לצאת מן הבור העמוק שאנו נמצאים בו, כי מבינים אנו **שהמהלך אחד הוא. מטפסים כל הזמן על-ידי**

דעו לכם ששבירות לבם של הצדיקים בהתבוננם על התנהגותם בשבוע החולף או בשנה החולפת, היא הרבה יותר חזקה משבירות הלב שיש לנו כשאנו עוברים ח"ו על עבירות חמורות. הצדיקים רואים באמת שהם נכשלים, ולכן יש להם שברון לב אמיתי כל-כך. אכן כן, פעמים הרבה כשמדברים עם יראים אמיתיים, רואים שיש להם שברון לב אמיתי, והדבר מעורר פליאה. מה? אין הוא מכיר בדרגתו? לא מצליחים להבין למה הוא מרגיש ככה. אך האמת שמדובר בהשגה והבנה שמגיעה יחד עם היגיעה וההתעלות על-ידי לימוד תורה לשמה ומסירות נפש למצוה, בדומה למה שאומרים העולם שהתיאבון מגיע עם האכילה.

ככל שהאדם מתעלה, הוא מתחיל לראות את המציאות כולה בראיה יותר זכה ועדינה, וממילא הוא מתבייש יותר בעברו. רואה הוא את עצמו כאיש בא בימים מיושב בדעתו שבאים להראות לו תמונות מצעירותו כשהוא נראה שותה לשכרה, אשר הוא מתחנן ברחמים שיקרעו את התמונות כי אינו יכול להסתכל עליהן. הוא מתחפר מבושה, כי אז עשה מה שעשה מחוסר דעת, ועכשיו שהוא בר דעת, אינו יכול להבין איך היה מסוגל לעשותו בזמנו. "למה חשבתי אז שככה מקבלים כבוד? מה חשבתי אז? לא ראיתי איך כולם צוחקים?!" אותו דבר עם כסף. "לא קלטתי שכל אותן השתדלויות טיפשויות, אי ן בהן שום תוחלת?!" בכל תחום שהאדם מתעלה בו, חרטתו נובעת מהבושה הגדולה שיש לו בהבינו באופן יסודי ואמיתי שכל כך טיפשי הוא הדבר שעשה. "ממילא זה לא היה עובד... מה אם כן חשבתי כשעשיתיו?"

בו ספרים, עליו לשנן את הדברים שהוא יודע בעל פה, כגון וידבר ה' אל משה לאמור או ראובן שמעון לוי יהודה וגו', כי יש בהם אור התורה. "בינתיים יש לך את זה. כשתמצא גמרא, אז תתישב ותלמד גמרא רש"י תוספות". **כך כשאינו לו לאדם עדיין את השלב הבא של ההבנה, יחטוף עכ"פ את השלב שיש לו, ועל ידי היגיעה והתפילה, פתאום יפקח לו הקב"ה את עיניו ויגלה עוד טעות שעשה.** אכן האדם זקוק להרבה הבנה וביטול כדי לשמוח עם כל התקדמות קטנה בעודו רחוק כל-כך מהסוף, כי הוא רוצה את התוצאה. אך הקב"ה אומר: "למד תורה לפני שאתה מגיע לתוצאה". לכל דבר יש מפתח והבא ליטהר מסייעין אותו. והצדיקים העידו על עצמם שזו היתה עבודתם וגילו לנו שזו גם עבודתנו. **אנו מבינים ברע, יש לנו שייכות לרע, ועלינו להשתמש בכך כמדרגה לעלות בהר ה' עדי יתהפכו כל הזדונות שלנו לזכויות.**

זכות הצדיק בעל ההילולא יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

שמתכוונים לראות בכל עת מה לא היה נכון אתמול, כי מי שמטפס ועולה שלב אחרי שלב בשלבי הסולם, מגיע בסוף רחוק מאוד, אך אי אפשר לטפס על השלבים בלי ההבנה בקשר להתנהגות של אתמול, ודבר זה קורה רק על-ידי התבוננות.

התבוננות זו, היא היא החכמה האמיתית שהקב"ה נותן לאדם לאחר שהוא מבקשו ממנו כמאמר חז"ל "ישב בישיבה ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו". **ההתבוננות בהתנהגותו. עמוקה היא מיני עמוק,** כי היא חודרת ומעמיקה למידות האדם, לגאווות ולתאוותו. התאוות הקשות ביותר הקיימות בעולם, היצרים הקשים ביותר, **יש להם מפתח שמגיע מההבנה, וכשהאדם קולט את זה, יוכל להתגבר על היצרים** שהוא בטוח שלעולם לא יוכל להתגבר עליהם. **מפתח זה גבוה מכל היצרים האנושיים, אלא שהוא חבוי וצריך למצוא אותו.** חבל לבזבז זמן על דברים אחרים. **אכן זה דורש מן האדם השקעה. הוא צריך להסכים לעבוד עם מימרות קטנות.** כמו כשהאדם נמצא במקום שאין

יום שני פרשת תז"מ כ"ו ניסן תשפ"ג

החובה וההזדמנות להיות מתלמידי רבי עקיבא

הוא הכלל בכל דבר, וכגון מה שידוע שהתינוק או הילד הקטן, מאחר שהוא בשלבי תחילת בנייתו, כל מחלה, מסכנת אותו מאוד, ורק כשהוא מתבגר ונעמד על רגליו, אז גופו כבר מתגבר בקלות על כל המחלות).

שם רבם עליהם

ומצד רבם, כדמשמע ממה שחז"ל כינו אותם בכינוי "תלמידי רבי עקיבא" שהיתה שייכות גדולה בין האסון שפקד אותם למה שהיו תלמידיו של רבי עקיבא. הנה פעמים הרבה כשרואים את האדם לומד ומפרש את תלמודו, שואלים אותו: "אצל מי למדת? מי לימד אותך איך להבין דיבור בתוספות?". הוי אומר: מיד מבינים שאין זה הוא, אלא רבו. "היכן אתה מסתופף?". אכן כן, עובד ה' אמיתי כשרואה את פלוני מתפלל כיאות, הוא משתוקק לדעת אצל מי הוא לומד להתפלל. "רצוני גם כן ללמוד ממנו איך להתפלל".

מאחר שנשאו את שמו של רבי עקיבא עליהם, לא היה הדבר באפשרי, ולו מצד זה בלבד, שלא ינהגו כבוד זה לזה. אפילו לא היו תלמידי חכמים מצד עצמם ואפילו לא היה אז ימי הספירה, היו מודקדים עליהם כחוט השערה מצד עצם זה שהם תלמידי רבי עקיבא.

הן כך העמיד רבי עקיבא בעצמו: ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. הא לך שרבי עקיבא ידע שזהו היסוד שרק עליו יכולים לבנות בניינים. כשאתה לומד תורה אצל רבי עקיבא, צריך אתה להבין מהו

מפני שלא נהגו כבוד זה לזה

איתא **במסכת יבמות** (סב, ב): אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם, ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת.

אכן שני דברים ידועים היו לנו על ימי הספירה. האחד שהם ימי הכנה לקבלת התורה, והשני שהם ימי אבלות בגלל פטירתם של תלמידי רבי עקיבא. ברם בדברי הגמרא הנ"ל מבואר שהם שני חלקים של אותו דבר, כי התוצאה של מה שלא נהגו כבוד זה לזה היתה שהיה העולם שמם מן התורה. והנה תמיד אנו מתקשים היתכן שהגיע להם עונש חמור כזה עבור שלא נהגו כבוד זה לזה? ובדרך כלל מיישבים זאת על פי הכלל הידוע שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה. אך כעת ראיתי תוספת הסבר לזה בספר "מטמונים". הוא מבאר שהדקדוק עליהם היתה מג' אנפי. הן מצד עצמם, הן מצד הזמן והן מצד רבם. מצד עצמם, כי **תלמידי חכמים שולומדים תורה צריכים להקפיד יותר מאחרים על הנהגת כבוד זה לזה**, כי **את התורה צריכים ללמוד בחבורה ובאופן שתהיה לו לאדם סם חיים ולא סם מות**. מצד הזמן, כי **הימים היו ימי הספירה אשר מעמידים את יסוד התורה, ובזמן כזה, כל דבר קטן יכול לקלקל את היסוד** (כידוע שכן

רוצים להסתכל בה. הנה כשלומדים עם ילד (והיינו לאו דוקא צעיר לימים, אלא כל מי שראשו מתרוצץ) ועושים לו הקדמה: "יש מושג שנקרא נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל..." לפעמים הוא מתרגז: "מה אתה עושה לי כאן הקדמות? תתקדם!". הוא רוצה מיד להתחיל את המשנה ולעבור אל הגמרא. ובכן, כל אחד מבין שרק אם יבין את הסוגיא באופן יסודי ועם ההקדמות הנצרכות, רק אז יוכל בהמשך להקשות בעצמו את קושיות התוספות. כך היא המציאות. כשהאדם מבין את הדבר מבפנים, הוא מחזיקו בידו. מי שהיסודות אינם בהירים לו, הכל נתפס אצלו מקופיא בלבד, ואח"כ מתעוררות לו קושיות וסתירות שמקורן בחוסר הבנה, ולעולם לא יגיע כך לשום מקום, ואף לא יזכור שום דבר מאחר שלא נכנסו אצלו באופן יסודי.

כשאנו באים אל ענין התורה מה היא צריכה לפעול בנו, הלא מבקשים אנו "הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו". **אנו צריכים שבאמצעות התורה ייכנס ללבנו אהבה ויראה ונגיע לאן שצריך להגיע.** ובכן, אם אין האדם מעמיד את היסודות נכונה, אלא מערבב אותם ומקדים א' לב' - דבר ראשון הוא לומד, ואם עוד יתקן קצת אחת ממדותיו, יהיה הפלא ופלא... הקב"ה עוד יצטרך להודות לו על עצם בואו לעולם הזה... - מאוד חבל עליו.

כל הקודם זוכה

תחשבו לרגע על אחד שהתחיל את המירוץ שלושים שנה אחרי כולם, מה אומרת הסברא? לאן הוא הגיע? כולם כבר רצים מזמן, כבר סיימו מסכתות, כבר הוציאו ספרים, והוא רק מתחיל עכשיו. לאן הוא כבר יכול להגיע? הסברא בוודאי נותנת שתמיד יפגר אחר חבריו. אומרים על בחור:

היסוד שעל ידו אפשר להגיע לתורה. אם אינך מבין זאת, אינך יכול להיות תלמיד של רבי עקיבא. אולי תוכל לאגור ידיעות ולהתפלפל, אבל להיות תלמיד רבי עקיבא לא תוכל, כל עוד גישתך הפוכה. הפגם במה שאינך נוהג כבוד בחבריי, הוא לא רק עצם הדבר, אלא גם מפני שאין תורתך תורה ואינך תלמידו של רבי עקיבא, כי רבי עקיבא לימד מהלך אחר, מהלך של לימוד התורה לאחר תיקון וזיכוך המדות.

דרך ארץ קדמה לתורה

מעניין לציין בזה מה שידוע לנו שהגם שהיה עם הארץ בתחילת חייו, **עם כל זה היו מדותיו מתוקנות**, וכמו שסיפרו חז"ל (כתובות סב, ב) שבעודו רועה את צאנו של כלבא שבוע, ראתה בו רחל - בתו של כלבא שבוע ואשתו של רבי עקיבא לעתיד - שהוא צנוע וטוב, ובלשונם: חזיתיה ברתיא דהוה צניע ומעלי. ולכן רצתה להנשא לו כי ידעה שיש בו יסוד טוב ורק צריך להשקיע בו, וכפי שבאמת היה.

אך לעניננו, יש לזה הבנה נפלאה. רבי עקיבא אינו מוסר התורה בלבד, אלא הוא גם זה שבא ללמדנו מה הוא א' ומה ב'. ולכן הוצרך הוא עצמו לעבור במסלול כזה, כי אילו היה עוסק בתורה מינקותו, לא היה יכול ללמדנו יסוד זה. לכן נסלל מסלול חייו באופן כזה. בתחילה לא ידע כלום, אף לא את האותיות הא"ב. ומה כן היה לו אז? **היה לו את הדרך ארץ הקודמת לתורה. ואח"כ כשהתחיל ללמוד, אור התורה האיר בו באופן כפול ומכופל.**

בלי יסוד אין בנין

אכן לא קל הוא להסתכל באמת, ויש שכאשר האדם מסתכל באמת, עובר לו רעד בגופו, זוהי הסיבה שרבים המה שאינם

אמיתי, הוא חי חיים רוחניים. יש שרואים לדאבון לב את האדם שהוא כבוי לגמרי. משהו לא תקין אצלו. ולכן אין זה תלוי כלל אם יש לו משרה רבנית או אם הוא יושב בכלל או אם הוא עובד לפרנסתו. דבר זה אינו נוגע לנו כלל, כי אף אחד משלושת אלה אינו ראייה לכלום. **מי שמצא את הקב"ה, הדבר ניכר עליו.** תפילתו... בטחוננו... יראת השמים שלו... שמירת העינים שלו... **הוא יהודי, הוא מתעלה.** בפסח הוא מלא שמחה ואור... וכן בכל מקום ובכל זמן. לא משנה כלל איזה ילדים יש לו והאם יש לו כסף או לא. ומי שלא מצא את הקב"ה, רואים עליו שהוא כבוי, בלי קשר מה הוא עושה במשך היום.

אוי להם לבריות מעלבונה של תורה

ובכן כשאתה רואה מי שיש לו קנאה ושנאה, אי אפשר להפריד אותן מתורתו. אי אפשר לומר: "בלי עין הרע, הוא בעל כשרון, הוא ירא שמים. אמנם עם המדות הוא מתמווד קצת. זה לא מגיע לו בקלות, כי יש לו תכונות קשות קצת, אבל ברוך ה'..." התורה לא כך מסתכלת על זה. אם כי בוודאי הדברים פשוטים וברורים על פי תורה שאי אפשר לדון את האדם, כי לא הרי קשייו של זה כקשייו של זה. האחד נולד עם מזג קל יותר והשני עם מזג קשה יותר. האחד מתמווד הרבה עם מדת הכעס והשני כמעט שאינו יודע מה זה כעס. אמנם כולם צריכים לתקן את כל המדות, אבל כל אחד מתמווד עם מדות אחרות לפי שורש נשמתו, כך שאין האדם יכול להשוות את עצמו לחבירו ולומר: טוב אני ממנו. אך כשאנו מדברים באופן כללי בסוגיית המדות, אומרת לנו התורה: עליך להבין למה דרך ארץ קדמה לתורה, ולמה בימי הספירה נבנה האדם לפני שהוא מגיע לקבלת התורה, ולמה לומדים פרקי אבות בין פסח

"עד גיל בר מצוה הוא לא למד כלום. רק בשיעור ב' ישיבה קטנה הוא התחיל ללמוד. רק טבעי הוא שאינו יודע אפילו לומר את המלים באופן הנכון. נלמד אותו, נשקיע בו, אבל אף פעם הוא לא יגיע לרמתם של חבריו". ולמעשה, מה יצא מרבי עקיבא? התורה מספרת לנו שהגיע למדרגה שמשה רבינו לא הגיע אליו. פחד פחדים! והתורה מגלה לנו גם את הסיבה. היא אומרת לנו שתיקן את מדותיו קודם לכן ושהבין שיסוד התורה הוא ואהבת לרעך כמוך. התורה אומרת לנו: "רבי עקיבא התחיל לפניך. אתה מבין? הוא טיפל בדברים היסודיים, ובאותה שעה בנית פתום ורעמסס. רוץ, גמרת לרוץ? רבי עקיבא העמיד את היסודות כמו שצריך, ולכן כשהתחיל אח"כ ללכת, הלך כפי שצריך ללכת והגיע לאן שצריך להגיע".

עולם הפוך ראיתי

בימינו רואים זאת כל הזמן (לאו דווקא באנשים שהיו עמי הארץ עד גיל ארבעים). כל אחד כשמתבגר קצת ומסתכל לאחור לראות מי היו המוכשרים בישיבה שעשו והובילו, רואה מיד איך הדברים השתנו באופן דרסטי. מי שחשבו עליו שלא יצמח ממנו כלום, גדל לתפארת, ומי שחשבו עליו שיהיה גדול הדור ונתנו לו דירה שלימה או שתי דירות, לא יצא ממנו כלום. "ברוך ה', הוא לא במצב נורא. אבל הוא לא מה שחשבו שיהיה". זה משתנה לגמרי. מאוד לא נעים להתחקות אחר הדבר, אך בעיה גדולה פי כמה היא כשאין מתחקים אחרינו, כי אז אין לומדים ממנו.

וזאת צריך למודעי שכאשר אנו מדברים על מי שהצליח להגיע להישג, אין מתכוונים למה שההמון מתכוון, דהיינו למי שהצליח לקבל משרה וכבוד וכסף, אלא **למי שהצליח להגיע באמת. הוא ירא שמים**

"כולם כאלה. אל תשתגעו..." לא, לא. לא כך מתעלים. שואלים גם עליך, למה זה כל-כך נחוץ לך?

הנה האדם הולך לקנות מעיל עליון ומבלה בעבור כך שעה ארוכה בחנות. הוא מסתכל במראה שוב ושוב, פושט ולובש, לובש ופושט, וזמן רב לוקח לו עד שהוא מוצא את המעיל העטור בעיטורים שמוצאים חן בעיניו. איננו מדברים עכשיו על הנידון אם יש כאן משום לא ילבש. אנו שואלים שאלה אחרת לגמרי: "למה? מה הסיפור עם הבן אדם הזה? למה זה כל-כך נחוץ לו?". אם אין לו לאדם את התשובה לזה, אינו יכול להתקדם. אפשר לעמוד ולהתלוצץ מזה עד מחר. זה לא יעזור. צריך לדעת את התשובה.

הרי ברור שנחוץ לו עד מאוד למצוא חן בעיני בני אדם, נחוץ לו שחבריו שרמתם אינה עולה על שלו, יאמרו: "פשש... איזה בעקיטשע... איזה שטריימל... אין דברים כאלה..." והשאלה היא: למה? למה לאחרים אין זה נחוץ כל-כך ורק לו זה נחוץ? הוא חייב לדעת את התשובה. בלי תשובה מספקת, לא יתקדם לשום מקום.

תירוץ אחד לכמה קושיות

ובחזרה לקנאה ושנאה. אם לא יבין האדם למה איכפת לו כל-כך שיש לחבירו מה שאין לו, לא יוכל לשבור את המחיצה. והעיקר הוא להגיע אל השלב הבא, והוא כזה: דבר אחד צריך שיהיה לך ברור. לא מגיע לך להיות ככה. הקב"ה הרי ברא אותך ישר, ואם כן אין לזה פשט. משהו כאן משונה. וכמו ששאלו חז"ל (חגיגה ג, ב) על מי שעושה דברים משונים - הוא יוצא יחידי בלילה וקורע את כסותו ולן בבית הקברות - מה הסיפור אתו? למה הוא מתנהג בשגעון? חז"ל אומרים שם שמותר

לעצרת לפני שמקבלים את התורה, ולמה רבי עקיבא הסתכל על זה כך...

הן גם מצד חכמת חיים ידוע שהמדות הן לפני הכל, וכך נהוג לומר בענין השידוכים שלפני הכל צריך להסתכל על המדות. וכן אומרים העולם (ומקורו קדוש בספרי הצדיקים) שהדבר דומה למי שרושם אפסים רבים על הנייר, שכל עוד לא יוסיף סיפרה (נומער) בראש השורה, אין לכך שום משמעות. אף כאן, כל המעלות שיש לו לאדם אינן שוות כלום אם אין לו מדות מתוקנות. רק כשיש לו מדות מתוקנות, אז אפשר להוסיף עליהן עוד ועוד מעלות. אכן כן, כולם מבינים שנעים להיות ליד מי שמדותיו מתוקנות והליכותיו נעימות.

שורש פורה ראש ולענה

אך הבה נסתכל על זה בעיני התורה, והלא זה נחוץ ביותר, כי אנו אין עיקר ייעודנו להצליח בעולם הזה, אלא להתעלות במעלות התורה ולנחול עולם הבא. כשיש לו לאדם התמודדיות קשות עם מדותיו (וכולנו בכלל הזה, ובכל שנה אנו מקבלים הזדמנות חדשה להתבונן בזה), כגון שהוא מתמודד הרבה עם קנאה ושנאה, עליו להבין שאין המדובר בדבר לא יפה בלבד, אלא זה מעיד על בעיה פנימית ושורשית שיש לו. עליו לשאול לעצמו את השאלה: "למה מתעורר אצלי קול רעש גדול אדיר וחזק של התנגדות כל פעם שאני רואה שיש לחברי מה שלי אין? למה כל-כך מעניין אותי מה שיש לחברי?". יאמר האדם: "איני מבין את השאלה. אותך זה לא מעניין? אתה מלאך? כל אחד הוא כזה..." לא, לא. זה נקרא שלא התבוננת, אלא זלזלת בדבר ולא למדת ממנו כלום. פעמים הרבה כשעומדים בפני דברים בלתי נעימים שאין להם תירוץ, מבטלים אותם במחי יד:

משהו אחר. הוא נוסע בכיוון אחר. מה שחשוב לו הוא להצליח לפי מראה עיני הבריות, ולכן הוא מרגיש שפלוגי ניצב לו בדרך, כי הצלחתו של פלוגי מסתירה קצת את הצלחתו שלו בעיני הבריות. עזוב! **לא זוהי התכלית בעולם הזה. תגדיר לעצמך מהי התכלית האמיתית ואז תהנה פי אלף בעולם הזה.**

אומר רבי עקיבא: אם רואה אתה אדם שלומד תורה, אבל כשמגיע אל המדות, הוא מאבד עשתונות, סימן הוא שהוא נוסע בכיוון אחר. ובכן, דבר ראשון צריך לעצור את העגלה, ופירושו שבמדה מסוימת הוא צריך לסגור את הגמרא. אל תתחזק עכשיו בזה שאתה לומד תורה, כי כל עוד תחיה עם טעות זו, סביר להניח שתסע ותסע ולא תגיע לשום מקום. **סגור את הגמרא, התבונן, התחל לנסוע בכיוון השני, ואז פתח שוב את הגמרא ותחיל לצלול במעמקי ימה של תורה.**

וכאן חייבים להדגיש שבוודאי אין כוונת הדברים לומר לאדם: "לימודך אינו שווה כלום". להיפך, **התורה היא זו שמרפאת את האדם, היא זו שעוזרת לו להתקדם ולתקן את מדותיו.** אך הכוונה היא שיתבונן קודם לימודו, הכוונה היא שילמד ספר מוסר, הכוונה היא שישתכל בתורה לראות מה ה' שואל ממנו. לאן אתה שואף להגיע? מה נקרא אצלך הצלחה? מתי אתה מתמלא שמחה, כשיש לך הצלחה גשמית או כשאתה עומד בפני נסיון של כעס וכדומה ומצליח להתגבר על יצרך? **כשיעמיד האדם את היסוד באופן זה, כל מה שילמד, יפעל בו באופן כפול ומכופל כמו שהוא פעל אצל רבי עקיבא.**

אחרי ה' אלוקים תלכו

ויש בזה עוד שלב, הנה חז"ל לימדו

לשאול עליו, כי אילו היה עושה רק דבר אחד משונה, היה אפשר לתרץ אותו באיזו סיבה, כגון שהוא צריך לשאוף אוויר. אבל אם הוא עושה שלושה דברים משונים, משהו לא בסדר אתו. הוא פטור מכל המצוות. הענין הוא כך: אם יותר מדי דברים אינם כשורה אצלו, סימן הוא שהוא לא נמצא בכלל בכיוון הנכון. הנה לו יצויר ששוטה זה ילמד תורה, הלא בוודאי לא יגיע לשום מקום, כי התורה אמרה שהוא פטור מכל המצוות ובכלל זה מלימוד התורה, ופירושו של דבר שאין לו את היכולת להתחבר אל התורה. אין לו את היכולת לעשות קנין. קנין פירושו חיבור וגמירות דעת. אך אדם כזה שהתורה חתמה עליו שהוא פטור מכל המצוות, אפילו יעשה את המצוות, לעולם לא יתחבר אליהן באופן שיגיע על ידן לדי דביקות וקרבת אלוקים. בקיצור, התוכנית לא נועדה עבורו. תמשיך הלאה. קח מישהו אחר.

אותי עזבו לחצוב להם בורות נשברים

אותו יסוד אומר לנו רבי עקיבא לגבי מדותיו של האדם. הוא אומר כך: למה אינך יכול לשמוח בהצלחתו של פלוגי? ויותר מזה, למה אתה מצטער כל-כך שלפלוגי היתה הצלחה? אני שואל, אומר רבי עקיבא. אני רק שואל. מה מצער אותך כל כך? והנה בדרך כלל, נקודת התשובה תהיה שהוא מחפש משהו אחר. **אילו היה מחפש רק להגיע אל השי"ת, זה לא היה מפריע לו בכלל.** להיפך, הוא היה נהנה לראות את חבירות מצליח ונהנה. "שפלוגי יצליח ברוחניות, שיצליח בגשמיות. ברוך השם, ברוך השם". אם הוא מרגיש שהוא צריך לנצח את חבירו, אם הוא מרגיש שהוא צריך להתכבד בקלונו ולעקם כל פעם את אפו כשמדברים עליו כדי להראות שאינו נחשב אצלו לכלום, סימן הוא שהוא מחפש

כאלה, חכמת התורה ממילא תיקלט בו ותפעל בו את פעולתה.

זה א-לי ואנוהו

להבין יותר, פעמיים חז"ל מדברים על הצורך להתדבק בה'. פעם אחת **במסכת סוטה** (יד, א), שם מדברים על פעולות. לשון הש"ס שם הוא: מאי דכתיב: אחרי ה' אלוקיכם תלכו? וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה?! והלא כבר נאמר: כי ה' אלוקיך אש אוכלה הוא! אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים, אף אתה הלבש ערומים; הקב"ה ביקר חולים, אף אתה בקר חולים; הקב"ה ניחם אבלים, אף אתה נחם אבלים; הקב"ה קבר מתים, אף אתה קבור מתים. ופעם שניה **במסכת שבת** (קלג, ב), שם מדברים על המהות. "זה א-לי ואנוהו - הוי דומה לו. מה הוא חנון ורחום - אף אתה היה חנון ורחום". כשבני ישראל עמדו על הים, היתה להם השגה הרבה יותר גדולה במדותיו של הקב"ה. יש מדרגה יותר נמוכה, שבה אומרים לאדם: עדיין אין מדותיך בפנים מתוקנות, אבל אתה יכול לעשות פעולות כפעולותיו של הקב"ה. תן צדקה, גמול חסד, ותר לאחרים. אבל **כשבני ישראל עמדו על הים וראו את השי"ת עד שיכלו להראות עליו באצבע** זה א-לי ואנוהו, היתה להם השגה יותר גדולה בענין המדות. הם אמרו אז: **אדמה לו. אני רוצה שהפעולות האלה יגלו את התכונות שבנשמתו**, כי הנשמה הרי באה מהקב"ה, שהרי היא חלק א-לוה ממעל. רצוני להגיע למדרגה שארגיש את מדת הרחמנות והחנינה שקיימת בנשמתו בטבע. הביקור חולים והגמילות חסדים כו', הם **פעולות שבאות רק להשפיע על הגוף שלא יהיה מסתיר ויתן לתכונותיה של הנשמה להתגלות.**

אותנו שהאדם צריך לתקן את מדותיו **כדי להתדמות לבוראו**. זה הרי החילוק בין היהודי לגוי. הגוי אם הוא מתקן קצת את מדותיו, אין זה מפני שהוא רוצה להתדמות לבוראו, אלא מפני שהוא מרוויח מזה משהו, וכמו שאמרו **חז"ל** (ב"ב י, ב) חסד לאומים חטאת (משלי יד, לד). הוא נותן לארגונים השונים כי הוא מבין שזה כדאי לו בשביל החזרי המס או בשביל הכבוד. ומה שיש אצלו חוץ מזה, הרי זה מפני שעשה חשבון של חכמת חיים שאם מחייכים לאחרים, מקבלים תוצאות יותר טובות. וקצת זה נובע גם מתכונותיו המולדות. מחמת השילוב של שתי הסיבות האלה, חכמת חיים ותכונות מולדות, אפשר למצוא לעתים איזה גוי שהתנהגותו אינה גרועה ביותר, עכ"פ מבחוץ. בפנים, ה' ירחם מה שקורה שם. לאחרונה העיד בפנינו יהודי אחד מאנ"ש שעבד עם הרופאים הבכירים ביותר, שאם היינו יודעים עד היכן מגיע השחתתם, לא היינו יכולים להסתכל בפניהם. מבחוץ הם נראים אנשים יותר טובים, מורמים מעם, ולמעשה, רקובים הם מבפנים.

עכ"פ **כשהיהודי עובד על תיקון מדותיו, אינו עושה זאת בגלל רוח אישי, כי אם כדי להתדמות לבוראו**. אמנם בוודאי צריך ללכת לאט ממטה למעלה, ולפעמים צריך להתחיל בחכמת חיים ולהבין שעל ידי תיקון המדות יתרבו חבריו ויצליח בעולם הזה. אבל השאיפה שיש לו ליהודי היא להגיע לזה א-לי ואנוהו, היינו שהוא רוצה להתדבק בה', מה הוא רחום אף אתה רחום. הוא יודע שהדרך היחידה להתדבק בה' היא ללכת באותו מהלך שהקב"ה הולך בו. הוא רוצה לטעום מהמציאות של ארך אפים ושל שאר מדותיו של הקב"ה, והרי הוא יודע שאם יתקן את מדותיו להיות

במשל: נניח שהאדם רוצה לעסוק בהשכנת שלום, להשקיט את כעסם של המתקוטטים ולהביאם אל שולחן אחד ואז לפשר ביניהם, הנה אם לא יהיו לו מדות מתקונות, לא יוכל לעסוק בזה, כי לא יוכל להוציא את המדות הטובות אצל זולתו. **בשביל גללות מדות טובות אצל אחרים, צריך האדם להיות איש עדין.** אנשים חושבים שאיש עדין פירושו שאינו יכול לגעת בזבוב ואינו יודע לעשות שום דבר. אולי יש באמת מושג כזה, אבל לענייננו, אנו מדברים במי שיש לו חוזק מצד תכונת נפשו ויודע לגשת לדברים מצריכים אומץ לב, ועל זה אנו אומרים שרק אם עבד על תיקון מדותיו, יוכל לדבר עם אנשים באופן משכנע. רק אז יוכל לומר להם: "קשה מאוד לזוטר. נכון. זה אולי מר ממות. אבל הבה וניזכר במה שאומרים חז"ל כל המעביר על מדותיו כו'. אני אומר לך לא תפסיד מזה". **הוא שייך לזה. הוא יכול לדבר בסגנון זה, לא מפני שהוא מלאך, אלא להיפך, מפני שיש לו שייכות לזה, כי התעדן.**

מי שמדותיו מושחתות, אינו שייך לדברים מן הסוג הזה. לאנשים כאלה שלא עבדו על תיקון מדותיהם, נותנים את העבודה השחורה, לקיים פסק וכדומה. הם אינם מתאימים למלאכת החדירה למידותיהם של בני אדם.

ואל הנמשל: **כשאתה לומד את החלקים שבתורה החודרים לחלקים העדינים שבנפש, הרגשים עדינים, כמו תורת שיר השירים, תורת הזוהר הקדוש, אתה זקוק לעדינות הנפש. אחרת, זה לא יעבוד.** אם האדם בא ללמוד אותם חלקים שבתורה ועדיין אין נפשו מעודנת, שואלים אותו: "רצונך להגיע אל המטרה?". אם הוא משיב "הן", אומרים לו: "בא ותלמד חזקת הבתים" - ההוא גברא... הלך ותקפו... תקפו כהן...

כך לומד היהודי תורה. **לפני שהוא לומד, הוא מתבונן שלשם הוא צריך להגיע ושהתורה יכולה לסייע לו להגיע לשם.** וכיון שהוא ניגש כך אל לימודו, הכל נראה אצלו אחרת לגמרי, כי הציב מטרה, ורק אז התיישב ללמוד כדי להגיע אליה. תורה כזו היא באופן ממילא תורה לשמה, ולכן **אע"פ שיש לו מלחמות גדולות ועדיין הוא מרגיש את משיכות גופו ולכת לכיוון השני, מכל מקום הוא יודע מה המטרה ולכן הוא רוצה להגיע.**

תורתו של רבי שמעון

רבי עקיבא הוא זה שלימדנו יסוד גדול זה. וצריך לדעת עד היכן זה מגיע. הן יודע שרבי עקיבא הוא רבו של רבי שמעון. ועלינו להבין בעודנו מכינים את עצמנו ליו"ט הגדול ל"ג בעומר, שמה שתלמידי רבי עקיבא פסקו מלמות ואורו של רבי שמעון דבר אחד הם, כי **חז"ל** אמרו לנו במסכת חגיגה שארבעה נכנסו לפרדס, היינו שהגיעו גבוה מאוד, ורק רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום, ואיתא מהמקובלים שאז הצליח להביא את נשמת רבי שמעון לעולם הזה. מדובר באותה מתנה שמשו רבינו קיבל מהמלאכים בעלותו השמימה כלשון הפסוק "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם". שב"י הוא ראשי תיבות שמעון בר יוחאי, כידוע. רבי עקיבא הוא זה שהביא את הנשמה לזה העולם בהיותו רבו וכמו שאמרו **חז"ל** "כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו". הוא הביא נשמה של פנימיות התורה, כדי שהאדם החי בעולם הזה יוכל להגיע למקום כל-כך עדין וזך.

והלא תראו שכל פעם שנכנסים לחלקים היותר עדינים של התורה, סוגיית תיקון המדות הרבה יותר נחוצה. נסביר זאת

הולכת ככה. אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, למד אצלו. **כשאתה לומד את התורה, אתה רוצה את הסוג הזה. לב נשבר, נחבא אל הכלים. זהו התענוג של הנשמה. זוהי תשוקת האדם.** הוא מבין שככה זה הולך. כשהוא רואה שפלוני מתנצח... "לא יודע, לא יודע. הוא לא בשבילי..." שה' יעזור לו".

תן דעתך על מדותיך

אמר לנו הקב"ה: **"כליל פסח אני נותן לך את האורות הגדולים ביותר, אבל אין אלו יכולים להתקיים על אדם פשוט שלא התעדרן,** כי אז תיראה כאותו ילד בשעת אמירת נשמת. על כן **אני נותן לך את ימי הספירה ומבקש ממך שתתן את דעתך על מדותיך,** וכשאתה רואה שדברים אינם הולכים, אל תישבר ברוחך, אלא תהנה לראות שאתה עומד במצב יותר טוב מבשנה הקודמת, כי אתה כבר שם לב שדברים אינם כהוגן. תבדוק באיזה דברים קטנים אתה יכול לעשות שינויים בשביל להתקדם".

זה לא נועד כדי שביום יומיים תסיים עם הכל ותיהפך למלאך אלוקים. ממש לא. זה עבודה ארוכה מאוד. אך בזכות זה שאתה מסכים לעבוד על תיקון מדותיך, הקב"ה יתן לך אריכות ימים ושנים כדי שתוכל לעסוק בזה הרבה. אך עכ"פ **מה שצריך כבר עכשיו, הוא לקלוט איך זה צריך להיראות ולפתח את חוש הריח לדעת מה מתאים ומה לא מתאים. התייצב על הכיוון הנכון, ואז תדע שהגם שעדיין לא תיקנת את מדותיך, אתה כבר נקרא קצת תלמיד של רבי עקיבא,** כי כבר למדת ממנו שעליך לבנות את היסוד, דהיינו לתקן את מדותיך. ואדרבה, **כל מה שאתה לומד עכשיו, הוא לקבל את הכוחות לתקן את מדותיך,**

ראובן צעק על שמעון ושמעון צעק על ראובן... ששון ושמחה... "את זה אתה יכול ללמוד, כי אתה שייך לזה. אבל **תכוון שאתה לומד כדי לתקן את מדותיך, ותלמד כמו כן בקדושה ובטהרה.** אכן כן, אינך יכול ללמוד זוהר לפני שמילאת את כרסך בש"ס ופוסקים. זה פשוט לא יעבוד.

תארו לכם שני אנשים היושבים ולומדים תורת הקבלה, ונלחמים זה עם זה מחמת תאות הניצוח שלהם כדרך שהם נלחמים בלמדם חזקת הבתים. "אינך יודע מה שאתה מדבר... משוגע... לך מכאן..." כל אחד מבין שאין שום תועלת בלימודם, כי שניהם לא שייכים עדיין ללימוד תורה כזו. ובוודאי מיגרע גרע, כי הם יבואו לקצץ בנטיעות מאחר שאינם שייכים לזה. הלא הם דומים לילד קטן שאומר נשמת בהתלהבות ותוך כדי כך הוא סוטר לאחיו שלקח לו קצת מממתקים מהפעקאלע שלו, וממשיך לומר היכן שהוא אחז. הוא לא קשור לסוגיא כלל וכלל.

אורו של רבי שמעון הוא אור שמגיע מהמציאות שנקראת "תלמיד רבי עקיבא". אתה רואה אדם עדין. הוא מוותר. "לא קרה כלום... שפלוני ילעג, שפלוני ידרוך עלי... מה זה אכפת לי????". לא קל להגיע לזה. צריך בשביל זה הרבה סייעתא דשמיא. אבל **קודם כל נעמיד את היסוד. כשאתה עובד על זה,** אתה יודע לאן תגיע אח"כ עם התורה? **תגיע למקום אחר לגמרי.** אף אחד לא רוצה להתפלל בבית כנסת שבו החזן בנעילה כשאחד מנסה למהר אותו, הוא פותח עליו פה גדול ושוטף אותו מכף רגל ועד ראש. אף אחד לא רוצה להתפלל עם בעל תפילה כזה. כל אחד רוצה להתפלל עם בעל תפילה שמתפלל עם לב נשבר, כי תפילה הולכת ככה. ובכן, אתה מבין שתפילה הולכת ככה? דע לך שהתורה גם

מעדינות, בבחינת מדה כנגד מדה. אתה יודע למה? כי אני בא ליטהר". ימי הספירה הם הזדמנות לאדם להתבונן בעצמו, ועל כן לומדים אז פרקי אבות ועוסקים בתיקון המדות, וכנזכר, **הבא ליטהר מסייעין אותו.**

ובאמת באמת אתה שואף להגיע אל התורה שתלמד לאחר שמידותיך יהיו מתוקנות. אתה משתוקק. אתה אומר: "יום אחד הקב"ה יסייע לי ללמוד תורה כזו, תורת רבי שמעון, תורה עדינה שנובעת

יום שלישי פרשת תזריע מצורע - א' אייר ה'תשפ"א

האיסור להתכבד בקלון אחרים, מהותו וענשו

ואהבת לרעך כמוך

שמבייש את חבריו ומשפילו ומבליט את חסרונותיו, ומתוך כך הוא מגביה את עצמו כאומר - אינני כמותו, אלא טלית שכולה תכלת הנני. אולם כשנתבונן בלשון הרמב"ם בהלכות תשובה, תיסמר שערות ראשנו, כי משם נבין שבשביל להיות מתכבד בקלון חבריו, אין צריך להיות מושחת המשפיל אחרים בריש גלי.

זה לשון הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ד ה"ד): חמשה דברים העושה אותן אין חזקתו לשוב מהן, לפי שהם דברים קלים בעיני רוב האדם ונמצא חוטא והוא ידמה שאין זה חטא, ואלו הן וכו'. והרביעי, המתכבד בקלון חבריו, אומר בלבו שאינו חטא לפי שאין חבריו עומד שם, ולא הגיע לו בוש, ולא ביישו אלא ערך מעשיו הטובים, וחכמתו למול מעשה חבריו או חכמתו, כדי שיראה מכללו שהוא מכובד וחבירו בזוי.

הא לנו מדברי הרמב"ם, שבעצם זה שהאדם מעמיד את מעשיו או את כשרונותיו וחכמתו למול מעשיו או כשרונותיו וחכמתו של חבריו, אע"פ שאינו מביישו וחבירו אינו נמצא כאן ולעולם לא יתבייש על ידו, נחשב לו כמתכבד בקלון חבריו. פחד פחדים!

הן כך הדרך תמיד כשרוצים להבליט איזה דבר, להעמידו מול אחרים הדומים לו כדי לראות החילוק שביניהם, ולמשל

הנה ימי ספירת העומר נתייחדו לתקן בהם את מידותינו ולהתכונן לקראת קבלת התורה, ואמרו חז"ל (יבמות סב, ב) שבימים אלו מתו תלמידי רבי עקיבא על שלא נהגו כבוד זה לזה, וכיון שאף זה אירע בימים אלה, הסברא נותנת שתיקון דבר זה נחשב גם כן כחלק מההכנה לקבלת התורה, כי הנהוג כבוד עם חבריו מתקן את חסרון התורה שנוצר בגלל פטירתם של קדושי עולם אלה תלמידי רבי עקיבא.

והנה הרמב"ם כתב (הלכות דעות פ"ו ה"ג): מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו, שנאמר "ואהבת לרעך כמוך". לפיכך צריך לספר בשבחיו, ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממונו עצמו ורוצה בכבוד עצמו, והמתכבד בקלון חבריו, אין לו חלק לעולם הבא.

התבטא כאן הרמב"ם בביטוי חריף ביותר כלפי המתכבד בקלון חבריו, דהיינו המגדיל עצמו על ידי שמשפיל אחרים. וכתבו נושאי כלי הרמב"ם שמקורו בירושלמי (פ"ב דחגיגה), שם נאמר להדיא שהמתכבד בקלון חבריו אין לו חלק לעולם הבא.

המתכבד בקלון חבריו כיצד?

והנה לפי הפשטות המדובר הוא במי

לכבודו, אמר לו ר' חנינא: אי רגיל אתה לשאת כן בעירך קח, ואם אין אתה רגיל, להתכבד בבושתך, איני רוצה). הרי שאע"פ שמשמעות בקלון חבירו הוא המשתדל לבזות חבירו, כדי שעל ידי זה ירבה כבודו, **הנה לחסידים לא יאות לקבל כבוד, אפילו אם חבירו הוא** הבא ומתרצה בזה, אם יהיה זה בזיון לחבירו.

הנה אנו רואים בדברי הרמח"ל **שכמה וכמה מדרגות בדבר**, והחסידים שנטו ממדה זו עד הקצה האחרון שלא להתכבד על ידי בזיונו של חבירו אע"פ שהוא חפץ בכך, זכו בגלל כן לאריכות ימים.

בראש השנה יכתבון

כשמתבוננים בדבר ורואים עד כמה לקויים בו בני אדם, נאחזו בנו חיל ורעדה. דוגמא לדבר: מי הוא זה שאינו רוצה לחזור בתשובה בראש השנה? ועם כל זה ראו נא איך עולם כמנהגו נוהג בראש השנה עצמו: הנה במוסף דיום א' משמש כשליח ציבור החזן הוותיק שכבר הגיע לזקנה מופלגת וקולו כבר אינו נשמע כבתחילה. למחרת במוסף דיום ב' משמש כשליח ציבור איש צעיר אשר קולו אדיר וחזק. לאחר מוסף מה יאמרו המתפללים לשני (בזהירות, שהראשון לא ישמע)? אה, ר' יענקל'! איזה נפלא היה לשמוע את המוסף שלך... ביום הראשון לא היה אפשר לשמוע כלום... ברוך ה' היום היה הקול נשמע בכל רחבי בית הכנסת, בכזאת נעימות, בכזאת מתיקות... דע לך שהחיית את הציבור... זו נקראת תפילה נורמלית...

ומה מרגיש אז ר' יענקל' בלבד? איזו נחת! איזה עונג! עכשיו יהיה לו דלק לשנה שלימה.

הא לנו דוגמא ברורה של המתכבד בקלון חבירו. הן חזן זה לא דיבר שום דבר

כשרוצים לבדוק חתימה היוצאת על האדם אם היא מזוייפת, מעמידים אותה ליד חתימה אמיתית של אותו אדם, וכך נבלטים כל החילוקים שיכולים להעיד על זיופה של החתימה. וכעין זה פירשו **חז"ל** במסכת **יומא** (ט, ב) הפסוק (ישעיה ג, טז) ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון, שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה, והיינו כדי להבליט את ארכה של הארוכה ולמשוך את העין.

הרמב"ם מלמדנו שכל פעם שהאדם משווה את עצמו ביחס לאחרים, אע"פ שאינו אומר שום דיבור בגנותו של חבירו, סוף כל סוף נתגדל כבודו על ידי חסרונו של חבירו, ואם כן הוא נחשב כמתכבד בקלונו של חבירו.

ואמנם נחוץ להדגיש שמה שאמרו שהמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא, אינו עולה על כל מדרגה של מתכבד בקלון חבירו, כי אם תאמר שהוא עולה כל מדרגה שהיא, מי הוא אשר יוכל לומר שיש לו חלק לעולם הבא. אין ספק שיש כמה מדרגות במתכבד בקלון חבירו, ולא על כולן אמרו שאין לו חלק לעולם הבא, אך עכ"פ אנו למדים שדבר זה הוא מדה מגונה מאוד, ורובם של בני אדם אינם שמים אל לבם שהם נכשלים בזה.

סגולה לאריכות ימים

וזה לשון הרמח"ל **במסילת ישרים** (פרק ט): ואמרו עוד (מגילה כח, א) שאלו תלמידיו את ר' נחוניא במה הארכת ימים? אמר להם מימי לא נתכבדתי בקלון חבירי. ומפרש התם, כי הא דרב הונא דרי מרא אכתפיה, אתא ר' חנינא בר חנילאי וקא דרי מיניה, אמר ליה: אי רגילת דדריית במאתיך דרי, ואי לא אתייקורי אנא בזילותא דידך לא ניחא לי (תרגום: כגון רב הונא שנשא מעדר על כתפו, בא ר' חנינא בן חנילאי ליטלו ממנו כדי

נפשו, אסור לו להסכים לכך, כי עצם העמידה במעמד כזה, משחיתה את הנפש, שהרי היא תגרום לו להתכבד על חשבון חסרונו של חבירו וכאלה גם יהיו המחמאות שיקבל לאחר מכן - "את פלוני לא היה שייך להבין; אתה דיברת לענין..."

דרשנים המתכבדים בקלון חבריהם

וכך הוא גם בענין הדרשנים. מביאים שלושה דרשנים לאירוע אחד, וכל כמה שהאירוע גדול יותר, כך ההשחתה בנפש גדולה יותר. את הדרשן הראשון מכבדים מפני שמוכרחים לכבדו, שהרי הוא רבה של בית הכנסת. ולמרות שמשתדלים לכבדו, אי-אפשר לעצור את הציבור שלא יפטפו ביניהם בשעה שהוא מדבר, וכדי בזיון וקצף. את הדרשן השני מכבדים מפני שתרם טבין ותקילין בשביל הפרוייקט. אך עכשיו לאחר שכבר כיבדו את מי שהיו צריכים לכבד, מעמידים את השלישי, דרשן אמיתי, והנה קולו מתחיל להישמע ואין אחד בכל האולם כולו שמוציא איזה רחש. כולם מטים את אזנם ומתענגים על כל מילה היוצאת מפיו...

נשאלת השאלה: וכי מפני זה אסור לו לדרשן לשאת את דרשותיו? או באופן אחר: בישיבה שהבחורים מרובים ופותחים מחמת כן שני שיעורים מקבילים בכל שכבת גיל, ולפעמים מזדמן שאחד מהמגידי שיעורים עולה בהרבה על פני השני שביעור המקביל, וכל הבחורים מדברים מזה, וכי מפני כן יאסר עליו למסור שיעורים?!

ובכן, אינני יודע מה להשיב, כי הראשון שיפסיד מזה, הוא הדרשן עצמו, או המגיד שיעור עצמו, כי המצב שהוא נקלע בו מרצונו או שלא מרצונו, עלול להשחית את נפשו באופן חמור ביותר, וכדי להנצל

רע כנגד הראשון, אבל הוא עשה משהו המעמיד אותו בהשוואה כנגד הראשון וגורם להרבות כבודו בגלל חסרונו של הראשון. זה מה שכתב הרמב"ם, שאפילו לא יעשה זאת האדם מעצמו, סוף כל סוף, זה גורם לו להשחתת הנפש.

דמו בעצמכם מה יהיה בעוד כמה שנים; החזן הוותיק ששימש כשליח ציבור עד כה ביום א' ילך לעולמו, ובמקומו יתמנה איש צעיר אשר קולו ככינור מעורר את נימי הלב ומקיץ נרדמים משנתם, הלא כי אז יעלה במעלתו על השני שהתכבד עד כה בקלון חבירו שהלך ואיננו, ואז ירגיש השני שחרב עליו עולמו.

מדוע אתה מרגיש כך? הלא עד כה תפקידך הסב לך עונג רב! אכן כן, עד כה התכבדת בקלון חבירך. עד עכשיו נשאבה הצלחתך מהידיעה שאף אחד מכל הסובבים אותך אינו מגיע לקרסוליים שלך, ועכשיו יש מי שעובר אותך, אתה מרגיש שחרב עליך עולמך...

התחרות בישיבה - חוסו נא על נפשכם

וכפי שהוא בזה, כך הוא לדאבונו פי כמה וכמה בלימוד התורה. הכנסו נא לישיבה גדולה ותראו במה דברים אמורים. הנהלת הישיבה יוצאת במבצע: כל שבוע ייבחרו שני בחורים שימסרו חבורה לציבור, וכוונתם 'טהורה' כדי ליצור תחרות ו'קנאת סופרים'. בוחרים הם בשני בחורים מוכשרים, אשר אחד מהם הוא ביישן מטבעו והשני הוא אמיץ ברוחו, ומעמידים אותם זה לצד זה, וכל כך למה? כדי שיהא ניכר 'ארוכה בצד קצרה'.

יתכן שלא לכך נתכוונו, אבל המוצלח הלא יודע ומכיר באמת, ואם חס הוא על

יש הסבורים בטעותם שהאיסור הוא רק כשהאדם מתכבד בקלונו של איש פרטי, אבל לא כשהוא מתכבד בקלונם של אלפי אנשים וחושב עליהם ועל קהילתם ועל רבם שהם כשולן אחד גדול וטוב להם שלא נבראו. אך הדבר לא יתכן, ועל זה הזדעק הרבי ר' יהונתן בחרטו על גבי גליון: "וזהו רגיל אצלינו בבקר וערב בשכבנו ובקומנו מבלי הרף".

ההשוואה לאחרים היא רעה חולה

והאמת שאם נתבונן היטב בעצמנו נראה עד כמה דבר זה מושרש בעומק נפשנו, שהרי בכל מה שיש לנו ובכל מה שאנו עושים, אנו מודדים את הצלחתנו בהשוואה לאחרים.

האדם עומד בבית הכנסת ומתחיל לחפש את מקומו כדי לדעת מי הוא והיכן הוא עומד בעולם. "הנה פלוני מדבר שיחת חולין באמצע התפילה, סימן הוא שאינני החלש ביותר כאן..."

ובכן, מי אתה? "אינני יודע מי אני, אך דבר אחד אני יודע, שיש גרועים ממני".

איזה עיוות! חסרונו במה שהוא מתכבד בקלונו של חברו אינו מפני שלא יהיה לו חלק לעולם הבא, שהרי לא פרסם את מחשבתו ולא בייש מעודו את חברו, אבל חסרונו הוא במה שהשחית את נפשו, שהרי אין האדם נמדד כלל בהשוואה לאחרים.

הן הרמב"ם והן הרבי ר' יהונתן הכניסו ענין זה בין הדברים שאין בני אדם שמים לב אליהם, והיינו משום שהוא דבר המושרש עמוק בתוך הלב, ואכן **הדבר הראשון שעלינו לעשות בענין זה, הוא להפסיק לרמות את עצמנו ולהבין במה המדובר.**

מהשחתה זו, הוא יצטרך להיות ירא שמים כזה, אשר מי יודע אם יגיע לכך.

ראו נא עד היכן הדברים מגיעים ממה שהעיד הגר"ח **מוואלאזין** זצ"ל, שכאשר שאל את רבו הגר"א זצ"ל מדוע אינו מביא בביאוריו שום ספר מספרי האחרונים, היתה תשובתו, שחשש שמא יביא איזה ספר ויכתוב עליו שנשמט ממנו דברי הש"ס במקום פלוני ויהיה כמתכבד בקלון חברו, לכן גמר אומר בנפשו שלא להביא בשום מקום מספרי האחרונים הגם שהוא מפסיד בזה מעלת האומר דבר בשם אמרו. נורא נוראות.

אוי ויי - העון הזה מרקד בנו

וזה לשון הרבי ר' יהונתן **אייבשיץ** זצ"ל בספרו **"יערות דבש"** (ח"א דרוש יא): כאשר יתרגל בעבירות, כלֹא יחשב אצלו, וימות בארץ גזעו ולא ישוב לה', כל ימי חלדו מתכבד בקלון חברו, אוי וי שְׁעוֹן הזה מרקד בנו, גדולים וקטנים ישישו כמשוש על כל הון כאשר ימצא גלוי קלון וערות רעהו (ומיד שלוח ישלחו לל כל קצוי תבל כדי לפרסם קלונו ברבים), ויחפשוהו כמטמונים לפרסם הקלון אם אמת ואם שקר, ואם ישמע איש על חברו קלון יתגדר בו למאוד, וזהו רגיל אצלינו בבקר וערב בשכבנו ובקומנו מבלי הרף. עכ"ל.

שאל נא את עצמך: מדוע אתה סבור שהחסידות שלך היא הטובה והמעולה ביותר מכל החסידויות, עד שאין לך שום מניעה למצוא את החסרונות שבכל החסידויות האחרות? אתה טוען שאין זה אשמתך כי מה לעשות שזו האמת. יתכן שהצדק אתך, אבל למה אתה חייב לדבר מזה ולהתבונן בזה מבוקר עד ערב? היודע אתה למה? כי לא ראתי דרך אחרת כי אם להתכבד בקלונם של אחרים.

[symbolic -] לא היה נפגע מזה והיה קולט את המסר היטב. אף אנו כשאנו שומעים את הביטוי "המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא", הוא נשמע לנו חריף כל-כך מעבר לכל פרופורציה, ולכן אנו משליכים אותו אחר גוונו.

אכן הרמב"ם עצמו בפירוש המשניות מבאר את הדברים באופן שתיישבו על הלב. וזה לשונו: וכבר הזכירו דברים זולת אלה שהעושה אותם אין לו חלק, אמרו המלבין פני חברו ברבים אין חלק לעולם הבא, והקורא לחברו בכנויו, והמתכבד בקלון חברו. לפי שלא יבוא מעשה מן המעשים האלו ואף על פי שהם קלים לפי **מחשבת החושב כי אם מנפש חסרה שלא הגיעה לשלמות ואינה ראויה לחיי העולם הבא.**

הוי אומר: **נפש העושה דברים כאלה, אינה נפש שתוכל לקבל תענוג והנאה בעולם הבא,** ואם כן מה חלק יש בה בעולם הבא. וכן כתבו **הספרים,** שבעולם הבא יש רק רוחניות, ולכן מי שזיכך את עצמו בעולם הזה והתרגל ליהנות מדברים רוחניים, יוכל להתענג על ה' בעולם הבא באופן שאין לתאר, שהרי הגוף לא יסתיר שם. מה שאין כן מי שלא התרגל ליהנות מדברים רוחניים כי אם מדברים גשמיים, לא יהיה לו מה לחפש בעולם הבא, ואדרבה, הוא יצטער שם צער רב.

הגהינום של בעל נפש חסרה

הרמב"ם מלמדנו שמי שמתרגל להתכבד בקלון חברו (ומי שאינו עובד על עצמו, נמצא באופן ממילא כל ימיו במצב כזה), נעשה נפשו נפש מושחתת וחסרה, וממילא לא תוכל ליהנות בעולם הבא. אמנם כן, יתכן שהצדיק יביא אותו לעולם הבא, אבל מה זה יועיל לו, והרי לא יוכל להתענג שם,

כשבעל תפילה מפוטר תופס את הבעל תפילה בטעות

הגר"ש שברדון זצ"ל היה מספר: מעשה בבעל תפילה שכיבדוהו תמיד להתפלל כשליח ציבור במוסף דשבת ראש חודש. כשהזדקן והצטרד קולו, הודיעו לו שעליו לפנות את מקומו לבעל תפילה חדש. הביאו בעל תפילה חדש. הוא ניגש אל העמוד והתחיל להתפלל בקול נעים וצלול, אך כשסיים ברכת "לדור ודור", טעה והתחיל "תכנת שבת". צעקו כולם ובתוכם הבעל תפילה הקודם - "אתה יצרת".

אמר ר' שלום: בעוד כולם התכוונו אז בצעקתם לדבר אחד, הרי שהבעל תפילה הקודם התכוון לדבר אחר לגמרי...

כמה אמת גלומה בזה! האדם אומר: אין לי ח"ו שום טענות על פלוני. אני רק אומר שאם היה משקיע יותר, היה יכול להיות בעל תפילה מספר אחת, או מלמד מספר אחת...

הלא הוא 'מתכבד בקלון חברו' בלי שום ספק! יעשה נא טובה לעצמו ויפסיק לרמות את עצמו.

אין לו חלק לעולם הבא

כעת נבוא ונראה מה הפירוש "אין לו חלק לעולם הבא". ונקדים: בדרך כלל כשאנו שומעים את הביטוי "אין לו חלק לעולם הבא", הוא נשמע לנו מפחיד כל-כך, עד שאיננו יכולים לקלוט אותו. אנו דומים בכך לילד שמקבל עונש מעבר לפרופורציה, שאין מוחו קולטו וממילא אינו לומד כלום ממנו, שהרי הוא זוכר רק שפגעו בו ואינו זוכר כלל שעשה איזה עול. לו היו מוציאים אותו מן החדר ומעמידים לו בחן ובנועם על גודל העול שעשה, אפילו היו מענישים אותו לאחר מכן בעונש 'סימלי' [סימבאליש

וכי תשאל, הרי התלמידים האחרים סובלים ממנו?! אכן צריך לחשוב מה לעשות כדי שאלו לא יסבלו ממנו, ובוודאי מוכרחים להתפלל לסייעתא דשמיא, שהרי מדובר בדיני נפשות. אבל תחילה לכל עליהם להבין שהילד אינו עושה את מה שעושה לחינם, כי נפש האדם לא נוצרה באופן שתרצה להשפיל אחרים ולדרוך עליהם ברגליו. אין זה אלא שנפשו של ילד זה רעבה מאוד, היא לא מקבלת אהבה, היא לא מקבלת הערכה, וכן הלאה. אכן אם יצליחו ההורים והמחנכים לחזור ולבנות את נפש הילד, יראו שכל הצרות ייעלמו, וייחסך מהם הצורך לשברו ולהשליכו לדראון עולם.

אנו איננו שונים מהילדים הקטנים. למה אנו זקוקים נואשות להתכבד בקלונם של אחרים? מדוע נחוץ כל-כך שתהיה מעלתנו ניכרת ביחס לאחרים? יש לך מכונית חדשה, שמח אֶתה! למה אתה צריך להשוותה למכונית שחברך קנה ולהראות לכולם שאי-אפשר אפילו לדמות את של חברך לשלך? אם אנו רואים שאנו זקוקים לכך, עלינו למלאות את החסר שלנו, עד שממילא לא נזדקק לכך יותר.

הקב"ה אומר לנו: **הן נתתי לכם את התורה הקדושה, וכבר קודם לכן הודעתי לכם "והייתם לי סגולה מכל העמים", נתתי לכם כשרונות נפלאים, אני נותן לכם מאז ועד היום אהבה בלי גבול. לו רק תיישרו את מבטכם, תראו שאין חסר לכם כלום, וממילא תפסיקו להזדקק לאותה מדה גרועה של התכבדות בקלונם של אחרים.**

נאה דורש ונאה מקיים

מסופר על הגה"צ ר' חיים ברים זצ"ל שפעם הוזמן לשאת את דרשתו באיזו

שהרי שם צדיקים יושבים ועטרתיהם בראשיהם ואין שם לא קנאה ולא תחרות.

כמה שקשה לאדם לשבת בדרשה שנמשכת כמה שעות כשאינ מבינים ממנה כלום, פי כמה וכמה יהיה קשה לנפש כזו להיות בעולם הבא, כשאינה מבינה בהנאה רוחנית. גהינום זה יהיה בשבילו...

נפש שבעה אינה זקוקה להתכבד בקלון אחרים

עלינו להתרגל להפסיק להתכבד בקלון חברינו, וכמה שנקדים לעבוד על זה, כך ייטב לנו. והאמת שהדברים מתחילים מעומקה של נפש, ונבאר על-פי משל ודוגמא: כיתה בת שלושים תלמידים, וביום מן הימים צץ ביניהם אחד שהתחיל להשפיל את חבריו בכל מיני אופנים. עד מהרה הוא הפך לאלים ביותר וכבר משך אליו כמה חברים שהפכו לעושי דברו. המחנכים חושבים לנכון להביא את הוריו ולדבר אתם גלויות בנוכחות הילד: הידוע לכם כמה פגיעות בנכם פוגע בנפשות התלמידים?! אם לא תעשו עמו סדר, לא תוותר בפנינו ברירה אחרת ונסלקנו מן הכיתה...

אילו היו מטיבים לרדת לשורשם של דברים, היו מבינים שנפשו של הילד הפוגע סובלת מחסרון. חסר לה משהו שאותו היא מבקשת להשלים באמצעות ההתעללות באחרים. לו היה ילד זה מקבל את כל צרכי הנפש שלו, לא היה צריך לפגוע באחרים. בדרך כלל אין צריך להיות חכם או נביא כדי לעלות על החסרון. יבדקו סביב סביב לראות אם הוא מקבל את כל מה שנפש של ילד צריך לקבל, ועד מהרה יגלו מה חסר לו. אם המחנכים יוכיחו את הילד, לא ירויחו מזה מאומה, כי לא בכך ישלימו לו את החסר.

ממקור חיותה. שנבין שאנו רעבים וצמאים, אבל יש בשבילנו די והותר. אין אנו נעשים יותר חשובים מפני שאחרים מדברים באמצע התפילה. וכשנעשה כך, ממילא לא נכשל בהתכבדות בקלון אחרים.

במקום שיצטרך האדם להיאבק עם יצרו יומם ולילה, יתן לנפשו את מזונה, כך שממילא לא תזדקק להתכבד בקלון אחרים.

יש לך אדם שמגיע לשמחה ויושב בשולחן המזרח, אך אינו רוצה לאכול משום שאינו סומך על הכשרות או מחמת סיבה אחרת. אי לכך הוא נלחם ללא הרף עם רעבונו ומלחמתו סוחטת לו את כוחותיו, ועוד זאת הוא נלחם עם רצונו להתכבד בקלונם של אחרים שאינם מקפידים כמותו על הכשרות.

עצה טובה יש לנו בשבילו. מעתה לפני שהוא בא לשמחה, יאכל ארוחה טובה בביתו, כך שיבוא אל השמחה על השובע, ולא יצטרך להלחם לא עם רעבונו ולא עם הצורך להתכבד בקלונם של אחרים, שהרי שהסיבה שאינו אוכל היא מפני שהוא שבע.

זה מה שאמר לנו הקב"ה קודם מתן תורה: **זכרו שאתם נעלים יותר משאר האומות ואין אתם צריכים להחשיב את עצמכם ביחס לאחרים. התרגלו כך כל ימות חייכם ויהיה לכם חלק בעולם הבא.**

שמחה. כשנעמד לדרוש היו דבריו בלתי מסודרים, ממש לא מצא ידיו ורגליו בדרשתו. והיה הקהל מתפלא, שהרי הכירוהו כנואם בחסד עליון ואיך אירע לו דבר הזה. לאחר מכן נתברר שלפניו דיבר מאן דהו באופן שעשה לעצמו בזיונות, וחשש הגאון שאם ידבר כמנהגו דבר דיבור על אפנו, יהיה כמתכבד בקלון חבירו. לכן שיבש את דרשתו בכוונת מכוון.

אנו מתקשים לפעול בדרך זו, משום שאנו מרגישים תמיד שיש לנו פחות מדי 'בטריה', כך שאם יהיו כאלו שלא יהיו מרוצים מאתנו, וכל שכן אם ילעגו לנו, תינטל חיותנו. אך מי שיש לו את מה שהוא צריך, **מי שמבין את ערכו, אינו זקוק לכל זה, ולא אכפת לו למסור את שלו לאחרים.** הוא דומה למי שיש לו ממון די והותר, שלא אכפת לו להעביר קצת לאחרים. אף הוא כמותו לא ירגיש אם לא יבואו כולם להגיד לו לאחר הדרשה שהיא היתה דרשה נפלאה, שחיותו ניטלת ממנו.

עצה טובה קא משמע לן

הרמב"ם בסנהדרין משלים את מה שכתב בהלכות דעות שהמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא, לבל נעלה בדעתנו שהוא התכוון לומר סתם שהמתכבד בקלון חבירו נענש בעונש חמור כארבע מיתות ב"ד, אלא **נבין כוונתו שנתחיל לבנות את נפשנו ולספק לה יניקה**

יום שלישי פרשת תזריע מצורע - כ"ז ניסן ה'תש"פ

איבוד הזכויות של המספר לשון הרע ולהיפך

חמול על זכויותיך

כתוב ב'**חובת הלבבות'** (שער הכניעה פ"ז):
חמול על זכויותיך, שלא תאבדנה ממך ולא תרגיש, כי כבר נאמר על אחד מן החסידים, שזכרו אותו לרעה (דיברו עליו לשון הרע), וכיון שהגיעו הדבר (כיון שנשמע לו הדבר), שלח למדבר בו כלי מלא מזמרת ארצו, וכתב אליו: הגיעני (נודע לי), ששלחת לי מנחה מזכויותיך, וגמלתיך בזה (ועל כן אני חוזר ונותן לך תשורה).

ומוסיף עוד: ואמר אחד מן החסידים: הרבה בני אדם יבואו ליום החשבון, וכשמראים להם מעשיהם, ימצאו בספר זכויותם - זכויות שלא עשו אותם, וְיֵאמָר: לא עשינו אותם. ויאמרו להם: עשה אותם אשר דיבר בכם וספר בגנותכם. וכן כשיחסר מספר זכויות המספרים בגנותם, יבקשו אותם בעת ההיא, וְיֵאמָר להם: אבדו מכם בעת שדיברתם בפלוני ופלוני. וכן יש מהם גם כן שימצאו בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשאומרים: לא עשינום, וְיֵאמָר להם: נוספו עליכם בעבור פלוני ופלוני שדיברתם בם, כמו שנאמר (תהילים עט, יב): והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך ה'.

זה המקור למה שידוע ומובא בהרבה ספרים, שהמדבר לשון הרע על חברו, זכויותיו עוברים לחבירו, וחובות חברו עוברים אליו. וזה לשון הספר "**אורחות צדיקים**" (שער הענוה): ואם מה שסיפר עליו הוא שקר - אל יכלים המספר ולא יכעס

עמו, כי כבר היה אחד מן החכמים שסיפרו עליו רע, וכשנודע הדבר לחסיד, שלח לאותו שסיפר עליו דורון, וכתב לו: אתה שלחת לי דורון מזכויותיך, ואני גמלתי לך בדורון זה ששלחתי לך! כי ליום הדין מראים מצוות להרבה בני אדם שלא עשו אותן המצוות, ויאמרו: הלא לא עשינו זה! וישיבו להם: אותם שסיפרו עליכם רע הם עשו אלו המצוות, ונוטלים אותן מהם ונותנים לכם! וכן לרשעים מראים עבירות שלא עשו, וכשיאמרו: הלא לא עשינו! ישיבו להם: אלו העבירות עשו אותם שסיפרת עליהם לשון הרע וניטלו מהם ונתווספו עליכם.

אילו היו יודעים...

עוד מקור מצאנו לזה בספר "**מגיד מישרים**", בו מופיע מה שאמר המגיד למרן הבית יוסף ז"ל, וזה לשונו: בענין הקמות (ההתנגדויות) אשר קמו נגדך אין להרהר (אין להתלונן או להצטער), כי הם לא יזיקוך, אלא הועילו, כי מי שאומר לשון הרע על חברו מנכין לו מזכויותיו ונותנים וכו' הוא אמת ויציב, ואילו הוי ידעי בני נשא דא (אילו היו בני אדם יודעים זאת), הוו חדאין כד שמעיין דאמרי ביש מנהון כאילו יהבי לון מתנת כסף או זהב (היו שמחים כאשר היו שומעים שמספרים רע עליהם כאילו נתנו להם מתנת כסף או זהב).

וכבר אמר ה'**חתם סופר**' זיע"א, שיתכן שזהו הטעם למה שאמרו חז"ל שהמתמנה פרנס על הציבור עוונותיו נמחלין^א, כי מאז

א. ויש שכתבו לבאר לפי זה תשובת רבי אלעזר בן עזריה לאשתו במסכת ברכות (כת, א), כי שם מבואר

נותן שהמקיים כל חייו תורה ומצוות, יקבל שכרו בגן עדן, והמתרשל כל ימיו מן התורה והמצוות, יתבשל בקדירה שבישל לעצמו. הגע עצמך! מי שכל ימיו התאמץ בכל כוחותיו לקיים את כל מצוות התורה וצלל בים התלמוד יומם ולילה, ורק נכשל בדיבורי לשון הרע, היתכן שבגלל כן יפסיד את כל שכרו?!

ובסגנון אחר השאלה נשאלת: הנה הצדיק עולה לאחר מאה ועשרים לעולם האמת, ורואה שמביאים לו חבילות חבילות של מצוות ששלא הוא עשה אותן, אלא בני אדם שדיברו עליו סרה במשך ימי חייו עשו אותן, וכי אפשר שתהיה לו נחת רוח מזה? וכי אפשר שיהנה לראות את אלו בגיהנום והוא נהנה ממעשה ידיהם? הלא הצדיק הוא רחום וחנון ולעולם לא ישמח מכשלונם של בני אדם!

זכה נטל חלקו וחלק חבירו

אכן בבואנו להיכנס לשער התשובה, יש להביא את דברי רבי עקיבא על הפסוק (קהלת ז, יד) "זה לעומת זה עשה האלוקים", המובאים במסכת חגיגה (טו, א): ברא צדיקים - ברא רשעים, ברא גן עדן - ברא גיהנם. כל אחד ואחד יש לו שני חלקים, אחד בגן עדן ואחד בגיהנם, זכה צדיק - נטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, נתחייב רשע - נטל חלקו וחלק חברו בגיהנם.

הא לנו שמהלך זה שיש באפשרותו של אדם ליטול את חלק חבירו בגן עדן ולמסור לו תחתיו את חלקו בגיהנום, כבר מוזכר בדברי התנא הגדול רבי עקיבא. והרי זה

שהאדם מתחיל לעסוק בצרכי ציבור, מתחילים בני אדם לדבר עליו סרה, וכיון שמדברים עליו סרה, ממילא כל עוונותיו מוסרים ממנו וחלים על ראשם.

אל תתן את פיך לחטיא את בשרך

והנה יש מן הספרים האחרונים שיצאו לחפש מקור ליסוד זה בכתובים, ומצאו. כי הנה בספר קהלת (ה, ה) כתוב: "אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחַטֵּיא אֶת בְּשָׂרְךָ וְגו' לִמָּה יִקְצָץ הָאֱלֹקִים עַל קוֹלְךָ וְחַבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יְדִיךָ". ואיתא על זה במדרש **תהלים** (מזמור נב): אל תתן את פיך, מדבר בלשון הרע, שהמספרים לשון הרע מחטיאים בפייהם את בשרם במה שהם מוציאים בפייהם... למה יקצוף האלוקים על קולך, על אותו הקול שהוצאת בפיך ואמרת לשון הרע על חבריך. וחילב את מעשה ידיך, מעט תורה שיש בידך אתה מאבדה.

ויש שמצאו לזה רמז במה שאמרו חז"ל (ב"מ נח, ב): תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק: כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים. אמר ליה: שפיר קא אמרת, דחזינא ליה דאזיל סומקא ואתי חוורא. והיינו כי זה שדיברו עליו לשון הרע וביישוהו ברבים, חטאיו המשולים לאָדום מוסרים ממנו ונעשה כולו לבן - אם יהיו חטאיו כשנים, כשלג ילבינו, אם יאדימו כתולע כצמר יהיו.

היכן הצדק?

אולם השאלה המתבקשת היא: היאך יתכן כדבר הזה, והרי יש דין ויש דיין, והדין

שכאשר רצו למנותו לנשיא, הלך לשאול בעצת אשתו. אמרה לו: מה תעשה אם גם אותך יעבירו כדרך שהעבירו את רבן גמליאל? אמר לה: ישתמש אדם יום אחד בכוס יקר, ולמחר יישר. ולכאורה תשובתו צריכה ביאור כי למה לו להכנס לזה אם לאחר מכן יורידוהו מגדולתו וינחל בזיונות. אך אפשר שנתכוון לומר שכדאי לו להתמנות ולו ליום אחד ובלבד שיזכה למחילת עוונות.

התורה, והראה כי בני ישראל יזכו זה לזה, והתורה ניתנה להתקיים בכללות ישראל, כל אחד יעשה היכולת שבידו ויזכו זה לזה. ואולי כי לזה רמז באומרו 'ואהבת לרעך כמוך', פירוש לצד שהוא כמותך, כי בשלומנו ייטיב לך ובאמצעותו אתה משלים שלימותך, ואם כן אינו אחר אלא אתה עצמך וכאחד מחלקיך. ובזה מצאנו נחת רוח כי ה' צוה תר"ג מצות ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם, וזה לך האות כהן ולוי וישראל ונשים, יש מצוות עשה בכהנים שאין מציאות לישראל לעשותם, ויש מצוות לישראל שאינם בכהנים, וכן בלויים, וכן בנשים, ומה מציאות יש ליחיד לקיימם להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אשר יכוונו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה. והוא מה שאמר הכתוב כאן "ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה'", כינה לכולם יחד מעשה כולם, הגם שמהם הביאו הנדבה, מהם עשו מלאכה, יאמר על כללותם שעשו הכל, וסמך מאמר זה למלאכת הבגדים אשר עשאוהו יחידים מישראל, להעירך כי על פרט זה יאמר שעשאוהו בני ישראל באין הבדל, ומעתה כל אחד מישראל הביא כל הי"ג מינים שבנדבה ועשה כל המלאכות האמורות.

הכל לפי ההתחברות לכלל ישראל

נמצינו למדים מיסודו של האור החיים' הקדוש, שככל שיהודי מחובר יותר לאחי מישראל על-ידי שהוא אוהבם ודואג לצרכיהם, כך יש לו יותר שייכות למצוותיהם שהם עושים, ונחשב לו כאילו עושה את המצוות שאנשים מישראל מוסרים נפשם עליהן בקצה השני של העולם. ואמנם דבר זה יש לו גם מחייב גדול, כי כמו כן ככל שהוא מחובר יותר לאחי מישראל, כך יש לו גם שייכות לעוונותיהם,

מיוסד על דברי התנא "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", ולמדנו בא שאם אחד מישראל לא השלים את נפשו, לא נתבטל חלקו בגן עדן, ואף לא מתחלק בשווה בין כל יורשי גן עדן, אלא הוא נמסר לחבירו שהשלים את נפשו ושיש לו שייכות לחלק זה. וכן הוא להיפך לענין הגהינום.

מחברת הכללות

והנה במושכל ראשון היינו יכולים לפרש שהכוונה למי שזיכה את הרבים ולהיפך למי שהחטיא את הרבים, כי מי שזיכה את הרבים הדין נותן שיטול חלקם של אחרים בגן עדן, שהרי הוא גרם להם שיקיימו מצוות ה', ומי שהחטיא את הרבים הדין נותן שיטול חלקם של אחרים בגהינום. ויתכן יותר מזה, שכל צדיק נחשב כמזכה את הרבים, כי הוא מרבה כל ימיו קדושה בעולם, ולהיפך הרשע נחשב כמחטיא את הרבים, כי הוא מרבה כל ימיו טומאה בעולם.

אולם ביאור זה לוקה בחסר, כי לביאור זה נמצא שמה שהצדיק נוטל חלקם של אחרים בגן עדן, הוא מפני שהם שייכים לו ממש לפי ראות העין במה שגרם להם לקיים מצוות ומעשים טובים, ומדברי רבי עקיבא משמע שהוא נוטל חלקם של אחרים אע"פ שאינם שייכים לו לפי ראות העין.

אכן יסוד גדול לימדנו האור החיים' הקדוש (שמות לט, לב), ונקרא בלשונו "מחברת הכללות", והוא זה שישפוך אור בע"ה על סוגיא זו. האור החיים' הקדוש בא לבאר מדוע אמרה התורה בהקמת המשכן "ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו", והרי לא הם עשו את המשכן, כי אם בצלאל וחכמי הלב אשר אתו.

וזה לשון האור החיים' הקדוש: נראה כי כאן עשה הכתוב מחברת הכללות בקיום

הפגם הוא גדול מאוד הן אצל המספר והן אצל המקבל, שהרי שניהם מגיעים להכרה שקרית שהרע ונשמת היהודי מאוחדים הם, ודבר זה גורם לכך שהם עצמם, המספר והמקבל, מתדבקים ברע והטוב נפרד מהם, וכשהטוב נפרד מהם, הם נפרדים מנשמות ישראל ומפסידים את המצוות שכבר היו בידם מצד מחברת הכללות (כל עוד לא יחזרו בתשובה ויתקנו את אשר עיוו כמבואר בספרים).

והנה כל זה מסביר מדוע המספר לשון הרע או המבזה את חבירו מפסיד את מצוותיו, ולבאר מדוע מצוותיו עוברות אל זה שבייש אותו או דיבר עליו לשון הרע, יש לומר גם כן על זה הדרך, כי מי שביישוהו ושמו אותו למרמס, ואעפ"כ נזהר מרוב ביטולו והתדבקותו בנשמות ישראל, שלא להתרחק מהן אפילו בשעה קשה זו, הדין נותן שיקבל יותר מכללות מצוותיהם של ישראל, ובפרט ממצוותיו של אותו שבייש אותו.

וכן כתב מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל להדיא (שמירת הלשון ח"ב פ"ח) שהסיבה שהצדיק נוטל מצוותיו של הרשע, היא מפני שהוא מתחזק וסובל עלבונו ואינו בא כריב אתו. הרי שהעבודה שנאלץ הצדיק לעבוד כדי להשאר מחובר לנשמות ישראל גם כאשר מבזים אותו, זו היא המזכה אותו לקבל את מצוות הרשע.

חיבור כנגד ניתוק

והנה אם היינו לומדים את דברי ה"חובת הלבבות" מקופיא, היה כל אחד בא ושואל על מה שכתבו הספרים שהמבייש או המספר לשון הרע מפסיד את מצוותיו רק כל עוד אינו חוזר בתשובה, אבל כיון שהוא חוזר בתשובה ומתקן את אשר עיוות, הוא חוזר ומקבל את מצוותיו שניטלו ממנו, כי לכאורה תמוה מאוד שיהיה גורל הצדיק

שהרי כן הראו לו מן השמים שיש לו יותר שייכות לעוונותיהם במה שנתנו לו היכולת למחות בהם. וכדאיתא במסכת שבת (נד, ב): כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה - נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו - נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו - נתפס על כל העולם כולו.

ואולם אם האיש מחפש תדיר חסרונותיהם של ישראל ומדבר בגנותם, אזי הוא מפריד את עצמו מהם, וזאת מפני שהוא מתדבק ברע שבהם אשר אינו עצמותם, במקום להתדבק בטוב שבהם שהוא עצמותם. ולכן תראה שהעונש של המדבר לשון הרע הוא "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו", כי כל העונשים שבתורה, כמו ארבע מיתות ב"ד, הם על-פי מידה כנגד מידה לפי מה שפגם האדם בעולמות העליונים. ולמשל המחלל שבת, התיקון שלו על-פי מידה כנגד מידה, הוא סקילה, וכן הלאה. והמדבר לשון הרע, מזה שאתה רואה שהתיקון שלו, הוא לשבת בבדידות, יכול אתה להבין שפגם בכך שהפריד את עצמו בשורשו מכללות ישראל. ולכן "טמא טמא יקרא", כי הוא דיבק את עצמו בטומאת בני ישראל במקום בקדושתם. וזהו גם "כל הפוסל במומו פוסל" - הפוסל אחרים, פוסל את עצמו, כי הוא מדבק את עצמו ברע ונחשב לו כאילו הוא עצמו עשה זה הרע.

ונמצא שכאשר האדם מדבר לשון הרע, הוא מפריד את עצמו מאור המצוות, ולכן הוא מפסיד את מצוותיו, כלומר את המצוות שיש לו במחברת הכללות. ואם אמנם דבר זה נכון לגבי כל העבירות שעושה האדם, נכון הוא שבעתיים בסיפור לשון הרע, כי על ידי שהאדם מוציא את הרע מפיו ומפרסם אותו אצל אחרים והם מקבלים אותו כאמת, הרי הוא כבונה בנין של רע ועשה ממנו מציאות רוחנית, כי אז

ממנו, ואם יפריד את עצמו, איך יוכל לקבל את מצוותיו.

תשורה מתוך קירוב לבבות

ועוד יש להוסיף כי לפי האמור, מה ששלח החסיד מזמרת הארץ לחבירו כתמורה על המתנה שנתן לו, הכוונה היא **מה שנתן לו שלימות הנפש, כי על ידי שחירף אותו ולא נתפתה להחזיר לו מנה אחת אפיים, זכה לשלימות הנפש באופן שיתחבר יותר לכללות ישראל** ויהנה יותר מאור המצוות שבמחברת הכללות.

אמור מעתה: ההסתכלות האמיתית של האיש הישראלי כשמחרפים אותו או מדברים בגנותו, היא כזו: מה אכפת לי שהלה מדבר עלי, אדרבא, **הזדמנות טובה היא בעבורי להתרומם ולהשלים את נפשי**, ואיני רואה שום צורך להשיב לו כרעתו. הלא כדי להגיע למדרגה של הכנעה וענווה הדרושה בשבילי, הייתי צריך להתייגע שנים רבות, והנה בא זה וחירף אותי וכעת אני יכול להגיע בין רגע לאותה מדרגה של הכנעה וענווה. **על כן אני מכיר טובה לחבירי, ולא מפני שנטלתי את מצוותיו, אלא מפני שקירבני למקום באופן שמעתי יש לי יותר שייכות למצוות ישראל ובעיקר למצוותיו שלו**.

וכשיסתכל הנעלב כך, ממילא לא יהנה בראותו את מעליבהו נשאר באיוולתו, אלא אדרבא, **יתפלל בעדו שיחזור בתשובה כדי שלא יאבד את מצוותיו, שהרי הוא אוהב אותו אהבת נפש מפני שהעניק לו הזדמנות להשתלם בנפשו**, ואין לו עליו שום סינה בלבו ואינו מרגיש אפילו הרגשת ריחוק ממנו. ומה שמצדו של פלוני, נעשה על ידו מעשה רע, הלא הרע אינו מעצם מהותו, אלא דבר חיצוני הוא אצלו.

תלוי בתשובת הרשע (ומי יודע, אולי דבר זה יגרום שיתפלל על הרשע שלא ישוב בתשובה כדי שלא יפסיד את מצוותיו אשר קיבל ממנו).

אך לפי הביאור שביארנו פשוט הדבר שגם אם המספר לשון הרע ישוב בתשובה, לא יפסיד הצדיק כלום, כי אין הדבר כפשוטו כאילו המצוות עוברות מזה לזה וחוזר חלילה, אלא הביאור שהמתחבר אל נשמות ישראל, מחובר ממילא אל נשמתו ואם כן מצוותיו בידו, מה שאין כן מי שמנותק מנשמות ישראל, מנותק הוא מנשמתו ואף גם ממצוותיו, וכל עוד אין הוא חוזר להתחבר, הצדיק נהנה ממצוותיו.

הובא אל הכהן

והלום ראיתי בספר הקדוש "נועם מגדים" על הפסוק "זאת תורת המצורע והובא אל הכהן", שהכהן הוא מי שביישוהו ודיברו עליו לשון הרע וקיבל הכל באהבה, כי הוא מזרע של אהרן הוא שהיה אוהב שלום ורודף שלום, כי מה יעשה האדם לבקש השלום יותר מהשתיקה. וציון לזה מה שאמרו שמעיה ואבטליון (יומא עא, ב): "ייתון בני עממין לשלם - דעבדין עובדא דאהרן", הרי שהצדיקים נקראים עושים מעשה אהרן, ומפני מה? מפני שהם שותקים ואינם עולבים את מעליביהם. וזה הביאור "זאת תהיה תורת המצורע והובא אל הכהן", שכל אור התורה של המצורע, יובא אל הכהן, דהיינו אל השותק ואינו משיב מלחמה, כדי שיהנה הוא מזיונו.

ולפי הביאור שביארנו, נבין ממילא שהנעלב הנהנה מאור מצוותיו של העולב, אינו מי שעומד ומכריז לנוכח מעליבהו: "תן עוד! תמשיך לביישני, וכך אקבל את מצוותיך", כי אם יעשה כן, יפריד את עצמו

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת מצורע תשפ"א

תכלית ההליכה אל הרופא

לזה נתחכם א-ל עליון (התחכם על החכמים המחוכמים) וצוה שיסגר המצורע בדד ישב ובגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה, ודברים אלו הם כפי הטבע נגדיים לרפואת סיבת הנגע, ואדרבה יולידו הנגע מחדש, וכאשר יראה האדם שהנגם שעשה דברים אלו שהם נגדיים, אף על פי כן על-ידי שהרהר בתשובה והתודה [על] חטאתו כי בעונו אשר פשט לשונו גילה הנגע את עינו, וישוב מחטאתו ויטהר לשונו, ויראה כי הפך הנגע את עינו, בזה ידע ויוכיח הוכחה ברורה שלא בא לו הנגע אלא לצד שדיבר לשון הרע.

והוא אומרו זאת תהיה תורת מוציא שם רע, והכרת הדבר והוכחתו ביום טהרתו (והאמת שההכרח נותן לפרש כן, שהרי כל דיני הנגעים כבר נתבארו בפרשת תזריע ולמה יכתוב רק עכשיו זאת תהיה תורת המצורע? אין זה אלא שנתכוון לומר בדרך רמוז - זאת תהיה הכרת הדבר, רק ביום טהרתו תהיה הכרת הדבר אצלו), שהנגם שעשה דברים נגדיים לחוליו כנוצר אף על פי כן נטהר, בזה ידע כי תורת לשונו הרע הוא זה ולא מקרה הטבעי כחושבי מחשבות און, וישמור פיו ולשונו. והוא מה שגמר אומר נרפא נגע הצרעת מן הצרוע, פירוש מן הצרוע (כלומר, מהאדם עצמו) באה רפואתו, ששב ורפא לו.

זאת תהיה תורת המצורע

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, זאת תִּהְיֶה תֹרַת הַמִּצְרָע בְּיוֹם טָהֳרֹתוֹ וְהוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן. ובאור"ח הק': נראה לפרש על זה הדרך, להיות שהצרעת כפי הטבע תכונתו תתהווה מעפשות וזיהום הגוף ותגבורת המרה אשר תתגבר באדם ועושה רושם בבשרו, ודבר זה יסובבנו העצבון וצרת הלב (היינו היפך רוחב הלב הנעשה על-ידי שהייה בין אנשים אחרים) ושממון השכל (היינו שאין למוח במה לחשוב ולהתעסק. נוכל לראות כעין זה אצל החולים השוכבים במיטתם בבדידות מבלי יכול לרדת ולהתהלך על רגליהם, שצומחים להם על בשרם פצעים ושאר מרעין בישין ר"ל), והרפואה הטבעית לזה היא הרחקות העצבון ועניינים המרחיבים לבו של אדם ומשמחים אותו (אכן כל רופא מן השורה היה מצווה ללא ספק למי שצמחה לו צרעת שיתהלך תמיד עם אנשים אחרים וישמח אתם, ובוודאי היה מורה לו היתר לשמוע כלי זמר בימי הספירה...), והנה בבוא נגע צרעת על האדם יכול [היה] אדם לומר כי חולי טבעי הוא אשר יקרה להאדם, ובאמור לו (- כשיאמרו לו) כי הוא זה כשביל לשון הרע, לא יאמין ולא יצדיק הדברים (אלא יחשוב אותו כחולי הצינה - נחים כמה ימים במטה ושותים חמין, והמחלה חולפת כלא היתה).

אל הרופא!?!". כך אנשים מבלבלים בין שני דברים, ומחמת כן מאבדים את עיקרי היהדות. **יהיה מה שיהיה, כשהאדם רואה שהוא יוצא מקו הבריאות, מחויב הוא לפשפש במעשיו.**

והאמת שאין הדבר קשה כל-כך למצוא במה האדם לקוי, כי **תמיד יוכל לבחון את עצמו לפי אותו אבר שחלה אצלו, שהרי הקב"ה מתנהג עם האדם במדה כנגד מדה.** וחבל לו למי שאינו עושה כן, כי **הקב"ה מדבר אתו ונותן לו הזדמנות להתבונן מתוך הכנעה ולתקן את הטעון תיקון.** והוא מתעלם, הוא מאבד מה שנותנים לו. הן **מתנה נפלאה הוא חולי הגוף, כי הוא מכניע את האדם וגורם לו לפשפש במעשיו ולשפר לעצמו גם את העוה"ז וגם את העוה"ב,** זאת גם כשמדובר בחולי שאינו קשה, כגון מחלת הצינה אשר מפילה על האדם חולשה ועוצרת אותו מלעשות ולפעול כבימים כתיקונם, כל שכן כשמדובר בחולאים קשים.

השתדלות בעלת תכלית

ובענין ההליכה אל הרופא, **הרי אינה שונה מכל השתדלות אחרת אשר אם השתדלות נכונה היא, מצווה האדם לעשותה בגלל התכלית שיש לה מחמת עצמה ולא מפני שהיה המביאה את התוצאות.** וכפי שידוע כן בענין עבודת הפרנסה, שאין העבודה כדי להביא את הפרנסה, שהרי הקב"ה יכול לפרנס את האדם מבלי שהאדם יצטרך לעבוד, אלא הוא עובד כדי לקיים את שליחותו, ובעצם עבודתו הוא מביא תועלת, הן לעולם והן לעצמו, שהרי הוא עצמו נעשה מזה בעל חסד ובעל אחריות, ומתקן את מדת עצלותו וכו'. לכן מצוי הדבר שיעבוד האדם במקום אחד ופרנסתו תגיע אליו ממקום

עיניו על דרכי איש

הנה דברי האוה"ח הק' תואמים להפליא את דברי החינוך במצות ענין טומאת מצורע (מצוה קס"ט): **משרשי המצוה, לקבוע בנפשתינו כי השגחת השם ברוך הוא פריטית על כל אחד ואחד מבני אדם,** וכי עיניו פקוחות על כל דרכיהם, כמו שכתוב (איוב לד, כא) כי עיניו על דרכי איש וכל צעדיו יראה, ולכן הוזהרנו לתת לב אל החולי הרע ולחשוב כי החטא גרם אותו, וכבר **אמרו זכרונם לברכה** (ערכין טו, עב) כי בחטא לשון הרע יבוא ברוב, ולא ניקחנו דרך מקרה. ויש לנו לבוא אל הכהן שהוא העומד לכפרת החוטאים, ועם חברת המכפר **אולי יהרהר בתשובה ויוסגר קצת ימים כדי ששיב אל לבו עיניו במתון, ויפשפש במעשיו.** ולפעמים יוסגר שני הסגרין, **שמה הרהר תשובה ולא תשובה שלמה לגמרי, כאילו תאמר על דרך משל שחשב להחזיר מחצית גזלתו, ואז יחדש בו השם קצת סימנין שיוסגר שנית אולי ישלים תשובתו ויטהר לגמרי.** עכ"ל החינוך.

יפשפש במעשיו

נמצא ששתי הפרשיות, תזריע ומצורע, באות ללמדנו שלא להסתכל כפי שהסתכלנו עד כה, אלא **כל פעם שיחלה האדם באיזו מחלה, ייחס זאת מיד לאיזה חטא.** אכן בימינו הדבר לקוי מאוד, ואם בשאר צרות עוד מבין האדם שעליו לפשפש במעשיו, כשהוא נחלה, בפרט כשמדובר במחלה נפוצה שבאה והולכת בסדר הטבע (לוקחים אנטיביוטיקה ותוך כמה ימים אין שום זכר למחלה), קשה לו לקבל שהיא באה לו בסיבת החטא, וכשיאמרו לו לפשפש במעשיו, יאמר כמתמיה: "הרי צריך לעשות השתדלות! הרוצה אתה שלא אלך

כל צרכי האדם. כל אימת שהאדם זקוק לאיזה דבר ואין לו, הרי הוא בבחינת העני, ואפילו הוא זקוק לעצה, ובכלל זה מי שזקוק לעצה בענין רפואה - הוא צריך שמישהו יאמר לו מה יועיל לו לחוליו. **הקב"ה עשה זאת כדי לזכות את הרופאים האמיתיים יראי ה' ליתן לו עצה ועל ידי כך ייעשו יחוד גדול בעולם, יחוד של משיביע ומקבל.** הן כך ברא הקב"ה את העולם באופן שהכל יהיה על-ידי משיביע ומקבל, כפי שרואים שכולם צריכים לרב, והדעת עוברת מהרב לתלמיד. אף בענין הרפואה גזר הקב"ה שיצטרך האדם לעצת הרופא, הכל מהטעם האמור.

נמצא לענין השאלה ששואל האדם: "וכי לא אלך אל הרופא?! הרי צריך לעשות השתדלות!", "שההשתדלות יש לה תכלית אחרת לגמרי. האמת **שיש מי שיגיע למדרגה גבוהה מאוד עד שלא יצטרך לדרוש כלל ברופאים**, וכמו שכתב הרמב"ן (פרשת בחקותי) בענינם: "ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון השם", אך כמו כן לא יצטרכו אלו להשתדל לפרנסתם, כמו שאמרו חז"ל על רשב"י וחבריו, אך מי שעדיין לא הגיע למדרגה זו, מחויב הוא ללכת אל הרופא כמו שהוא מחויב להשתדל לפרנסתו, אבל יאמין שלא הרופא ירפאהו, כי אם התשובה, שהרי אין מה שיכול לרפאות את האדם חוץ מהתשובה (אלא שפעמים הרבה הגם שאין האדם שת לבו לחזור בתשובה, מכל מקום לבו נכנע מעט בגלל מחלתו ועל ידי כן הוא מתרפא). מיסודי היהדות היא, וכל אמונה אחרת, כפירה היא. כשיש לו לאדם חולי, מה שמוטל עליו לעשות הוא לפשפש במעשיו ולחזור בתשובה. זה מה שיועיל לו בהווה ובעתיד (אם כי יתכן שלא יראה זאת מיד, כי הקב"ה רוצה להשאיר את כוח הבחירה, וכפי שהוא בענין הפרנסה). אכן יחד עם כן הוא מחויב ללכת אל הרופא,

אחר, וזה יוכיח שגם כשפרנסתו מגיעה אליו ממקום עבודתו, מדובר במראית עין בעלמא.

כך הוא גם בענין הרפואה, ההליכה אל הרופא ולקחת התרופה, לא הן מרפאות את האדם, אך תכלית בפני עצמה יש להן, וכגון מה שאמר הרה"ק **רבי אברהם יעקב מסאדיגורא** זיע"א שיש שסיבת החולי היא מפני שישנם סממנים מרוחקים שנמצאים בהם ניצוצות הקדושה וצריך להעלותם לשורשם, וכפי שעשה הקב"ה שיצטרך האדם לאכול ולשתות עבור חיותו, ותכלית הדבר כדי שיעלה את הניצוצות שבמיני המאכלים והמשקים (כמבואר בספרים על הפסוק "זאת החיה אשר תאכלו" שבאמת אין שום הסבר על-פי טבע איך המזון הגשמי מחזיק את הנשמה שבגוף, אלא בע"כ שיש שני חלקים במזון, חלק גשמי וחלק רוחני, וכשהאדם אוכל אותו, החלק הגשמי מוחיה את הגוף והחלק הרוחני את הנשמה), כן הביא את החולי לאדם כדי שיצטרך האדם לאכול אותם סממנים ולהעלות את הניצוצות שבהם.

יחוד משיביע ומקבל

עוד צריך להבין בענין הרפואה: **חז"ל** אמרו (ב"ב י, א): שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: "אם אלוקים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם?" אמר לו: "כדי שניצולו אנו בהן מדינה של גיהנם". הא לך שהקב"ה ברא חסרון בעולם רק כדי שנהיה אנו 'נותנים' ונשלים בכך את עצמנו. ואף העני פועל גדולות ונצורות, כי הוא זה שעל ידו נעשים הנותנים מרכבה לשכינה וכך בא השפע לעולם. וכשהעני מבין זאת, הרי הוא מבין שאף הוא תפקיד יש לו ליתן לנותנים את האפשרות ליתן ונמצא שאף הוא נחשב כנותן.

וכפי שהוא בענין הכסף, כך הוא בענין

כדי להשיג את רפואתו, הכל הוא מפני שהוא צריך לפעול דבר מה באותם מקומות, והרי זה חלק מהעבודת ה' שלו. הוא אינו יושב בביתו, אלא עושה פעולות מחמת עשיית רצון ה'. הוא חוזר בתשובה, לומד ומתפלל. הוא עושה מה שצריך.

יסוד נחוץ הוא עד מאוד, וכפי שראינו - האוה"ח הק' והחינוך לומדים שזהו היסוד הנלמד מפרשה זו.

לא מפני שהרפואה תלויה בידי הרופא, אלא מפני שזה חלק מהתשובה שלו - להכניע את עצמו ולזכות את הרופא בגמילות חסד ובעשיית היחוד של משפיע ומקבל.

הבנת דבר זה תועיל לאדם שלא יעלה בדעתו - "היות שאני מצווה ללכת אל הרופא, יכול אני לעזוב את חלק התשובה". לכן אנו רואים שפעמים הרבה מסבבים מן השמים שיצטרך החולה לנדוד למרחקים

מדור הילולא דצדיקיא

יום רביעי פרשת אמור ג' אייר תשפ"ב

הרה"ק רבי ישעיה מקערעסטיר זיע"א

ג' אייר תרפ"ה

גדולים צדיקים במיתתן

סיפר לי אחד מבני החבורה: אחרי פסח התקלקלה מכונת הכביסה בביתנו, והיה לנו קשה מאוד בהיות משפחתנו משפחה גדולה ובבית ערימות של בגדים שהצטברו בימי הפסח הממתינים לכיבוס. הזמננו טכנאי. הטכנאי ניסה לתקן את המכונה, אך למעשה המכונה לא חזרה לפעול. כך עברו עלינו כמה ימים בלי מכונת כביסה. לקראת שבת מלכתא, נסע גיסי לקערעסטיר ולקח עמו את נוות ביתו, הלא היא אחות אשתי. כשהגיעו לציון הקדוש בקערעסטיר, התפללה האשה בין השאר על מכונת הכביסה שלנו, ובצאתה התקשרה לאשתי להודיע לה על כך. מיד ניגשנו אל המכונה להפעיל אותה, ומה גדול היתה השתוממותנו כשגילינו שהיא חזרה לפעול כמימים ימימה.

ראו נא להיכן הדברים מגיעים! הגוי, להבדיל, העובד בקערעסטיר, לא פחות ולא יותר, פרסם: גילו אצל אשתי את המחלה הידועה. מה עשיתי? עליתי אל הציון והתפללתי עליה, ואכן אשתי הבריאה לחלוטין ואפילו ילדה בן.

למען תספר לדור אחרון

סיפורי המופת המסופרים על צדיק זה הם פלאי פלאים. בדרך כלל כששומעים סיפורים על מופתים גדולים כאלה, אפשר לפקפק - "זה באמת היה ככה? אולי המעשה היה קצת אחרת ושינו אותו". ובכן ככל שפער הזמן בין הסתלקות הצדיק לדור המספרים גדול יותר, כך זה נותן פתח יותר גדול למפקפקים. אבל כאן מדברים בסיפורים שעד לא מזמן היה אפשר לשמוע אותם מבעלי המעשה ממש, וכיום עדיין אפשר לשמוע אותם מדור שני, מאלו ששמעו אותם מבעלי המעשה. מופתים מופלאים.

הקב"ה גילה אור זה בעולם כדי שנכיר בכח הצדיקים שיכולים לשדד את סדרי הטבע, וכדאיתא באוה"ח הק' (פרשת בשלח) שהקב"ה נתן כח לצדיקים ללכת כנגד סדרי הטבע. עד כאן דיברנו על המופתים שנעשו בחייו, ועל כל זאת עדיין מתגלגלים מופתים מפתחו גם עתה לאחר הסתלקותו, כאשר אנשים לרוב נושעים בזכותו למעלה מדרך הטבע, ויש בזה כדי ליתן לנו חיוק גדול באמונה.

להתבטל הוא על-ידי אמונה שהצדיק יכול להמשיך ישועה, ואופן אחר להתבטל הוא על-ידי הידיעה שבהדי כבשי דרחמנא למה לך ושאין שום דבר תלוי ברצון ובהבנת האדם, ובכן מה עושה האדם בעת צרה? הוא יודע ששני הדברים נכונים. דרכיו של הקב"ה הן למעלה מהשגותיו ובוודאי אינן כבולות בסדרי הטבע, והדבר היחיד שהוא עצמו יכול לעשות הוא לחזור בתשובה ולהרבות במעשים טובים ולהתחזק באמונה, הכל כדי להתקרב לה', והתוצאות בידי ה' לפי מה שהוא מחליט.

ברם הבה ונלמד את סוגיית המשכת הברכות על-ידי צדיק וקדוש זה אשר יועיל לנו להתקרב לעבודתו, ולו בבחינת מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי, כפי שפירשו הצדיקים שהוא מלשון נגיעה, מתי תהיה לי נגיעה במעשה אבותי. בעצם הנגיעה בעבודת הצדיק, כבר יש לו לאדם תועלת גדולה, כי הנגיעה נותנת לו שייכות אליו, ועל ידי כן הוא יכול להיושע בישועת עולמים.

אחרי ה' אלוכים תלכו

ראיתי להאדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א שעוד זכה לשמוע סיפורים רבים על הרה"ק מקערעסטיר מכלי ראשון, שאמר כך: אחד מהדברים שאפשר ללמוד מצדיק זה הוא שכל מדה טובה שהקב"ה נתן לו לאדם אם האדם יעבוד עמה בכל כוחו, יגיע על ידה למדרגות גבוהות ונשגבות. כי הנה עבודתו של צדיק זה היתה ממדת החסד. בלילה לאחר כל העבודה, היה פותח את הגמרא והשולחן ערוך, אבל במשך כל שעות היום היה עוסק בעבודת החסד. אך בעבודה זו זיכך את עצמו עד הקצה האחרון, וכשהאדם מזכך את עצמו באחת מהמדות עד הקצה

אכן גם בחייו היו גויי הארץ באים להתברך אצלו. עכ"פ חיזוק גדול הוא באמונה, לפרסם מציאות ה' בעולם ושדרי הטבע נועדו לאחרים, וכפי שאנו אומרים בעלינו לשבח - שלא שם חלקנו בהם וגורלנו ככל המונם. אנחנו הולכים עם הרבוננו של עולם ומאמינים שהוא משנה את סדרי הטבע ושהוא נותן כח לצדיקים להביא ברכה לעולם...

תורה היא ולתלמוד היא צריכה

אולם צריכים אנו ללמוד סוגיא זו, כי אין הקב"ה רוצה שזה יישאר בגדר סיפורים בעלמא אלא להתעלות על ידי זה, ובוודאי אין רצונו שישתמשו בכך בשביל להתרחק ממנו, והרי יש יצר הרע בכל דבר טוב להפכו לרעת האדם, ושבמקום שיתקרב על ידו אל הקב"ה, יתרחק ממנו, ואף כאן היצר הרע גורם לאדם שלא יחשוב איך להתקרב לאלוקיו, אלא יהיה שקוע כל כולו במחשבה - "כמה אני צריך לשלם כדי לקבל מופת ולהסיר את הצרה מדרכי?".

ובנוסף לכך, יש אנשים רבים הנמצאים בעת צרה שכאשר שומעים סיפורים כאלה, זה מעלה את רוגזם, כי אומרים הם בלבם: "אם כל-כך קל להשיג ישועה, סך הכל צריך לקנות כרטיס לקערעסטיר, למה אנו צריכים להתייסר כל-כך", וכיון שאצלם זה לא עבד, הם נעשים שבורים מאוד ומתחילים לשאול שאלות וקושיות.

ולמען האמת אין שום שאלות וקושיות, והתשובה בקצרה היא שהקב"ה רוצה שיכירוהו ושיתקרבו אליו, וכחלק מזה רצונו שיידעו שהוא מנהיג את העולם ואינו מוגבל בשום סדר של טבע, ויחד עם כן רצונו שיידעו שיש לו תוכנית ברורה ושאי-אפשר להכריח אותו מה לעשות, אפשר רק להתבטל אליו, אופן אחד

לנו שום השגה בצדיק זה בעל ההילולא, אבל אנו צריכים להוציא מה ששייך לדידן. כשהאדם מזדכך באיזו מדה ומוסיף בה עוד ועוד ומכניע את עצמו ומתבטל לגמרי להקב"ה במדה זו, הוא מגיע למדרגות גבוהות מאוד.

תלמידו של הלל הזקן

הנה על מצבתו של הצדיק, חרוט "לא כעס מעולם". יתכן שהוא המופת הגדול ביותר מכל המופתים המסופרים עליו. זה נאמר בקלות, אך כמה זה קשה. והרי זה חלק מעבודת החסד שלו. מי שהופך עצמו לנותן ואינו צריך כלום לעצמו, שום דבר אינו יכול להוציא משלוות נפשו, שהרי הוא עסוק כל כולו בנתינה. אכן רבות מסופר על עבודתו ליתן וליתן ולהוציא את עצמו לגמרי מן התמונה שלא יהיה חלק מהדבר כלל וכלל.

ידוע שהיה מטפל בכל הנשמות שהסתובבו שם, כולל חלושי הדעת ומוגבלי השכל, כל צרוע וכל זב. הרי זהו הסימן המובהק שהאדם מתכוון באמת להתדבק בבוראו, כי מי שמתכוון לכך באמת אינו רואה שום חילוק בין זה לזה - הקב"ה מטפל בהם? אף אני מטפל בהם. אכן זהו אחד מהדברים שאפשר ללמוד מהצדיק. באתה גבור אומרים סומך נופלים ורופא חולים - אם הקב"ה מטפל בהם, למה אתה אינו יכול לטפל בהם? --- "לא, כי אני חושש שהוא יטפל עלי ולא יעזוב אותי". נו, להקב"ה אין בעיה זו?! הקב"ה צוה אותך להתדבק בדרכיו, ופירושו של דבר שתבונן בברכת אתה גבור לראות עם מי הקב"ה מטפל ותטפל אף אתה בהם. כך

האחרון, הוא מגיע גבוה מאוד, ואפילו לא יגיע עד הקצה האחרון כאותו צדיק, עכ"פ יעלה ויתעלה על ידי כן.

צריך להבין זאת היטב כי זה יכול להציל יהודים רבים כל-כך. הן כל מדה שהאדם עובד בה את ה', היא אחת ממדותיו של הקב"ה. מדת החסד היא אחת ממדותיו של הקב"ה. הקב"ה מתנהג במדת החסד ולכן אף אנו צריכים להתנהג בה. אין אנו עושים חסדים מפני שמתעוררת בנו רחמנות, כי אילו יהיו מעשי החסד שלנו תלויים ברגשי רחמנות, הם ייעצרו ברגע שייפסקו רגשי הרחמנות. אכן אפשר לשמוע פעמים הרבה אנשים אומרים: "עליו אינו רחמנות; לשבת יש לו", וכהנה ביטויים שונים אשר לפעמים נכונים ולפעמים אינם נכונים. אך אין שום חילוק אם נכונים הם אם לאו, שהרי לא זוהי הסיבה שיהודי עושה חסד. חז"ל מלמדים אותנו אחרי ה' אלוקים תלכו - יהודי עושה חסד כי הוא רוצה להתדבק במדותיו של הקב"ה. הקב"ה נוהג במדה זו, אף היהודי נוהג בה. וכשהאדם נוהג במדה זו ומוסיף בה יותר ויותר, מתדבק על ידה בהקב"ה מאחר שהוא הולך במידתו, ועל ידי כן הוא עולה גבוה מאוד, כי כשהוא דבק במדה זו הוא דבוק בהקב"ה.

הן זהו אחד מהיסודות שהבעש"ט הק' לימד דעת את העם - צריך ללמוד, צריך להתפלל, צריך לירא מה', צריך לקיים כל תרי"ג המצוות, אבל יחד עם כן הקב"ה נתן לכל אחד מדה מיוחדת. בשפתנו זה נקרא תכונות וכישורונות, ובשפת התורה זה נקרא שהקב"ה נתן לו מדה מסוימת על-פי שורש נשמתו כדי שיוכל להתדבק בו^א. אין

א. ופירושו בו את מאמר חז"ל בשבת (ק"ח, ב) אביך במה הוה זהיר טפי, ראה 'תולדות יעקב יוסף' בראשית מצוה א' בשם המפרשים. וכן יש בעוד ספרי קודש רבים.

ברכה למעלה מדרך הטבע

כך היו לו נסיונות בענין זה יום יום שעה שעה, ואעפ"כ - לא כעס מעולם. המתדבק במדת החסד נותן לכל אחד בלי שום חשבון. על-פי סוד יש חסד, יש גבורה ויש רחמים. רחמים הוא ממוצע, אך חסד הוא נתינה טהורה ונקיה בלי שום חשבון. אכן צדיק זה התדבק במדת החסד ונתן לכל אחד בלי שום חילוק אם מגיע לו או אין מגיע לו, ובלי שום חשבון - הוא הזיק לי, הוא מכעיס אותי... הוא התדבק במדה זו עד הקצה האחרון. לא לחנם התבטא הרה"ק **מגארליץ** זיע"א לאמר: **בשמים יש להם דרך ארץ לצדקות של רבי ישעיה.**

וכיון שהצדיק התדבק במדה זו ופעל למעלה מדרך הטבע, הוא זכה לברכה למעלה מדרך הטבע, כי כך הוא היסוד כמבואר **בכל הספרים** והביאו ה'תולדות' לגבי אברהם אבינו שהעלה אותו הקב"ה למעלה מהכוכבים ואמר לו "כה יהיה זרעך", **שמי שמתנהג למעלה מדרך הטבע, אף הקב"ה מתנהג עמו למעלה מדרך הטבע.** כבר שמענו יסוד זה פעמים הרבה, אבל כשרואים את הצדיקים, הוא מקבל ערך נוסף. התנהגות למעלה מדרך הטבע פירושה שלא לבוא לידי כעס.

חסד בלי חשבונות

הבה נחזור על זה כי זה נוגע לנו כל-כך מדי יום ביומו. הפירוש הוא כך: יש שסדרי הטבע אומרים שצריך להתרגו. אין הכוונה להתפרצות אש הכעס, אלא למין מתיחות - הלה מגיע לכאן ומתנהג בלי שום דרך ארץ. אני עושה לו טובה, והוא צועק עלי. סדרי הטבע אומרים שצריך להראות לו מעט את השמאל דוחה. כשהאדם מתנהג

עשה אותו צדיק. עכשיו כשמעידים עליו שלא כעס מעולם, זה מקבל משמעות אחרת. למרות כל אלה שהסתובבו אצלו ואשר הרבה מהם דומה היה לאותו אחד שניסה את הלל הזקן בערב שבת בין השמשות - לא כעס הצדיק.

על כך מסופר שפעם חיתן חתן וכלה מאותן 'נשמות טהורות' והכינו שמחת שבע ברכות בביתו. באמצע השמחה נכנסה הכלה למטבח לעזור בהגשת האוכל, וכך יצאה מהמטבח עם טס ועליו קערות מלאות במרק חם. לפתע נתקלה במשהו והכל נפל מידיה בקול רעש גדול. כולם קמו ממקומם לעזור ובתוכם ניגש גם הצדיק, אך הוא מאוויז נתונים בדבר אחד בלבד, לברר אם הכלה לא ניזוקה. לא היה אכפת לו לא הנזק הכספי ולא הלכלוך. דבר אחד עניין אותו - מה עם שלום הכלה?

הבה וניזכר! הצדיק היה בשר ודם, אבל הוא עמל וייגע לתקן כל הרגשות שלו. אלו שרשמו על מצבתו "לא כעס מעולם", ראו לפניהם איש בשר ודם ששום דבר אינו מעניין אותו, רק מה שלום הכלה.

עוד מסופר כעין זה שהיה שם אחד שהרגיש כבני בית (והרי קל היה להרגיש שם כבן בית) והיה שם בקבוק גדול של חמש ליטר של יי"ש, והיה זה יקר המציאות באותה תקופה. ניגש איש זה למזוג לעצמו בלי רשות ופתאום נחלק הבקבוק מיד והוטח ארצה ולא נותר ממנו כי אם רסיסי זכוכית בלולים ביי"ש. מיד קם הצדיק ממקומו ואץ רץ לראות מה שלום האיש. לא היה אכפת לו הנזק הכספי (למרות שכל פעילותו של הצדיק עלה הון רב וטרם היו כל הקופות הקיימות היום על שמו), כי אם מה שלום האיש. ומיד שלח להביא עוד בקבוק יי"ש ולמזוג לו כדי להפיג את פחדו.

ברכה למי שראוי לברכה

עוד ענין נפלא שיש ללמוד מעבודת הצדיק. בבחירתו היה אצל הגה"ק מצאנו זיע"א ושאל אותו הגה"ק מצאנו אם יש לו כסף אצלו כי הוא רוצה לחלקו לנזקקים. הוציא הצדיק מה שהיה לו בכיס והושיט לו. שאל אותו הגה"ק מצאנו: "ישעיה, יש לך עוד משהו? - רוקן את כיסיך שלא יישאר אצלך אף לא פרוטה אחת". הכניס הצדיק שוב את ידיו לכיסיו והוציא עד שלא נשאר לו שום דבר, או אז התמלא הגה"ק מצאנו חדוה וגיל וחילק את הכסף לנזקקים לצרכי שבת. ויהי בליל שבת כשהגה"ק מצאנו בירך את בניו, קרא לצדיק מקערעסטרי לגשת אליו באמרו לו: "גם אותך ברך אברך". היה שם איזה בנש"ק ושאל אם גם אותו יוכל לברך. אמר לו הגה"ק מצאנו בזה הלשון: "הרבה בני אדם הולכים לברך היום לאחר סעודתם על כספו של ישעיה'לע, לכן יש לי במה לברכו. אך אתה במה תרצה שאברך ואין לי במה".

הנה יסוד זה הוא הפלא ופלא וצריך ללמוד אותו כדי להוציא ממנו למעשה. הגה"ק מצאנו הסביר לאותו בנש"ק כך: הברכה (דהיינו שיהיה לאדם כל מה שהוא צריך, ולאחר זמן אף יוכל לפעול ישועות למעלה מדרך הטבע) צריכה לבוא ממקור הברכה, ובכן איך מביאים אותה משם? היעלה על הדעת שבגלל שהאדם מאחל לחבירו שיהיה לו כך וכך, תבוא לו הברכה?! הרי יש מעיין של ברכה וממנו צריכים להמשיך את הברכה לאחרים, ואיך עושים זאת? התשובה היא שכאשר האדם עוזר לאחרים באופן שהוא גורם להם להודות להקב"ה, להכיר במציאותו ולברכו על טובו, הרי הוא מביא ברכה לעולם, וממילא הוא עצמו נעשה ברוך וכל מי שנמצא סביבו ויש לו שייכות עמו מתברך עמו. אבל אם אין לו ליהודי

במדת החסד, הוא ממשיך את חייו כאילו לא היה. קשה מאוד לעשות כן, אבל כשהאדם עושה כן, הרי הוא מתנהג למעלה מדרך הטבע, וכשהאדם מתנהג למעלה מדרך הטבע, הוא זוכה להתנהגות כזו מן השמים, ולא סתם בגלל היסוד שנקרא ה' צלך, אלא משום שגילה את הכח האלוקי של מדה זו.

הרי יש בני אדם שעושים חסד זה נחשב להם לחטא, וכמו שכתוב חסד לאומים חטאת. אכן גם הגויים יש להם ארגוני חסד שונים. במה שונה חסדו של האיש היהודי? - במה שאינו מחפש לקבל שום דבר לעצמו, אף לא סיפוק, ולא אכפת לו לאבד הכל לכל ימות חייו, כי רק דבר אחד הוא מבקש - להתדבק בהקב"ה. זהו השורש. אכן אין כוונתנו לומר שמי שעדיין לא הגיע למדרגתו של בעל ההילולא, אינו עושה כלום. חלילה וחס! כוונתנו רק לתת תוספת עומק למדת החסד ולהבין שלשם הקב"ה רוצה שנייע. ויחד עם כן לזכור שזה מגיע יחד עם הברכה, כי העושה חסד באופן כזה, מתגלה הכח האלוקי וממשיך שפע גדול.

אכן הזדככותו של הצדיק במדת החסד היתה למעלה מהשגת אנוש. בוודאי היתה לו גם נשמה גדולה, וכבר דיברו עליו הצדיקים גדולות ונצורות בעודו בימי עלמותו, אך עכ"פ כל אחד לפי מדרגתו יכול ללמוד ממנו את שתי הנקודות: א. שכאשר האדם מזכך עצמו באיזו מדה הוא יכול להגיע גבוה מאוד. ב. שהעושה חסד כשאינו לזה הגיון ואינו בא לידי כעס כשקיימות כל הסבות לכעוס, הוכחה הוא שהוא באמת רוצה להתדבק במדת חסדו של הקב"ה, ואז הוא יכול לזכות להנהגה למעלה מדרך הטבע.

שנתן להם צרכי הפסח בהרחבה גדולה. לא שידוד לבעלי הארגונים ויספרו לכולם על גודל צדקתם, אלא יתנו תודה לריבוננו של עולם. רק כך יביאו ברכה לעולם, והמביא ברכה לעולם, הוא עצמו נעשה ראוי לברכה.

לא רבי אנכי

ומכאן אנו באים ליסוד נוסף מעבודת הצדיק אשר כל אחד יכול להתדבק בו. כשהוכתר לאדמו"ר היה זה פלא בעיני ההמון, שהרי לא היה בנש"ק כי אם משמש בקודש, אלא שהגה"ק מצאנו והרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא הסמיכוהו ופעלו להכתירו, כשהרה"ק מנדבורנא אומר עליו שאסור לו לכבש נבואתו וששמע בשמים שעליו לקבל את ההנהגה. וכיון שזה היה פלא בעיני ההמון, היה כאלה שהעליבוהו בדברים. פעם ניגש אליו הרה"ק מגארליץ זיע"א שהיה ידוע בשנינותו (ומי יבוא בסוד קדושים) ושאל אותו: "הגם שאול בנביאים! אף אתה התמנית לרבי?!". השיב לו הצדיק: "לא רבי אנכי, אך אסביר לך, כשהיודים רוצים לנסוע עם הרכבת לאוהעל, הלא אין להם רכבת ישירה, אלא הם צריכים לרדת בטאקאי, ואז לנסוע בעגלה לקערעסטיר ומשם לקחת רכבת אחרת לאוהעל. והנה הם מגיעים לקערעסטיר רעבים, על כן בא ישעיה עם העזר כנגדו, מעמידים קדרה על האש, קולפים ירקות ומבשלים להם אוכל, ואם נשאר מעט, אזי יש גם לישעיה. דחק בו הרה"ק מגארליץ שוב - "אם כן אומר אתה שאינך רבי?!". נענה אחריו הצדיק: "לא, אינני רבי, אלא שיש לי בית התבשיל וכשיש יהודים רעבים אני מאכילם".

אשרי משכיל אל דל

הבה ונתבונן בחלק אחד מתשובת הצדיק. הן בוודאי יש כאן גם חלק הענוה,

שייכות לברכה, איך אתן לו? רצוני ליתן לך ג"כ, אבל תחילה עליך לעזור את הברכה.

את הנפש אשר עשו בחרן

דברי הגה"ק מצאנו מיוסדים בוודאי על עבודתו של אברהם אבינו ע"ה. אברהם אבינו רצה שבני דורו יכירו במציאות ה'. מה עשה? - האכילם והשקם וכשרצו להודות לו, אמר להם: לי אתם מודים! תנו תודה למי שברא את העולם ושלח אותי להאכילכם ולהשקותכם! הן אני בעצמי לא הייתי יכול ליתן לכם כלום. הקב"ה הוא זה שנתן לי מדת החסד, והוא זה שנתן לי הרצון והכח והתשוקה להזדקך במדת החסד, ואם כן עליכם להודות לו ולא לי. הנה על ידי כן עזר להם אברהם אבינו לראות איך הקב"ה מאכיל אותם, וכך התחילו להכיר במציאותו של הקב"ה ובהטבתו וליתן לו תודה. כשהאדם עושה כן, הוא מביא ברכה לעולם, וכשהוא מביא ברכה לעולם, יכול הוא עצמו להתברך. זה מה שאמר הגה"ק מצאנו כדי לברך את האדם, צריך האדם להיות ראוי לברכה.

כל אחד צריך לדעת, שכאשר הוא עושה חסד עם יהודי בכל צורה שהיא, אם יעשהו באופן שהמקבל יתרגש, ולא סתם יתרגש, אלא התרגשותו תגרום לו לראות ולהרגיש איך הקב"ה דואג לו, יגרום לו לברך את הרבוננו של עולם. דבר גדול הוא עד מאוד, והוא גורם לנותן להיות ראוי לברכה. עכשיו יוכל לנסוע לקבר הצדיק ולבקש ברכה.

מיסודו של הגה"ק מצאנו מבואר שאין די לעזור ליהודים, אלא צריך לעזור להם באופן שיברכו את הרבוננו של עולם, באופן שכאשר ייכנסו לחג הפסח יהיו שמחים כל-כך ויאמרו הלל ברגשי הודיה להשי"ת

בחובות, אנשים אינם מסודרים במקומות פרנסה, אנשים סובלים מחולאים. כל אלה חסרונות הם שקיימים בדורנו בשכיחות גבוהה מאוד. אבל הצורך להאכיל אנשים בשר במזלג, אי אפשר לומר שזה מה שחסר בדורנו. ונאמר שוב, אין גבול לשכרם של המספקים צרכי מזון ומחיה לאנשים נזקקים. אנו מדברים רק על הצורך להרחיב את תחומי החסד.

לא רעב ללחם ולא צמא למים

בדורנו יותר חסר אנשים שיתמסרו לאלו המשוועים לדברי עידוד ומילות טובות. הבה ונסתכל על האמת. באותה תקופה היו אנשים רבים צנומים ורזים שהיו רעבים לפת לחם והצדיק בעל ההילולא החיה את נפשם. ואילו בתקופתנו, אנו רואים אנשים לאלפים ולרבבות שהם צנומים ורזים ממילות טובות. אברכים, בחורים, אנשים שיורדים מהדרך כי אין מסתכלים עליהם. בכל קהילה יש את אלו שעושים חיל בעבודתם ויש להם חברים לרוב, ולעומתם יש את אלו שלא כל-כך השתלבו ואין להם חברים. האחד הוא קצת לא יוצלח, השני בא ממשפחה שבורה, והשלישי כל חסרונו שהוא בחור מבוגר שטרם מצא את זיווגו. כאלה יש לאלפים ולרבבות בתוך עמנו אנשי שלומנו שרעבים למילות טובות. זה אולי החסרון הגדול ביותר הקיים בדורנו, שהרי זה משפיע הן על הגשמיות והן על הרוחניות. הם רעבים. אתה רואה עליהם שאינם מיושבים ומחפשים שטויות והבלים. כמה מהם יורדים מהדרך המסורה? כמה מהם נפטרים מן העולם בגלל זה? כמה יש כאלה בנים ובנות שכבר הקימו בתים אך אין מסתכלים עליהם?

צריכים אנו להתדבק בדרכיו של הצדיק בעל ההילולא. על האדם לומר לעצמו כפי

אשר הוא גם חלק ממדת החסד, וכידוע לא נתן שיקנו לו מלבושים מיוחדים ושיעמידו לו משמש. אך אנו נוציא מכאן נקודה אחרת נחוצה מאוד. הצדיק היה חי בתקופה ששררה בה עניות נוראה, כידוע ממצב היהודים בין שתי המלחמות, וכשהוא נתן לאכול לכל האנשים שנהרו לקרעעסטיר, הלא החיה את נפשם פשוטו כמשמעו, ומלבד מה שהחיה את נפשם על-ידי נתינת מזון לאכול, עוד הרעיף עליהם דברי חיזוק כל אחד לפי חסרונו.

הנה כיום נוצר רושם כאילו כל עבודת החסד שלו הסתכמה בנתינת מזון לאכול, אך **דוד המלך** אמר אשרי משכיל אל דל, ופירושו שמתכל מה חסר לעני זה מה שהוא נותן לו, שהרי בכוונה תחילה יצר הקב"ה חסרון זה אצל העני, כדי שאנו נוכל למלאותו, וכדאיתא במסכת **בבא בתרא** (י). א) שאל טורונסרופוס הרשע את רבי עקיבא: "אם אלוקים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם?" אמר לו: "כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם". ובכן אם האדם הולך ואינו מתבונן לראות מה חסר לעני, אלא מבקש ליתן לו מזון. איי, כבר יש לו לפלוני מזון. אתן לך עוד מזון. למה? - שהרי אני צריך להיות כמו ר' ישעיה, הנה בזה הפסיד את נקודת הדבר.

אכן יש מספיק יהודים שצריך לשלוח להם מזון ומחיה, ואין גבול לזכותם של אלו שעוזרים ליהודים לקנות לחם בחול וחלות לשבת, אך למה זה לנו לחשוב לרגע אחד שזהו עיקר הדבר? הן רואים אנו בביורור שכיום לא סיבב הקב"ה שזה יהיה עיקר החסרון שבני אדם יתהלכו רעבים ברחובות קריה. איננו נמצאים בדורו של הצדיק. אמנם אותו עולם הוא, אבל הדורות השתנו, והקב"ה מביא בכל דור חסרונות אחרים לפי הצורך. אנשים שקועים היום

קשיו. יש כאן דרך והיא מביאה ברכה גדולה. אכן מותר לו לאדם לומר שעדיין אינו בפסגת המדרגה בזה, אבל **לכל הפחות יתחיל לצעוד בדרך זו. כמה נחת רוח יש לו להקב"ה כשעוזרים אחד לשני באופן זה!**

הן לכל אחד יש שכנים. אנשים נאלמים דום, הם לא יודעים מה לעשות כשרואים את שכנם מתמודד, ולכן הם מתעלמים - מה עלי לעשות כשיש לי שכן והוא מתמודד עם בנו המתבגר שמתדרדר במצבו הרוחני? רואים את בנו חוזר הביתה מאוחר בלילה והלב נקרע, אך מה אני יכול לעשות? שאגש אל הבן ואדבר אתו?! הרי אביו דיבר אתו בלי סוף, העסקנים דיברו אתו, ושום דבר לא הועיל. יש לך מה לעשות. אתה יכול להראות לאב שאינך מתעלם ממנו, אלא אתה עומד לצדו. אל תתבייש! גש אליו ואמור לו: "דע לך שאני מתפלל עליך כל יום בשומע תפילה... קשה לי לדמיין את הקושי שאתה עובר... איני מבין איך אתה ממשיך להתהלך עם מאור פנים, איני יודע איך אתה עושה זאת... אני מוכרח לומר לך שאני כל-כך מתפעל בראותי אותך ממשיך בסדרי החיים..." אתה יודע מה אתה עושה עם זה? - אתה מתדבק במדת החסד של הקב"ה, וכשהאדם מתדבק בהקב"ה, הוא מביא ברכה לעצמו, ברכה לפלוני, וגורם שיהיה אהבה ואחוה ושלום ורעות בין בני ישראל, וכך הוא מתדבק באמת בדרכי הצדיק ונקרא תלמידו, וממילא נעשה ראוי לברכת הצדיק.

יעזור ה' שכל היהודים יושעו בישועת עולמים. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

שאמר הצדיק: וכי רבי אנכי?! לא! אינני רבי, אך מה אעשה שאני נמצא בעירי ואנשים באים לכאן רעבים ועייפים בלי שום לחלוחית של חיות... ויתחיל להרעיף על כל מי שהוא רואה שהוא נזקק לזה - דברי עידוד ומילות טוב ויתעניין בשלומו. האדם אומר: רצוני להתדבק במדת החסד של הקב"ה. לשם כך אבחר לעצמי יהודי אחד בסביבתי שאני רואה שאין לו חברים, ואתעניין בשלומו באמת, ואחפש איך לעזור לו, פעם בסכומים של כסף שאכניס לו מזמן לזמן, פעם בעצה טובה, פעם בהקשבה וכן הלאה. כך הוא יחיה את האדם ויתכן שיציל על ידי כן משפחה שלמה.

הלא נסיון הדור הוא מה שיש כל-כך הרבה בחורים ובחורות שאינם מוצאים את זיווגם. יתעניין בשלומם, יציע להם שידוכים, וכן הלאה. הנה כמו כן יש הרבה מאוד שכבר מחפשים זיווג שני. איכה? אתה הולך להיות עסוק עכשיו בלידתן עוד 'שניצל' לאחד?! זוהי הנקודה?! הרי מדובר במכת הדור! להתעניין, לטכס עצה, להתפלל. כשהאדם לוקח יהודי אחד או אפילו שנים וחושב עליהם, הוא מתדבק בדרכיו של הקב"ה, וזה נקרא גם התדבקות בדרכי הצדיק שלימד אותנו למלאות את החסרונות הקיימים סביבנו.

ומבשרך אל תתעלם

לדאבון לב אנו מתעלמים מזה, והרי אמרה תורה ומבשרך אל תתעלם. למה מתעלמים? - כי מה אני יכול לעשות, כי זה לא מתפקידי, כי הוא בן אדם מוזר קצת ואין לי כח אליו. אם אשאל אותו מה נשמע, אצטרך להקשיב שעה שלמה לכל

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
בית שמש	מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8
	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
	מקווה תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש
בני ברק	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מרכז מסחרי הרב לנדא	רחוב הרב לנדא 1 קומה 1-
	חדש! מיני מרקט רמת אלחנן	רחוב גיבורי ישראל 11
אשדוד	בית המדרש בית שלום	רחוב בעל הנס רובע ז
	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רח' ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
ביתר עילית	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
חיפה	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
פתח תקוה	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
אלעד	מקווה ויזיץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל
קריית גת	מקווה קרעטשניץ	רחוב נתיבות שלום 2
מודיעין	בית המדרש אמרי חיים וזניץ	רחוב טרפון
עילית	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
גבעת זאב	קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם
צפת		050-4174-636

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינוני'

ארצות הברית

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	
4909 13th Ave	Kosher Discount	
5309 13th Ave	חדש!! Keter Judaica	
814 Bedford Ave	סאטמאר בנין בראך	וויליאמסבורג
553 Marcy Ave	סאטמאר קעסקעיד	
75 Lee Ave	בית הספר	
127 wallabout st	ביהמ"ד קראלי	
50 Division Ave	Central Market	
801 Bedford Ave	חדש!! Keter Judaica	
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
153 E 7th St	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
12 America Ave	חדש!! Keter Judaica	
2201 N. Wood Ave	בית המדרש חסידי קאסאן	לינדן
52 Main St	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
5 Phyllis Terrace	וויזניץ מונסי	
27 Orchard St	חדש!! מרכז הספרים	
	ע"י המקוואות	מאנרא

אירופה

Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
	ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה-לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד המרכזי	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפוד	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482